

VERSLAG
OVER DE FINANCIËLE TOESTAND VAN HET
HOGER ONDERWIJS IN 2009

DEEL 1 – sector hogescholen

Inhoudslijst

Voorwoord	5
Inleiding	6
1 Lijst van de hogescholen	7
2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen	9
2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	10
2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2009	10
2.1.2 Componenten van het globaal bedrag werkingsuitkeringen.....	12
2.1.3 Componenten van de effectieve werkingsmiddelen als onderdeel van het globaal bedrag werkingsuitkeringen	12
3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen	14
3.1 Consolidatie en vergelijkbaarheid	14
3.2 Geconsolideerde resultatenrekening	15
3.2.1 Geconsolideerde bedrijfsopbrengsten	16
3.2.2 Geconsolideerde bedrijfskosten	20
3.2.3 Geconsolideerde bedrijfswinst [70/65]	23
3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat [75 - 65].....	24
3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat [76 - 66].....	25
3.2.6 De geconsolideerde winst van het boekjaar [70/67]	25
3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool	26
3.3.1 Bedrijfsopbrengsten	26
3.3.2 Bedrijfskosten.....	28
3.3.3 Resultaten per hogeschool	30
3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering	32
3.4.1 Geconsolideerde investeringen	32
3.4.2 Financiering van de investeringen	35
3.5 Investeringen en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool	37
3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen.....	37
3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen	37
3.6 Geconsolideerde balans	39
3.6.1 Activa.....	42
3.6.2 Passiva.....	45
3.7 Geconsolideerde cashflow	48
3.7.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2009.....	49

3.8	Financiële ratio's	50
3.8.1	Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's.....	50
3.8.2	Liquiditeit	50
3.8.3	Solvabiliteit	55
3.8.4	Rentabiliteit	58
4	Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten	61
4.1	Inleiding	61
4.2	Geconsolideerde personeelsformatie: effectieve tewerkstelling 2009	62
4.2.1	Geconsolideerde personeelstewerkstelling: evolutie jaarrekening 2008 versus jaarrekening 2009 en evolutie jaarrekening 2009 versus begroting 2009	62
4.2.2	Statutair onderwijsend personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2009.....	64
4.2.3	Statutair administratief en technisch personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2009	68
4.2.4	Personeel buiten formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2009	72
4.2.5	Geconsolideerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP per hogeschool.....	74
4.2.6	Voltijdse eenheden OP en ATP per subcategorie per hogeschool	75
4.3	Geconsolideerde personeelsformatie: effectieve bezetting 2009	76
4.3.1	Geconsolideerde personeelsbezetting: evolutie jaarrekening 2008-2009 en vergelijking jaarrekening 2009 met begroting 2009	76
4.4	Historisch overzicht evolutie personeelstewerkstelling 2002-2009	78
4.4.1	Evolutie studentenaantallen 2002-2009 versus evolutie geconsolideerde tewerkstelling over dezelfde periode.....	79
4.4.2	Evolutie geconsolideerde personeelstewerkstelling 2002-2009	80
4.4.3	Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2002-2009	81
4.4.4	Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2002-2009	81
4.4.5	Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2002-2009	82
4.5	Geconsolideerde personeelskosten	82
4.5.1	Geconsolideerde personeelskosten jaarrekening 2008 versus jaarrekening 2009 volgens betalingswijze.....	82
4.5.2	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2009 volgens betalingswijze	83
4.5.3	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2009 per personeelscategorie	84
4.6	Ratio's in verband met de personeelskosten	85
4.6.1	Geconsolideerde 80-20 ratio 2009.....	85
4.6.2	80-20 ratio per hogeschool jaarrekening 2009 – begroting 2009	87
4.6.3	80-20 ratio per hogeschool evolutie 2002 – 2009.....	89
4.6.4	Economische loonnorm per hogeschool jaarrekening – begroting 2009.....	89
4.6.5	Economische loonnorm norm per hogeschool evolutie 2008 – 2009.....	91
4.6.6	Verzamelde personeelsratio's per hogeschool jaarrekening 2008-2009.....	92
4.7	Controlepercentages in verband met de personeelsformatie van het OP	93
4.7.1	Geconsolideerde controlepercentages personeelsformatie OP	93
4.7.2	Procentueel aandeel benoemde personeelsleden OP	96
4.7.3	Procentueel aandeel benoemde personeelsleden ATP	97

5 Concludies98

Voorwoord

Dit is de eerste editie van het jaarverslag over de werking van de instellingen voor hoger onderwijs in Vlaanderen waarin wordt gerapporteerd over de financiële analyse van de jaarrekeningen van zowel de hogescholen als de universiteiten. Het verslag bestaat weliswaar uit 2 boekdelen, maar dient als één geheel beschouwd te worden.

Mede in het kader van de toenemende afstemming tussen hogescholen en universiteiten, wat onder meer blijkt uit de financiering van de instellingen en de op handen zijnde integratie van het academisch hoger onderwijs, was het de uitdrukkelijke opdracht van de minister van onderwijs dat de regeringscommissarissen niet alleen zouden rapporteren over de werking van de hogescholen – wat al vele jaren een traditie is – maar ook over de werking van de universiteiten. Met dit verslag geeft het college van regeringscommissarissen uitvoering aan de opdracht van de minister.

Deel 1 van het jaarverslag heeft betrekking op de sector hogescholen en meer bepaald op het boekjaar 2009.

Deel 2 van het jaarverslag heeft betrekking op de sector universiteiten. Aangezien het hier een inhaalbeweging betreft, wordt zowel het boekjaar 2008 als het boekjaar 2009 onder de loep genomen.

Het belangrijkste hoofdstuk, namelijk de financiële analyse van de jaarrekeningen, is in beide deelverslagen gelijklopend opgevat en dus zijn ze tot op zekere hoogte vergelijkbaar. Anderzijds hebben de deelverslagen ook eigen accenten. Zo wordt in het deel met betrekking tot de hogescholen uitgebreid aandacht besteed aan de personeelsformatie en de loonkosten, terwijl in het deel met betrekking tot de universiteiten het luik financieringsbronnen uitvoerig wordt behandeld.

Ik wens uitdrukkelijk iedereen te bedanken die een substantiële bijdrage heeft geleverd bij de totstandkoming van dit globaal verslag.

Ik hoop dat dit verslag nuttig is voor zowel de beleidsmakers als de instellingen zelf.

Johan Dhondt
Voorzitter college van regeringscommissarissen
bij het hoger onderwijs

Brussel, juli 2011

Inleiding

In het voorliggende **deel 1 van het jaarverslag** wordt de **sector hogescholen** onder de loep genomen. Het behandelt het boekjaar 2009 en wil rapporteren over de financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen.

Ik wens de lezer van dit rapport in herinnering te brengen dat het verslag over de werking van de hogescholen in 2008 deels gebroken had met de continuïteit in de rapportering van de vorige jaren omwille van de fundamenteel gewijzigde benadering van de financiering van de hoger onderwijsinstellingen en de toepassing van het besluit van de Vlaamse Regering van december 2007 betreffende de algemene boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor de hogescholen.

Het jaarverslag 2009 bouwt verder op de lijn die in het jaarverslag 2008 werd uitgezet en vormt aldus een nieuwe horizontale analyse en vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening. Tevens is het hoofdstuk over de analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten drastisch uitgebreid.

1 Lijst van de hogescholen

Deze sectoranalyse heeft voor het eerst betrekking op 22 hogescholen. De Hogere Zeevaartschool wordt voor het eerst opgenomen in de tabellen. Dit is het gevolg van de oprichting vanaf 1 januari 2009 van de Vlaamse autonome hogeschool Hogere Zeevaartschool door het bijzonder decreet van 20 februari 2009¹. Dit betekent dat de HZS per 01-01-2009 is omgeschakeld van het statuut van een DAB² van de Vlaamse Overheid naar een autonome openbare instelling met rechtspersoonlijkheid waarop de algemene boekhoudregels voor de hogescholen van toepassing zijn.

In uitvoering van art. 242 §4 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap worden de 22 hogescholen³ als volgt verdeeld over de 3 ambtsgebieden:

Ambtsgebied A: Wim Leybaert – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
De Hogeschool West-Vlaanderen	HWVL	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	KATHO	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	KHBO	8000 Brugge
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	KHSL	9000 Gent
Hogeschool Gent	HG	9000 Gent
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	W&K	1030 Brussel
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	LUK	1030 Brussel
Ambtsgebied B: Anita Ruttens – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Katholieke Hogeschool Leuven	KHL	3001 Leuven
Katholieke Hogeschool Kempen	KHK	2440 Geel
GROEP-T Internationale Hogeschool Leuven	Groep T	3000 Leuven
XIOS Hogeschool Limburg	XIOS	3590 Diepenbeek
Katholieke Hogeschool Limburg	KHLIM	3590 Diepenbeek
HUB-EHSAL	HUB-EHSAL	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel

¹ Bijzonder decreet tot inrichting van de Vlaamse autonome hogeschool Hogere Zeevaartschool en tot overdracht van de inrichtende macht van het hoger zeevaartonderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (B.S. 29/04/2009).

² DAB: Dienst met afzonderlijk beheer

³ Zoals vermeld en gedefinieerd in de artikelen 5 en 6 van het Decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, zoals gewijzigd.

Amtsgebied C: Nadine Van Haecke – regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Karel de Grote Hogeschool - Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Artesis Hogeschool	ARTESIS	2000 Antwerpen
Lessius Hogeschool Antwerpen	LESSIUS	2018 Antwerpen
Provinciale Hogeschool Limburg	PHL	3500 Hasselt
Plantijn Hogeschool	PLANTIJN	2000 Antwerpen
Katholieke Hogeschool Mechelen	KHM	2800 Mechelen
Hogere Zeevaartschool	HZS	2030 Antwerpen

2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen

In uitvoering van artikel 59, 3° van het Decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen, brengt het college van regeringscommissarissen bij de hogescholen en de universiteiten jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse Regering over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen.

2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2009

In 2009 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 673.551.599 EUR ten opzichte van 647.150.081 EUR in 2008. Dit is een toename van 4,08 % of in absolute cijfers een toename van 26.401.518 EUR.

De Hogere Zeevaartschool werd in 2009 voor het eerst toegevoegd aan de lijst van hogescholen waarop deze sectoranalyse 2009 van toepassing op is. De opname van de Hogere Zeevaartschool verklaart dus meteen ook een deel van de toename van de werkingsuitkeringen in het jaar 2009.

De toevoeging van de Hogere Zeevaartschool dit jaar leidt tot een verhoging met 4.726.719 EUR.

Dit bedrag bevat voor de HZS eveneens de subsidies voor eigenaarsonderhoud en investeringen die rechtstreeks worden uitbetaald en niet via AGION.

De overige factoren die deze toename in 2009 verklaren zijn de stijging van het bijkomend vakantiegeld, de stijging van de academiseringsmiddelen en de toename van het aanmoedigingsfonds.

De opbouw en de verdeling van dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de jaren 2008 en 2009 wordt op de volgende pagina schematisch weergegeven.

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	Decretale basis	2008	2009
Effectieve werkingsmiddelen (*)	FD art. 30 - 34	597.609.536,09	615.515.248,59
Aanvullende uitkeringen			
. Meester-, vak- en dienstpersoneel (**)	FD art. 35, §1. 1°	887.730,79	6.671.964,50
. Wachtgeldten personeelsleden centraal fonds (**)	FD art. 35, §1. 2°	6.800.221,08	
. Kinderbijslagen (**)	FD art. 35, §1. 3°	12.985.317,11	13.890.822,68
. Bevallingsverlof	FD art. 35, §1. 3°	548.345,66	784.548,16
. Bijkomend vakantiegeld	FD art. 35, §3	2.759.864,92	5.707.302,35
. Voortgezette lerarenopleiding	FD art. 35, §4	323.023,79	107.027,89
. Bijkomende middelen kunstopleidingen	FD art. 35, §5	1.019.000,00	1.035.303,99
. Recuperatiefonds	FD art. 37	489.519,03	354.254,76
. Academisering AHoVoS	FD art. 38	14.109.289,90	14.377.366,41
. Academisering DO	FD art. 39, §1	5.239.448,29	8.161.239,12
. Extra werkingsmiddelen Hogeschool Gent	FD art. 39, §2	14.132,57	14.401,09
Aanmoedigingsfonds	FD art. 43	1.925.910,00	3.925.004,58
Andere			
. Specifieke lerarenopleiding	HD art. 179, 12°	1.576.410,56	1.606.362,35
. Geïntegreerde lerarenopleiding	SD art. 55 quinquies §5 en §6	583.331,99	1.049.999,00
. Schoolpremie		279.000,00	350.754,39
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen		647.150.081,80	673.551.599,85
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - jaarlijks groeipercentage			4,08%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - index 2008 = 100		647.150.081,80	4,08%
Effectieve werkingsmiddelen - index 2008 = 100		597.609.536,09	3,00%

(*) Effectieve werkingsmiddelen = som van de "effectieve werkingsmiddelen" per hogeschool berekend op basis van :

- onderwijssoekel per hogeschool
- variabel onderwijsdeel voor professioneel gerichte opleidingen per hogeschool
- variabel onderwijsdeel voor academisch gerichte opleidingen per hogeschool
- HOSP-middelen per hogeschool
- bijkomende middelen
- vanaf 2009 : inclusief globaal bedrag Hogere Zeevaartschool

(**) Centraal betaalde uitkeringen

2.1.2 Componenten van het globaal bedrag werkingsuitkeringen

Het globaal bedrag van de werkingsuitkeringen hogescholen bestaat uit drie componenten: enerzijds de effectieve werkingsmiddelen, anderzijds de uitkeringen bestemd voor de hogescholen en tenslotte de centraal betaalde uitkeringen. De verdeling van deze drie componenten met de absolute bedragen en de relatieve verdeling in percentages vindt u in onderstaande schema's:

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	2008	2009
Effectieve werkingsmiddelen	597.609.536,09	615.515.248,59
Uitkeringen bestemd voor de hogescholen	28.867.276,73	37.473.564,09
Centraal betaalde uitkeringen	20.673.268,98	20.562.787,18
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	647.150.081,80	673.551.599,85

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	2008	2009
Effectieve werkingsmiddelen	92,34%	91,38%
Uitkeringen bestemd voor de hogescholen	4,46%	5,56%
Centraal betaalde uitkeringen	3,19%	3,05%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	647.150.081,80	673.551.599,85

Relatief gezien is de component effectieve werkingsmiddelen in 2009 gedaald ten voordele van de component uitkeringen bestemd voor de hogescholen. In deze laatste component zijn onder andere de academiseringsmiddelen en het aanmoedigingsfonds vervat. Beide componenten zijn toegenomen in 2009. De component centraal betaalde uitkeringen ligt in lijn met het vorig jaar 2008.

2.1.3 Componenten van de effectieve werkingsmiddelen als onderdeel van het globaal bedrag werkingsuitkeringen

De belangrijkste component van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen zijn uiteraard de effectieve werkingsmiddelen, ze omvatten 91,38% van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen in het jaar 2009.

De effectieve werkingsmiddelen zijn verdeeld in vijf componenten:

- de onderwijssoevereigniteit hogescholen
- het variable onderwijsdeel hogescholen
- de HOSP-middelen hogescholen
- het globale bedrag Hogere Zeevaartschool
- de bijkomende middelen voor de hogescholen

Onderstaande tabellen geven de verdeling weer over de jaren 2008 en 2009 van de component effectieve werkingsmiddelen met de absolute bedragen en de relatieve verdeling in percentages:

Effectieve werkingsmiddelen hogescholen	2008	2009
Onderwijssokkel hogescholen	73.768.069,57	75.266.357,65
Variabel onderwijsdeel hogescholen	518.766.261,58	530.378.679,90
HOSP-middelen hogescholen	1.073.459,95	729.237,00
Globaal bedrag Hogere Zeevaartschool	0,00	4.323.851,27
Bijkomende middelen voor hogescholen	4.001.744,99	4.817.122,77
Totaal effectieve werkingsmiddelen hogescholen	597.609.536,09	615.515.248,59

Effectieve werkingsmiddelen hogescholen	2008	2009
Onderwijssokkel hogescholen	12,34%	12,23%
Variabel onderwijsdeel hogescholen	86,81%	86,17%
HOSP-middelen hogescholen	0,18%	0,12%
Globaal bedrag Hogere Zeevaartschool	0,00%	0,70%
Bijkomende middelen voor hogescholen	0,67%	0,78%
Totaal effectieve werkingsmiddelen hogescholen	597.609.536,09	615.515.248,59

Het variabel onderwijsdeel van de hogescholen is de belangrijkste component binnen de effectieve werkingsmiddelen van de hogescholen. Het variabel onderwijsdeel van de hogescholen bedraagt 530.378.679 EUR in het jaar 2009. De onderwijssokkel hogescholen bedraagt 75.266.357 EUR en is de tweede grootste component van de effectieve werkingsmiddelen. De HOSP-middelen, de bijkomende middelen en het globaal bedrag voor de Hogere Zeevaartschool vormen samen de kleinste en laatste component.

3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen

3.1 Consolidatie en vergelijkbaarheid

De financiële analyse werd uitgevoerd op de geconsolideerde⁴ gegevens van 22 hogescholen.

Op basis van deze financiële analyse worden per hogeschool enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te positioneren binnen de sector.

De toepassing van het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 betreffende de algemene boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor de hogescholen bracht heel wat verschuivingen teweeg binnen de deelrubrieken van de bedrijfsopbrengsten in de resultatenrekening. Bovendien waren er in dit nieuwe BVR ook verschuivingen bepaald van de financiële opbrengsten naar de bedrijfsopbrengsten en dit door de verwerking van de toegerekende kapitaalsubsidies voor zover aangewend ter financiering van verrichte investeringen.

Een horizontale analyse en vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening is mogelijk voor de jaren 2008 en 2009. Een vergelijking met de vorige jaren (2007 en vroeger) is door de invoering van het nieuwe BVR van 21 december 2007 niet meer zinvol gezien de geringe vergelijkbaarheid van de rubrieken en cijfers.

De reëel geboekte cijfers van 2009 worden uiteraard ook vergeleken en geanalyseerd met de begrote bedragen voor het jaar 2009.

⁴ Conform met de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geconsolideerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven beperkt in omvang, daardoor geeft de geconsolideerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

3.2 Geconsolideerde resultatenrekening

RESULTATENREKENING				
Resultatenrekening	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)		2008	2009	2009
I. Bedrijfsopbrengsten	70/75	811.424.562	847.573.444	836.521.201
A. Omzet	70	736.250.232	764.547.683	764.608.033
B. Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	71	(995.887)	1.494.410	696.634
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	40.278.476	52.900.753	37.536.271
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	35.891.740	28.630.598	33.680.263
II. Bedrijfskosten	(-) 60/65	(779.934.770)	(834.860.520)	(853.221.983)
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	61	12.404.957	13.246.859	12.531.092
1. Inkoop	600/9	12.385.844	13.242.987	12.531.092
2. Wijzigingen in de voorraad (toename -, afname +)	609	19.113	3.872	0
B. Diensten en diverse goederen	61	136.638.292	142.292.595	150.489.577
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	582.980.515	627.734.812	635.794.992
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	45.807.542	51.350.669	56.719.681
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -)	631/5	399.472	182.437	25.000
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)	635/9	687.841	(1.046.731)	(3.120.795)
G. Andere bedrijfskosten	640/9	1.016.151	1.099.879	782.436
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 650	0	0	0
III. Bedrijfswinst	(+) 70/65	31.489.792	12.712.924	0
Bedrijfsverlies	(-) 64/71	0	0	(16.700.782)
IV. Financiële opbrengsten	75	13.451.061	7.545.722	9.988.687
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	0	10.000
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	10.408.058	4.816.908	6.725.138
C. Andere financiële opbrengsten	752/10	3.043.003	2.728.814	3.253.549
V. Financiële kosten	(-) 65	(6.778.361)	(5.690.189)	(7.659.238)
A. Kosten van schulden	650	5.241.134	6.186.210	7.505.242
B. Waardeverminderingen op andere vlottende activa dan bedoeld onder II. E (toevoegingen +, terugnemingen -)	651	1.099.281	(628.143)	61.000
C. Andere financiële kosten	652/10	437.946	132.122	92.996
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening	(+) 70/66	38.162.492	14.568.457	0
Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	(-) 65/71	0	0	(14.371.333)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	6.317.106	4.445.195	3.737.461
A. Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760	14.828	6.678	0
B. Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761	0	0	0
C. Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762	400.000	0	0
D. Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa	763	937.917	28.952	26.330
E. Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/10	4.964.361	4.409.565	3.711.131
VIII. Uitzonderlijke kosten	(-) 66	(2.382.559)	(1.408.402)	0
A. Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660	215.512	72.217	0
B. Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661	0	0	0
C. Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen -)	662	0	0	0
D. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663	2.227	21.795	0
E. Andere uitzonderlijke kosten	664/9	2.164.820	1.314.390	0
F. Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	670	0	0	0
IX Winst van het boekjaar	(+) 70/67	42.097.040	17.605.250	0
Verlies van het boekjaar	(-) 66/71	0	0	(10.633.872)

3.2.1 Geconsolideerde bedrijfsopbrengsten

3.2.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de periode 2008 en 2009. De 22 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2009 een geconsolideerde bedrijfsopbrengst van 847.573.444 EUR.

De vergelijking van de belangrijkste rubrieken van de bedrijfsopbrengsten wordt in volgende tabel weergegeven.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van jaarrekening 2008	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08
		2008	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	811.424.562	847.573.444	+ 36.148.882	+ 4,45 %
A. Omzet	70	736.250.232	764.547.683	+ 28.297.451	+ 3,84 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	(995.887)	1.494.410	+ 2.490.297	+ 250,06 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	40.278.476	52.900.753	+ 12.622.277	+ 31,34 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	35.891.740	28.630.598	- 7.261.142	- 20,23 %

Tijdens het boekjaar 2009 groeiden de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten met 4,45%. In absolute bedragen is dit een toename met 36.148.882 EUR.

De opname van de Hogere Zeevaartschool vanaf het jaar 2009 in deze analyse verklaart gedeeltelijk de toenames van de rubrieken. De overige verklaringen voor de toename van de bedrijfsopbrengsten volgen verder in de tekst.

De *omzet* vormt in absolute termen de hoofdbron van de bedrijfsopbrengsten. Deze rubriek bestaat uit een aantal deelrubrieken: de *werkingsuitkeringen*, de *studie- en inschrijvingsgelden*, de *opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop*, de *sociale toelagen*, de *dienstverlening en onderzoek*, de *toegekende kortingen* en de *overige omzet*. Samengevat geeft deze rubriek weer welke inkomsten de hogescholen gegenereerd hebben uit hun corebusiness, met name onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

De toename van de rubriek *omzet* is vooral te verklaren door de stijging van enerzijds de deelrubriek *werkingsuitkeringen* met 21.552.872 EUR en anderzijds de deelrubriek *studie- en inschrijvingsgelden* met 4.478.493 EUR.

De deelrubriek *werkingsuitkeringen* is toegenomen als gevolg van de stijging van :

- de effectieve werkingsmiddelen
- het aanmoedigingsfonds
- het bijkomend vakantiegeld
- de academiseringsmiddelen.

Er was echter ook een component binnen de *werkingsuitkeringen* die minder middelen voortbracht dan voorheen, namelijk de *actualisatie van de loonmassa december*. In toepassing van een advies van de IBR commissie voor het Vlaams hoger onderwijs boekten de hogescholen per eind 2006 hun historische langetermijnvorderingen m.b.t. de lonen van december 1995, het vakantiegeld 1995 en de RSZ vierde kwartaal 1995 af en vervingen dit door een anticipatie (via een overlopende actiefrekening) op de enveloppe voor het volgend boekjaar en dit op basis van het geactualiseerde bedrag van de betreffende personeelsschulden in de betrokken periode.

De deelrubriek *studie- en inschrijvingsgelden* steeg in het jaar 2009 met 4.478.493 EUR. De tijdens een academiejaar ontvangen studiegelden en inschrijvingsgelden hebben betrekking op twee kalenderjaren en dienen bijgevolg ook deels overgedragen te worden naar het volgend boekjaar. De voor 2009 geboekte opbrengsten liggen 8,5 % hoger dan in 2008.

De hogescholen geven hiervoor diverse verklaringen :

- de herschikking van het programma-aanbod
- toe- of afname van het aantal studenten in de reguliere maar ook in de voortgezette opleidingen;
- indexatie van de studiegelden;
- andere timing in de organisatie van de cursussen waarbij de opbrengsten gerelateerd worden aan het boekjaar waarin ze georganiseerd worden;

Een andere bron van de bedrijfsopbrengsten, namelijk de *wijziging in de voorraad goederen*, stijgt met 2.490.297 EUR in het jaar 2009.

Er zijn drie hogescholen (KDG, KHBO en Plantijn) die hun projecten in uitvoering verwerken in 2009 via een activering onder de voorraadpost Projecten in Uitvoering (onderdeel van de op de actiefzijde van de balans opgenomen voorraden).

Deze boekingswijze omvat ook het gebruik van de rekening "Voorraadjwijzigingen projecten in uitvoering" (code 71 van de resultatenrekening) om de wijzigingen in de voorraadwaarde van de zelf geproduceerde voorraden te verklaren.

In de IBR commissie voor het Vlaams hoger onderwijs is een advies ter zake in voorbereiding met als doel dat alle 22 hogescholen op een uniforme manier de projecten in uitvoering zouden boeken.

De wijzigingen in de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* en de rubriek *andere bedrijfsopbrengsten* dienen samen bekeken te worden. De toename bij de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* is hoofdzakelijk te verklaren door de boeking van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers op deze rekening, dit conform het CBN advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. "de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B."

Logischerwijze stellen wij bij de rekening *andere bedrijfsopbrengsten* een significante daling vast omwille van dezelfde reden: in boekjaar 2008 werd de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers nog geboekt op deze rubriek. Dit verklaart meteen de belangrijke evoluties in 2009 op deze twee rubrieken.

3.2.1.2 Horizontale analyse: begroting 2009 – jaarrekening 2009

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2009 echter vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit dicht aanleunen bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten liggen slechts 1,32 % boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. Vorig jaar werden deze opbrengsten nog met 4,08% onderschat in de begroting 2008.

De hogescholen hebben dus keurig de bedrijfsopbrengsten begroot voor het jaar 2009.

Onderstaande tabel geeft heel overzichtelijk de begrote en de reële bedrijfsopbrengsten weer voor 2009:

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van begroting 2009	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2009	2009	absolute afwijking	relatieve afwijking
			(eenheden euro)		
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	847.573.444	836.521.201	+ 11.052.243	+ 1,32 %
A. Omzet	70	764.547.683	764.608.033	- 60.350	- 0,01 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	1.494.410	696.634	+ 797.776	+ 114,52 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	52.900.753	37.536.271	+ 15.364.482	+ 40,93 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	28.630.598	33.680.263	- 5.049.665	- 14,99 %

De hogescholen slaagden er in de *omzet* als rubriek van hun bedrijfsopbrengsten heel nauwkeurig in te schatten. We stellen een minimale afwijking vast van 0,01%.

Wat betreft de *werkingsuitkeringen* kunnen de hogescholen zich baseren op de raming die AHOVOS hen in de aanloop naar de begrotingsopmaak meedeelt (per einde september). De hogescholen hebben bijgevolg hun werkingsuitkeringen, voor zover dit in hun mogelijkheden lag, op een vrij realistische en correcte wijze ingeschat. Dezelfde opmerking geldt voor de andere deelrubrieken van de opbrengstenrekening omzet: ook hier werden de opbrengsten vrij correct begroot.

De drie hogescholen (KdG, KHBO en Plantijn) die hun projecten in uitvoering verwerken via activering onder de voorraadpost Projecten in uitvoering (code 30 – activa balans) hebben de waarde van de voorraadwijziging m.b.t. deze projecten geraamd. De afwijking tussen de begrote cijfers en de effectief geboekte bedragen is te verklaren door het feit dat de voortgang van een project bij de begrotingsopstelling moeilijk in te schatten is.

De wijzigingen in de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* en de rubriek *andere bedrijfsopbrengsten* dienen ook hier samen bekeken te worden.

De toename in de jaarrekening 2009 t.o.v. de begroting 2009 bij de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* is hoofdzakelijk te verklaren door de boeking van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers op deze rekening, dit conform het CBN advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. "de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B."

Op het moment van opstellen van de begroting 2009 (september 2008 – oktober 2008) was dit CBN-advies nog niet van kracht en werd de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers nog geboekt op de rekening *andere bedrijfsopbrengsten*. Logischerwijze stellen wij bij deze rekening een significante daling vast van de geboekte bedragen ten opzichte van de begrote bedragen.

Dit verklaart meteen de belangrijke evoluties in 2009 op deze twee rubrieken.

3.2.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009

De hogescholen realiseren de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten met de opbrengsten van de vier hierboven reeds vermelde rubrieken. De rubriek *omzet* waarin de werkingsuitkeringen van de overheid vervat zitten, blijft de belangrijkste opbrengstenbron. De rubriek omzet bedraagt 90,20% van de totale bedrijfsopbrengsten.

De rubriek *lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies* omvat 6,24% van de totale bedrijfsopbrengsten. Tenslotte bedragen de andere bedrijfsopbrengsten 3,38% van de totale bedrijfsopbrengsten.

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2009 benadert sterk de structuur van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2008.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2008	2009
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	90,74 %	90,20 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	- 0,12 %	0,18 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0,00 %	0,00 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	4,96 %	6,24 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	4,42 %	3,38 %

3.2.1.4 Verticale analyse: begroting 2009 – jaarrekening 2009

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2009 benadert de begrote structuur van de bedrijfsopbrengsten. De bedrijfsopbrengsten werden dit jaar vrij correct begroot. In het verleden stelden we nog een systematische onderschatting vast van de bedrijfsopbrengsten.

De verschuiving tussen het aandeel van rubriek D en rubriek E is te verklaren door de invoering van het CBN advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. “de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B.”

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfsopbrengsten		2009	2009
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	90,20 %	91,40 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	0,18 %	0,08 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0,00 %	0,00 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	6,24 %	4,49 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	3,38 %	4,03 %

3.2.2 Geconsolideerde bedrijfskosten ⁵

3.2.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009

Tijdens het boekjaar 2009 besteedden de 22 hogescholen 834.860.520 EUR aan bedrijfskosten. Voor alle kostenrubrieken wordt in onderstaande tabel een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke kosten opgenomen in de geconsolideerde resultatenrekeningen 2008 en 2009.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van jaarrekening 2008	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08
		2008	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
II. Bedrijfskosten	60/64	779.934.770	834.860.520	+ 54.925.750	+ 7,04 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	12.404.957	13.246.859	+ 841.902	+ 6,79 %
B. Diensten en diverse goederen	61	136.638.292	142.292.595	+ 5.654.304	+ 4,14 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	582.980.515	627.734.812	+ 44.754.297	+ 7,68 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	45.807.542	51.350.669	+ 5.543.127	+ 12,10 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	399.472	182.437	- 217.035	- 54,33 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	687.841	(1.046.731)	- 1.734.572	- 252,18 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.016.151	1.099.879	+ 83.728	+ 8,24 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 649	0	0	+ 0	

Tijdens het boekjaar 2009 stegen de bedrijfskosten met 7,04 % (+ 54.925.750 EUR). De toename van de bedrijfskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* kende de grootste absolute groei en was bepalend voor het groeiritme van de totale bedrijfskosten.

⁵ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten (rechtspersonen) bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een *gebruiksovereenkomst om niet* deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

De geconsolideerde kosten *diensten en diverse goederen* stegen met 4,14%. De toename van deze kosten kan toegeschreven worden aan een brede waaier van factoren : hogere budgetten voor departementen (of opleidingen) en algemene diensten, stijgende kosten voor onderhoud en herstelling van de gebouwen, hogere energieprijzen, toegenomen erelonen of duurdere onderhoudscontracten.

De kosten voor *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* groeiden (+ 7,68%) tijdens het boekjaar 2009 o.a. door de uitbreiding van het personeelsbestand, de toekenning van de biënnales en de verhoging van het vakantiegeld (CAO II). De aangroei werd vastgesteld zowel bij de bezoldigingskosten betaald via AHOVOS als bij de bezoldigingskosten die de hogeschool zelf rechtstreeks betaalt. We zien dat deze laatste contractuele loonkost in 2009 significant is toegenomen. De toename van de statutaire loonkost is kleiner. Meer details hierover zijn terug te vinden in hoofdstuk vier.

De totale investeringen in 2009 zijn toegenomen met 14,68% of 21.676.730 EUR ten opzichte van het jaar 2008. Dit resulteerde meteen ook in een toename van de afschrijvingskosten in 2009.

Let wel: om de toename van de afschrijvingskosten te verklaren, dient niet alleen rekening gehouden te worden met het investeringsvolume, maar ook met de investeringsmix. De aard van de investeringen is immers bepalend voor het al of niet afschrijven en voor het toepassen van het afschrijvingsritme zoals vastgelegd in de waarderingsregels.

3.2.2.2 Horizontale analyse: begroting 2009 – jaarrekening 2009

De reële bedrijfskosten liggen onder het begrote niveau in 2009. Het werkelijke kostenbedrag is 2,15 % lager dan het geraamde bedrag. In absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 18.361.463 EUR. Het valt niet uit te maken in welke mate dit moet toegeschreven worden aan een voorzichtige begrotingsopstelling (ramen van maximale kosten), dan wel aan een zuinig beleid bij de uitvoering van de begroting.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2009	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
II. Bedrijfskosten	60/64	834.860.520	853.221.983	- 18.361.463	- 2,15 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	13.246.859	12.531.092	+ 715.767	+ 5,71 %
B. Diensten en diverse goederen	61	142.292.595	150.489.577	- 8.196.982	- 5,45 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	635.794.992	- 8.060.180	- 1,27 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	51.350.669	56.719.681	- 5.369.012	- 9,47 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	182.437	25.000	+ 157.437	+ 629,75 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	(1.046.731)	(3.120.795)	+ 2.074.064	+ 66,46 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.099.879	782.436	+ 317.443	+ 40,57 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0	+ 0	

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor *handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen, voorzieningen voor risico's en kosten en andere bedrijfskosten*.

Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen zijn moeilijk begrootbaar. De problemen komen immers meestal pas na de begrotingsopstelling aan de oppervlakte. Budgetoverschrijdingen zijn hier dan ook vrij logisch. Ook bij het begroten van voorzieningen wordt men met dit probleem geconfronteerd. De noodzaak tot het aanleggen van bepaalde voorzieningen komt vaak pas tot uiting nadat de begroting is opgesteld. Vertragingen in de uitvoering van de begrote onderhouds- en herstellingswerken kunnen dan weer aanleiding geven tot belangrijke afwijkingen in de aanwending van voorheen gevormde voorzieningen t.a.v. wat begroot was.

Bij de overige rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend. In absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken *diensten de diverse goederen* (8.196.982 EUR), *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* (8.060.180 EUR) en bij de *afschrijvingen en waardeverminderingen* (5.369.012 EUR).

De onderbesteding op het budget voor *afschrijvingen en waardeverminderingen* is een jaarlijks wekerend gegeven. Historisch begrote investeringsprojecten lopen wel vaker wat vertraging op in hun uitvoering waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting beginnen te lopen.

3.2.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009

De structuur van de geconsolideerde bedrijfskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de bedrijfskosten wordt het procentueel aandeel in de totale bedrijfskosten aangeduid. Drie kostencomponenten, nl. de kosten voor diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten nemen samen 98,38 % van de totale werkingskosten voor hun rekening in het jaar 2009.

De samenstelling van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2009 benadert sterk de structuur van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2008. De verschuivingen binnen de bedrijfskostenstructuur zijn minimaal.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009
II. Bedrijfskosten	60/64	779.934.770	834.860.520
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	12.404.957	13.246.859
B. Diensten en diverse goederen	61	136.638.292	142.292.595
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	582.980.515	627.734.812
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	45.807.542	51.350.669
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	399.472	182.437
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	687.841	(1.046.731)
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.016.151	1.099.879
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2008	2009
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,59 %	1,59 %
B. Diensten en diverse goederen	61	17,52 %	17,04 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	74,75 %	75,19 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	5,87 %	6,15 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,05 %	0,02 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	0,09 %	- 0,13 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,13 %	0,13 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0,00 %	0,00 %

3.2.2.4 Verticale analyse: begroting 2009 – jaarrekening 2009

De begrote structuur van de bedrijfskosten van het jaar 2009 sluit behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De uitvoering van de begroting heeft geen fundamentele verschuivingen in de structuur van de bedrijfskosten veroorzaakt. De begrote kosten voor diensten en diverse goederen blijven onderbested. We merken in deze verticale analyse toch het procentueel groter dan begroot aandeel van de loonkosten op in de jaarrekening 2009. In absolute cijfers liggen de reële loonkosten wel onder de begrote loonkosten.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2009	2009
II. Bedrijfskosten	60/64	834.860.520	853.221.983
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	13.246.859	12.531.092
B. Diensten en diverse goederen	61	142.292.595	150.489.577
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	635.794.992
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	51.350.669	56.719.681
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	182.437	25.000
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	(1.046.731)	(3.120.795)
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.099.879	782.436
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfsopbrengsten</i>		2009	2009
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,59 %	1,47 %
B. Diensten en diverse goederen	61	17,04 %	17,64 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	75,19 %	74,52 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	6,15 %	6,65 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,02 %	0,00 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	- 0,13 %	- 0,37 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,13 %	0,09 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0,00 %	0,00 %

3.2.3 Geconsolideerde bedrijfswinst | 70/65 |

De geconsolideerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2009 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 12.712.924 EUR ten opzichte van 31.489.792 EUR vorig jaar.

De bedrijfswinst 2009 is minder gunstig dan vorig jaar toen er 18.776.868 EUR meer bedrijfswinst werd geboekt. De negatieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2009 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een sterkere stijging (+ 7,04 %) van de bedrijfskosten ten opzichte van een beperkte stijging (+ 4,45%) van de bedrijfsopbrengsten in het jaar 2009. Vooral de toename van de bezoldigingskosten met 7,6% en de toename van de afschrijvingskosten met 12,1% tegenover het vorig jaar 2008 springen in het oog.

De bedrijfswinst 2009 is veel gunstiger dan het in de begroting 2009 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2009 van - 16.700.782 EUR.

Er is dus een grote afwijking van 29.413.706 EUR tussen de in 2009 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2009 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen terecht enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere bedrijfskosten en hogere bedrijfsopbrengsten dan begroot. Wanneer door het effect van een dergelijke politiek het spanningsveld tussen de begrote cijfers en de gerealiseerde cijfers te groot wordt, brengt dit enigszins de waarde van de begroting als beleidsinstrument in het gedrang.

Evolutie bedrijfswinst / bedrijfsverlies :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09
		2008	2009	absolute	2009	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
. ten opzichte van jaarrekening 2008						
. ten opzichte van begroting 2009						
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	811.424.562	847.573.444	+ 36.148.882	836.521.201	+ 11.052.243
II. Bedrijfskosten	60/64	779.934.770	834.860.520	+ 54.925.750	853.221.983	- 18.361.463
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-) 70/64	31.489.792	12.712.924	- 18.776.868	(16.700.782)	+ 29.413.706

3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat | 75 - 65 |

Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten.

In 2009 bedraagt het financieel resultaat + 1.855.533 EUR tegenover + 6.672.700 EUR vorig jaar. Deze significante daling is bijna volledig toe te schrijven aan de daling van de financiële opbrengsten. De daling is het gevolg van enerzijds een lager volume aan geldbeleggingen in 2009 en anderzijds merkbaar lagere marktinterestvoeten tegen welke belegd kon worden in 2009. De financiële kosten daalden in 2009 tegenover vorig jaar en dit ondanks de toegenomen investeringen en het gestegen volume aan leningen in 2009.

Dit lijkt op het eerste zicht niet logisch maar er dient opgemerkt te worden dat er in 2008 uitzonderlijk een waardevermindering op vlottende activa door de Lessius Hogeschool Antwerpen ten bedrage van 1.066.946 EUR geboekt werd. De effectief geboekte rentelasten in 2009 vallen immers hoger uit dan de rentelasten van 2008.

Ten opzichte van de begroting 2009 valt het effectief financieel resultaat lager uit. De overschatting van het financieel resultaat in 2009 bedraagt 473.916 EUR. Deze overschatting is ook hier een rechtstreeks gevolg van de merkbaar lagere marktinterestvoeten tegen welke belegd kon worden in 2009 en de lagere volumes aan geldbeleggingen.

Evolutie financiële opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09
		2008	2009	absolute	2009	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
IV. Financiële opbrengsten	75	13.451.061	7.545.722	- 5.905.339	9.988.687	- 2.442.965
V. Financiële kosten	65	6.778.361	5.690.189	- 1.088.172	7.659.238	- 1.969.049
Financieel resultaat	(+) / (-) 75/65	6.672.700	1.855.533	- 4.817.167	2.329.449	- 473.916

3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat | 76 - 66 |

De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop. Wegens het uitzonderlijke karakter van dit resultaat is het moeilijk hieruit conclusies te trekken die gelden voor de sector in zijn geheel. Eénmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld. De grootste afwijkingen tussen de voor 2008 geboekte uitzonderlijke opbrengsten en de voor 2009 geboekte uitzonderlijke opbrengsten hebben dan ook te maken met de post 764/10 *andere uitzonderlijke opbrengsten*. Hetzelfde beeld geldt bij de vergelijking tussen de voor 2008 geboekte uitzonderlijke kosten en de voor 2009 geboekte uitzonderlijke kosten. Ook hier situeren de grootste afwijkingen zich bij de post 664/9 *andere uitzonderlijke kosten*. Voor de afwijking tussen het begrote uitzonderlijke resultaat 2009 en het effectief geboekte resultaat 2009 gelden dezelfde verklaringen.

Evolutie uitzonderlijke opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09	
		2008	2009	absolute	2009	absolute	
. ten opzichte van jaarrekening 2008		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking	
. ten opzichte van begroting 2009							
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	6.317.106	4.445.195	- 1.871.911	3.737.461	+ 707.734	
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	2.382.559	1.408.402	- 974.157	0	+ 1.408.402	
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-)	76/66	3.934.547	3.036.793	- 897.754	3.737.461	- 700.668

3.2.6 De geconsolideerde winst van het boekjaar | 70/67 |

De geconsolideerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten.

In het boekjaar 2009 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 17.605.205 EUR.

De winst van het boekjaar 2009 is veel gunstiger dan het in de begroting 2009 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2009 een bedrijfsverlies begroot van - 10.633.872 EUR. Er is dus een significante afwijking van 28.239.122 EUR tussen de in 2009 effectief gerealiseerde winst van het boekjaar en het voor 2009 begrote verlies van het boekjaar.

Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Deze vaststelling bevestigt de conclusie die geformuleerd werd bij de bespreking van het bedrijfsresultaat (zie punt 3.2.3).

Evolutie winst / verlies van het boekjaar :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09	
		2008	2009	absolute	2009	absolute	
. ten opzichte van jaarrekening 2008		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking	
. ten opzichte van begroting 2009							
Totale opbrengsten	70/76	831.192.729	859.564.361	+ 28.371.632	850.247.349	+ 9.317.012	
Totale kosten	60/66	789.095.689	841.959.111	+ 52.863.422	860.881.221	- 18.922.110	
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	42.097.040	17.605.250	- 24.491.789	(10.633.872)	+ 28.239.122

3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool

3.3.1 Bedrijfsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale bedrijfsopbrengsten en van de belangrijkste componenten ervan per hogeschool.

- ◆ **Aandeel van de totale bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten**

De Hogeschool Gent (HG) verwerft als grootste hogeschool het hoogste individuele aandeel (12,76%) in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten. Het laagste individuele aandeel (0,68%) in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten geldt voor de Hogere Zeevaartschool (HZS).

- ◆ **Aandeel van de omzet per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde omzet van de 22 hogescholen vertegenwoordigen in het boekjaar 2009 90,20 % van de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten. In de Hogere Zeevaartschool bedraagt de omzet 96,20% van de totale bedrijfsopbrengsten, in de Kaho- St.Lieven bedraagt de omzet 81,25% van de totale bedrijfsopbrengsten.

- ◆ **Aandeel van de opbrengst uit lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

Het relatieve belang van de geconsolideerde opbrengst uit *lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies* bedraagt 6,24% van de totale bedrijfsopbrengsten.

- ◆ **Aandeel van de andere bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van de *andere bedrijfsopbrengsten* in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten bedraagt in het boekjaar 2009 3,38%. Het relatieve belang van de *andere bedrijfsopbrengsten* schommelt sterk van hogeschool tot hogeschool: laagste waarde 0,84% (HZS), hoogste waarde 6,40 % (Groep T).

Bedrijfsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2009

<i>(absolute bedragen in eenh. euro)</i>	Bedrijfsopbrengsten RR [70/74]		Omzet RR [70]			Wijziging in de voorraad goederen RR [71]			Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies - RR [73]			Andere bedrijfsopbrengsten RR [74]		
	Bedrag	% Co Hs	Bedrag	% Co Hs	% Bo	Bedrag	% Co Hs	% Bo	Bedrag	% Co Hs	% Bo	Bedrag	% Co Hs	% Bo
Artevelde	56 448 141	6,66 %	52 451 331	6,86 %	92,92 %		0,00 %	0,00 %	2 464 846	4,66 %	4,37 %	1 531 964	5,35 %	2,71 %
Erasmus	38 834 377	4,58 %	35 519 731	4,65 %	91,46 %	0	0,00 %	0,00 %	1 374 491	2,60 %	3,54 %	1 940 155	6,78 %	5,00 %
Artesis	61 971 157	7,31 %	57 628 487	7,54 %	92,99 %	0	0,00 %	0,00 %	1 577 940	2,98 %	2,55 %	2 764 730	9,66 %	4,46 %
HG	108 155 958	12,76 %	96 381 504	12,61 %	89,11 %	0	0,00 %	0,00 %	7 944 824	15,02 %	7,35 %	3 829 630	13,38 %	3,54 %
LUK	9 906 606	1,17 %	8 707 336	1,14 %	87,89 %	0	0,00 %	0,00 %	860 027	1,63 %	8,68 %	339 243	1,18 %	3,42 %
WenK	43 171 887	5,09 %	37 833 711	4,95 %	87,64 %		0,00 %	0,00 %	3 981 334	7,53 %	9,22 %	1 356 842	4,74 %	3,14 %
HWVI	33 419 008	3,94 %	27 985 765	3,66 %	83,74 %		0,00 %	0,00 %	3 783 193	7,15 %	11,32 %	1 650 050	5,76 %	4,94 %
KDG	54 783 825	6,46 %	50 455 898	6,60 %	92,10 %	(42 160)	- 2,82 %	- 0,08 %	2 864 965	5,42 %	5,23 %	1 505 122	5,26 %	2,75 %
KHBO	25 853 092	3,05 %	23 031 219	3,01 %	89,08 %	1 118 993	74,88 %	4,33 %	965 875	1,83 %	3,74 %	737 005	2,57 %	2,85 %
KHK	47 730 315	5,63 %	41 938 079	5,49 %	87,86 %	0	0,00 %	0,00 %	3 186 200	6,02 %	6,68 %	2 606 036	9,10 %	5,46 %
KHL	36 966 949	4,36 %	34 426 383	4,50 %	93,13 %	0	0,00 %	0,00 %	1 382 753	2,61 %	3,74 %	1 157 813	4,04 %	3,13 %
KHLim	44 631 256	5,27 %	40 889 564	5,35 %	91,62 %	0	0,00 %	0,00 %	3 054 835	5,77 %	6,84 %	686 857	2,40 %	1,54 %
KHM	27 990 851	3,30 %	25 295 653	3,31 %	90,37 %	0	0,00 %	0,00 %	1 445 108	2,73 %	5,16 %	1 250 090	4,37 %	4,47 %
KaHoStL	44 018 597	5,19 %	35 764 743	4,68 %	81,25 %	0	0,00 %	0,00 %	7 329 547	13,86 %	16,65 %	924 307	3,23 %	2,10 %
KHZWVI	46 096 775	5,44 %	43 414 939	5,68 %	94,18 %		0,00 %	0,00 %	1 976 720	3,74 %	4,29 %	705 116	2,46 %	1,53 %
Lessius	20 564 790	2,43 %	18 856 093	2,47 %	91,69 %	0	0,00 %	0,00 %	1 234 348	2,33 %	6,00 %	474 349	1,66 %	2,31 %
Plantijn	19 383 019	2,29 %	17 978 776	2,35 %	92,76 %	417 577	27,94 %	2,15 %	600 673	1,14 %	3,10 %	385 993	1,35 %	1,99 %
PHL	32 757 903	3,86 %	28 579 456	3,74 %	87,24 %	0	0,00 %	0,00 %	3 209 099	6,07 %	9,80 %	969 348	3,39 %	2,96 %
Groep T	16 379 845	1,93 %	14 569 539	1,91 %	88,95 %	0	0,00 %	0,00 %	762 600	1,44 %	4,66 %	1 047 706	3,66 %	6,40 %
HUB-EHSAL	50 988 520	6,02 %	46 961 404	6,14 %	92,10 %	0	0,00 %	0,00 %	1 628 323	3,08 %	3,19 %	2 398 793	8,38 %	4,70 %
XIOS - HL	21 773 182	2,57 %	20 349 132	2,66 %	93,46 %	0	0,00 %	0,00 %	1 103 084	2,09 %	5,07 %	320 966	1,12 %	1,47 %
HZS	5 747 391	0,68 %	5 528 940	0,72 %	96,20 %	0	0,00 %	0,00 %	169 968	0,32 %	2,96 %	48 483	0,17 %	0,84 %
Consolidatie Hs	847 573 444	100,00 %	764 547 683	100,00 %	90,20 %	1 494 410	100,00 %	0,18 %	52 900 753	100,00 %	6,24 %	28 630 598	100,00 %	3,38 %
Rekenkundig gemiddelde	38 526 066		34 752 167		90,35 %	83 023		0,29 %	2 404 580		6,10 %	1 301 391		3,26 %
Laagste waarde	5 747 391	0,68 %	5 528 940	0,72 %	81,25 %	(42 160)	- 2,82 %	- 0,08 %	169 968	0,32 %	2,55 %	48 483	0,17 %	0,84 %
Hoogste waarde	108 155 958	12,76 %	96 381 504	12,61 %	96,20 %	1 118 993	74,88 %	4,33 %	7 944 824	15,02 %	16,65 %	3 829 630	13,38 %	6,40 %

% Co Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geconsolideerde bedrag van de hogescholen

% Bo = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfsopbrengsten RR [70/74] van de hogeschool

3.3.2 Bedrijfskosten

Op de volgende pagina worden de totale bedrijfskosten en de belangrijkste componenten van de bedrijfskosten per hogeschool weergegeven.

- ◆ **Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

De geconsolideerde kosten voor *diensten en diverse goederen* van de 22 hogescholen bedroegen 17,04 % van de geconsolideerde bedrijfskosten. Verhoudingsgewijze besteedt GROEP-T Leuven Hogeschool het meest aan kosten voor *diensten en diverse goederen* (26,99 % van haar bedrijfskosten) en Katholieke Hogeschool Mechelen het minst (13,47 %).

- ◆ **Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

Tijdens het boekjaar 2009 bedroeg het aandeel van de geconsolideerde bezoldigingskosten in de geconsolideerde bedrijfskosten 75,19 %. Plantijn Hogeschool realiseerde in 2009 met een aandeel van 79,79 % de hoogste score. Groep T tekende het kleinste aandeel op (67 %).

- ◆ **Aandeel van de afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten en op immateriële en materiële vaste activa per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van deze kosten stabiliseerde zich op 6,15 %. De divergentie inzake eigendom en waardering van het onroerend patrimonium (terreinen en gebouwen) beïnvloedt uiteraard het aandeel van de afschrijvingskosten in de totale bedrijfskosten. De range van de uiterste waarden voor dit kostenaandeel stijgt enigszins (5,4 % t.o.v. 4,21 % in 2008).

Bedrijfskosten per hogeschool - Boekjaar 2009

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Diensten en diverse goederen RR [61]			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen - RR [62]			Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVAMVA - RR [630]		
	Bedrag	% Co Hs	% Bk	Bedrag	% Co Hs	% Bk	Bedrag	% Co Hs	% Bk
Artevelde	8 656 885	6,08 %	16,15 %	41 547 828	6,62 %	77,50 %	3 162 828	6,16 %	5,90 %
Erasmus	6 013 134	4,23 %	16,26 %	29 128 199	4,64 %	78,75 %	1 687 847	3,29 %	4,56 %
Artesis	9 200 294	6,47 %	15,49 %	47 288 775	7,53 %	79,59 %	2 397 934	4,67 %	4,04 %
HG	16 107 284	11,32 %	14,35 %	86 716 852	13,81 %	77,23 %	7 594 058	14,79 %	6,76 %
LUK	1 842 120	1,29 %	18,86 %	7 049 579	1,12 %	72,16 %	856 329	1,67 %	8,77 %
WenK	7 768 768	5,46 %	18,13 %	32 215 753	5,13 %	75,19 %	2 924 449	5,70 %	6,83 %
HWVI	5 815 510	4,09 %	18,08 %	23 687 244	3,77 %	73,64 %	2 189 903	4,26 %	6,81 %
KDG	7 495 419	5,27 %	13,97 %	42 697 588	6,80 %	79,57 %	2 693 129	5,24 %	5,02 %
KHBO	4 679 725	3,29 %	18,29 %	18 552 582	2,96 %	72,50 %	1 940 315	3,78 %	7,58 %
KHK	6 333 317	4,45 %	13,57 %	35 305 914	5,62 %	75,65 %	3 008 010	5,86 %	6,45 %
KHL	5 938 048	4,17 %	16,17 %	26 968 342	4,30 %	73,46 %	2 538 251	4,94 %	6,91 %
KHLim	6 649 607	4,67 %	15,25 %	33 050 859	5,27 %	75,79 %	3 322 360	6,47 %	7,62 %
KHM	3 661 900	2,57 %	13,47 %	20 982 420	3,34 %	77,18 %	1 568 195	3,05 %	5,77 %
KaHoStL	9 877 313	6,94 %	22,42 %	30 991 989	4,94 %	70,35 %	2 957 258	5,76 %	6,71 %
KHZWVI	8 882 578	6,24 %	20,11 %	31 598 904	5,03 %	71,54 %	2 659 832	5,18 %	6,02 %
Lessius	3 814 082	2,68 %	19,22 %	14 913 826	2,38 %	75,17 %	1 052 627	2,05 %	5,31 %
Plantijn	3 176 661	2,23 %	16,50 %	15 357 979	2,45 %	79,79 %	649 157	1,26 %	3,37 %
PHL	5 513 160	3,87 %	16,67 %	23 650 069	3,77 %	71,51 %	1 793 788	3,49 %	5,42 %
Groep T	4 563 570	3,21 %	26,99 %	11 328 458	1,80 %	67,00 %	997 518	1,94 %	5,90 %
HUB-EHSAL	10 460 301	7,35 %	21,30 %	34 836 000	5,55 %	70,92 %	3 234 580	6,30 %	6,59 %
XIOS - HL	4 564 514	3,21 %	20,25 %	16 114 581	2,57 %	71,49 %	1 744 962	3,40 %	7,74 %
HZS	1 278 405	0,90 %	23,62 %	3 751 071	0,60 %	69,30 %	377 339	0,73 %	6,97 %
Consolidatie Hs	142 292 595	100,00 %	17,04 %	627 734 812	100,00 %	75,19 %	51 350 669	100,00 %	6,15 %
Rekenkundig gemiddelde	6 467 845		17,96 %	28 533 401		74,33 %	2 334 121		6,23 %
Laagste waarde	1 278 405	0,90 %	13,47 %	3 751 071	0,60 %	67,00 %	377 339	0,73 %	3,37 %
Hoogste waarde	16 107 284	11,32 %	26,99 %	86 716 852	13,81 %	79,79 %	7 594 058	14,79 %	8,77 %

% Co Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geconsolideerde bedrag van de hogescholen

% Bk = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfskosten RR [60/64] van de hogeschool

3.3.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ **Winst/verlies van het boekjaar**

De 22 hogescholen realiseerden in het jaar 2009 samen een geconsolideerde winst van het boekjaar van 17.605.205 EUR. Artesis realiseerde met een winst van 3.462.697 EUR de hoogste score in de sector. Hogeschool Gent boekte de laagste score met een tekort van - 3.494.660 EUR.

- ◆ **Bedrijfswinst/verlies**

Traditioneel maakt de bedrijfswinst het hoofdbestanddeel uit van de winst van het boekjaar. De Arteveldehogeschool realiseert voor het tweede jaar op rij de hoogste bedrijfswinst (2.835.304 EUR). Hiermee neemt deze hogeschool maar liefst 22,30 % van de door de sector gerealiseerde bedrijfswinst voor haar rekening. Hogeschool Gent boekt het grootste bedrijfsverlies (-4.124.133 EUR).

- ◆ **Financieel resultaat**

De sector realiseerde een batig financieel resultaat van 1.855.533 EUR. Hogeschool Gent scoort traditioneel het best (913.533 EUR).

- ◆ **Uitzonderlijk resultaat**

Ook het geconsolideerde uitzonderlijk resultaat leverde een positieve bijdrage van 3.036.793 EUR aan het globale resultaat van de sector. Wegens het uitzonderlijke karakter ervan is het moeilijk hieruit conclusies te trekken : éénmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld.

Winst / Verlies van het boekjaar per hogeschool - Boekjaar 2009

	Winst / Verlies van het boekjaar - RR [70/66]		Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies RR [70/64]			Financieel resultaat RR [75/65]			Uitzonderlijk resultaat RR [76/66]		
	Bedrag	% Co Hs	Bedrag	% Co Hs	% W/V	Bedrag	% Co Hs	% W/V	Bedrag	% Co Hs	% W/V
	<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>										
Artevelde	2 579 612	14,65 %	2 835 304	22,30 %	109,91 %	(255 692)	- 13,78 %	- 9,91 %	0	0,00 %	0,00 %
Erasmus	2 899 236	16,47 %	1 844 958	14,51 %	63,64 %	554 834	29,90 %	19,14 %	499 444	16,45 %	17,23 %
Artesis	3 462 697	19,67 %	2 558 863	20,13 %	73,90 %	429 533	23,15 %	12,40 %	474 301	15,62 %	13,70 %
HG	(3 494 660)	- 19,85 %	(4 124 133)	- 32,44 %	118,01 %	913 533	49,23 %	- 26,14 %	(284 060)	- 9,35 %	8,13 %
LUK	49 035	0,28 %	137 243	1,08 %	279,89 %	(92 786)	- 5,00 %	- 189,22 %	4 578	0,15 %	9,34 %
WenK	527 135	2,99 %	327 954	2,58 %	62,21 %	195 284	10,52 %	37,05 %	3 897	0,13 %	0,74 %
HWVI	1 460 337	8,29 %	1 254 835	9,87 %	85,93 %	196 154	10,57 %	13,43 %	9 348	0,31 %	0,64 %
KDG	1 034 122	5,87 %	1 126 554	8,86 %	108,94 %	(120 277)	- 6,48 %	- 11,63 %	27 845	0,92 %	2,69 %
KHBO	(91 791)	- 0,52 %	262 880	2,07 %	- 286,39 %	(354 671)	- 19,11 %	386,39 %	0	0,00 %	0,00 %
KHK	1 309 487	7,44 %	1 063 208	8,36 %	81,19 %	207 358	11,18 %	15,84 %	38 921	1,28 %	2,97 %
KHL	598 782	3,40 %	255 256	2,01 %	42,63 %	(13 635)	- 0,73 %	- 2,28 %	357 161	11,76 %	59,65 %
KHLim	1 751 131	9,95 %	1 023 327	8,05 %	58,44 %	81 929	4,42 %	4,68 %	645 875	21,27 %	36,88 %
KHM	495 613	2,82 %	803 808	6,32 %	162,18 %	(337 816)	- 18,21 %	- 68,16 %	29 621	0,98 %	5,98 %
KaHoStL	(426 629)	- 2,42 %	(34 922)	- 0,27 %	8,19 %	(284 431)	- 15,33 %	66,67 %	(107 276)	- 3,53 %	25,15 %
KHZWVI	1 534 883	8,72 %	1 924 497	15,14 %	125,38 %	(383 437)	- 20,66 %	- 24,98 %	(6 177)	- 0,20 %	- 0,40 %
Lessius	1 613 907	9,17 %	724 471	5,70 %	44,89 %	889 436	47,93 %	55,11 %	0	0,00 %	0,00 %
Plantijn	374 166	2,13 %	136 177	1,07 %	36,39 %	197 866	10,66 %	52,88 %	40 123	1,32 %	10,72 %
PHL	(521 762)	- 2,96 %	(316 249)	- 2,49 %	60,61 %	(223 383)	- 12,04 %	42,81 %	17 870	0,59 %	- 3,42 %
Groep T	408 639	2,32 %	(527 644)	- 4,15 %	- 129,12 %	317 746	17,12 %	77,76 %	618 537	20,37 %	151,37 %
HUB-EHSAL	2 566 448	14,58 %	1 870 042	14,71 %	72,86 %	36 184	1,95 %	1,41 %	660 222	21,74 %	25,73 %
XIOS - HL	(847 616)	- 4,81 %	(768 020)	- 6,04 %	90,61 %	(86 159)	- 4,64 %	10,16 %	6 563	0,22 %	- 0,77 %
HZS	322 478	1,83 %	334 515	2,63 %	103,73 %	(12 037)	- 0,65 %	- 3,73 %	0	0,00 %	0,00 %
Consolidatie Hs	17 605 250	100,00 %	12 712 924	100,00 %	72,21 %	1 855 533	100,00 %	10,54 %	3 036 793	100,00 %	17,25 %
Rekenkundig gemiddelde	800 239		577 860		62,46 %	84 342		20,89 %	138 036		16,65 %
Laagste waarde	(3 494 660)	- 19,85 %	(4 124 133)	- 32,44 %	- 286,39 %	(383 437)	- 20,66 %	- 189,22 %	(284 060)	- 9,35 %	- 3,42 %
Hoogste waarde	3 462 697	19,67 %	2 835 304	22,30 %	279,89 %	913 533	49,23 %	386,39 %	660 222	21,74 %	151,37 %

% Co Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geconsolideerde bedrag van de hogescholen
 % W/V = procentueel aandeel van de rubriek in de winst / verlies van het boekjaar RR [70/66] van de hogeschool

3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering

3.4.1 Geconsolideerde investeringen

3.4.1.1. Horizontale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van jaarrekening 2008	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08
		2008	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	802	1.810.124	2.131.518	+ 321.394	+ 17,76 %
III. Materiële vaste activa	816	145.795.333	165.909.541	+ 20.114.208	+ 13,80 %
A. Terreinen en gebouwen		21.979.341	67.815.994	+ 45.836.653	+ 208,54 %
B. Installaties, machines en uitrusting		23.573.784	19.672.077	- 3.901.707	- 16,55 %
C. Meubilair en rollend materieel		10.419.123	8.760.338	- 1.658.785	- 15,92 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		5.166.387	1.470.104	- 3.696.283	- 71,54 %
E. Overige materiële vaste activa		2.975.682	1.099.901	- 1.875.781	- 63,04 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen		81.681.016	67.091.127	- 14.589.889	- 17,86 %
IV. Financiële vaste activa	836-858	35.785	1.276.913	+ 1.241.128	+ 3468,29 %
A. Verbonden entiteiten		0	1.138.000	+ 1.138.000	JR08 = 0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		18.000	130.086	+ 112.086	+ 622,70 %
C. Andere financiële vaste activa		17.785	8.827	- 8.958	- 50,37 %
Bruto investeringen		147.641.242	169.317.972	+ 21.676.730	+ 14,68 %

De 22 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2009 samen 169.317.972 EUR. Dit is een toename met 14,68 % t.o.v. het vorige boekjaar. De toename van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubriek terreinen en gebouwen: + 45.836.653 EUR.

We merken in 2009 ook de boeking van een bedrag van 67.091.127 EUR op de post *activa in aanbouw*. Zolang de activa niet worden ingebruikgenomen en afgeschreven, dienen ze geboekt te worden op de post *activa in aanbouw*.

In totaliteit werd er in de rubrieken *terreinen en gebouwen* en *activa in aanbouw* een bedrag van 134.907.121 EUR geïnvesteerd in 2009.

Volgende hogescholen investeerden het meest in deze twee rubrieken tijdens het jaar 2009:

- HUB-EHSAL: 49.158.365 EUR (de aankoop van het Serclaes gebouw voor 40,9 Mio EUR als éénmalige erfpachtvergoeding geboekt op rubriek 223 *overige zakelijke rechten op onroerende goederen* en de campus Terranova voor 7,5 Mio EUR EUR als éénmalige erfpachtvergoeding geboekt op rubriek 223 *overige zakelijke rechten op onroerende goederen*)
- Arteveldehogeschool: 31.577.511 EUR (onder andere campus Kantienberg)
- Hogeschool Gent: 10.349.205 EUR
- Katholieke Hogeschool Kempen: 8.696.860 EUR
- Katholieke Hogeschool Sint Lieven: 8.087.112 EUR
- Artesis Hogeschool: 7.386.974 EUR
- KATHO: 4.947.746 EUR

De investeringen in de rubrieken *installaties, machines en uitrusting, meubilair en rollend materieel* en *overige materiële vaste activa* namen af in het jaar 2009.

De investeringen in de *financiële vaste activa* lagen dan weer significant boven het niveau van het boekjaar 2008. Deze toename is bijna volledig toe te schrijven aan de boeking van 1.120.000 EUR bij de rubriek *verbonden ondernemingen* in de HUB-EHSAL. Onder deze rubriek boekte de HUB-EHSAL een vordering op de vzw HUB-Patrimonium aan wie ze een lening verstrekke van 1.120.000 EUR.

Een opvallend element is de daling binnen de rubriek *leasing en soortgelijke rechten* (- 3.696.283 EUR). In het vorig jaar 2008 heeft de Arteveldehogeschool haar lopende erfpachtovereenkomsten geactiveerd voor een bedrag van 5.144.572 EUR. In wezen konden die moeilijk als volwaardige nieuwe investeringen beschouwd worden, maar hun behandeling in die zin is nodig om de evolutie van de vaste activa en de schulden in de balans op te volgen.

Het advies (CBN Advies NFP – 2 van 23 juli 2008) dat door de Commissie voor Boekhoudkundige Normen terzake werd geformuleerd, werd keurig opgevolgd.⁶ In het jaar 2009 heeft enkel de Katholieke Hogeschool Limburg haar erfpachten geactiveerd op de rubriek *leasing en soortgelijke rechten*.

3.4.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2009 – begroting 2009

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van de begroting 2009	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2009	2009	absolute	relatieve
			(eenheden euro)	afwijking	afwijking
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	802	2.131.518	3.224.148	- 1.092.630	- 33,89 %
III. Materiële vaste activa	816	165.909.541	146.743.166	+ 19.166.375	+ 13,06 %
A. Terreinen en gebouwen		67.815.994	128.092.710	- 60.276.716	- 47,06 %
B. Installaties, machines en uitrusting		19.672.077	31.576.264	- 11.904.187	- 37,70 %
C. Meubilair en rollend materieel		8.760.338	10.695.120	- 1.934.782	- 18,09 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		1.470.104	7.530.530	- 6.060.426	- 80,48 %
E. Overige materiële vaste activa		1.099.901	3.807.899	- 2.707.998	- 71,12 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen		67.091.127	(34.959.357)	+ 102.050.484	+ 291,91 %
IV. Financiële vaste activa	836-858	1.276.913	43.459	+ 1.233.454	+ 2838,20 %
A. Verbonden entiteiten		1.138.000	43.000	+ 1.095.000	+ 2546,51 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		130.086	0	+ 130.086	BG = 0
C. Andere financiële vaste activa		8.827	459	+ 8.368	+ 1823,09 %
Bruto investeringen		169.317.972	150.010.773	+ 19.307.199	+ 12,87 %

De 22 hogescholen hadden voor het jaar 2009 samen een bedrag aan investeringen begroot van 150.010.773 EUR. In realiteit werd er door de hogescholen voor 169.317.972 EUR geïnvesteerd. Er werd dus voor 19.307.199 EUR meer geïnvesteerd dan begroot voor het jaar 2009.

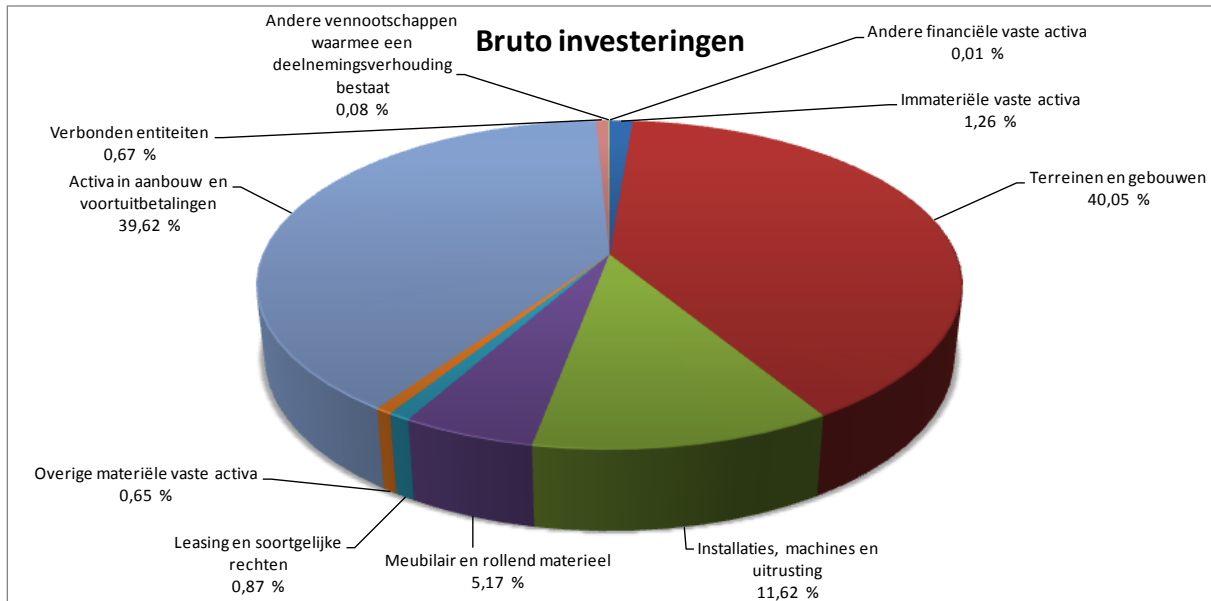
De twee belangrijkste posten waar significante afwijkingen werden vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2009 en de effectief geboekte bedragen in 2009 betreffen enerzijds de algemene rekening *terreinen en gebouwen* en anderzijds de algemene rekening *activa in aanbouw en voortuitbetalingen*.

Er werd dus in realiteit veel meer geïnvesteerd in gebouwen dan initieel begroot voor het jaar 2009. Vorig jaar deed zich de omgekeerde situatie voor: de investeringen bleken in de begroting 2008 overraamd. Allicht is de vertraging bij de uitvoering van de investeringsprojecten 2008 in 2009 ingelopen.

⁶ De erfpacht-overeenkomsten worden gekwalificeerd als leasingovereenkomsten (onroerende leasing) als de erfpachtvergoedingen de integrale wedersamenstelling dekken van het kapitaal dat de erfpachtgever in het gebouw heeft geïnvesteerd.

3.4.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2009

Tijdens het boekjaar 2009 had 80,32 % van de investeringen betrekking op onroerende goederen⁷. Het aandeel van de investeringen in *installaties, machines en uitrusting* bedraagt 11,62 %. De investeringen in de algemene rekening *meubilair en rollend materiaal* bedragen 5,17 % van het totaal bedrag aan investeringen in 2009.

⁷ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in "Terreinen en gebouwen", "Overige materiële vaste activa" en "Activa in aanbouw en voortuitbetaling".

3.4.2 Financiering van de investeringen

3.4.2.1 Horizontale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009 - begroting 2009

Het investeringsvolume lag in 2009 een stuk hoger dan in 2008. Er diende dan ook een hoger bedrag gefinancierd te worden.

De hogescholen financierden hun investeringen tijdens het boekjaar 2009 ongeveer in gelijke mate met eigen middelen (44,63 %) als met vreemde middelen (43,57%). De financiering met kapitaalsubsidies was in 2009 beperkt tot 11,79%.

Ten opzichte van vorig boekjaar stellen we dus in 2009 een enigszins gewijzigde financieringsmix vast. In het verleden spraken de hogescholen eerst grotendeels hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan om de investeringen te financieren, daarna werden de beschikbare trekkingsrechten (AGIO-middelen) aangesproken en pas in laatste instantie werd een (beperkt) beroep gedaan op vreemd vermogen.

In 2009 stellen we vast dat er door een aantal hogescholen toch enigszins afgestapt werd van deze conservatieve financieringspolitiek en merken we dat er meer vreemd vermogen werd aangewend om de investeringen te financieren. Uiteraard worden nog altijd de vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aangesproken om de investeringen te financieren (44,63%), maar het aandeel vreemd vermogen is significant gestegen in de financieringsmix: in 2008 bedroeg dit 28,19%; in 2009 lag dit percentage op 43,57%. In absolute termen werd 48.715.033 EUR meer geleend in 2009 dan vorig jaar.

Het aandeel van de AGIO-middelen is gedaald zowel in absolute termen als in procentueel aandeel in de financiering van 2009.

Als niet onbelangrijke nuance dient vermeld te worden dat deze nieuwe financieringsmix in 2009 vooral werd toegepast door de Arteveldehogeschool, de Katholieke Hogeschool Kempen en de HUB-EHSAL. Deze laatste instelling heeft in 2009 de aankoop van het Serclaesgebouw volledig gefinancierd met vreemd vermogen (42,5 Mio €).

De twee belangrijkste financieringsbronnen in 2009 zijn dus de eigen financiële middelen van de hogescholen en het vreemd vermogen. Ondanks de significante toename van de financiering met vreemd vermogen stellen we vast dat de gemiddelde solvabiliteit (graad van financiële onafhankelijkheid) van de hogescholen in 2009 nog altijd stevig is. De ruimere aanwending van het vreemd vermogen vormt dus geen bedreiging voor de solvabiliteitspositie van de hogescholen. Deze bedroeg in 2009 nog 61,53% ten opzichte van 65,05% in 2008.

De enigszins nieuwe financieringsmix in combinatie met de lagere winst van het boekjaar en een groter investeringsvolume leidde ertoe dat de sector het boekjaar 2009 afsloot met een negatieve netto cashflow van – 24.556.894 EUR. Dit leidde tot een lichte afname van de som van *geldbeleggingen en liquide middelen* per eind 2009. Niettemin bedragen de financiële reserves van de hogescholen per einde 2009 nog altijd 284.871.249 EUR.

Tot slot merken we nog op dat het effect van de activering van de lopende erpachtovereenkomsten in 2009 minimaal is. Deze techniek houdt in dat de toekomstige canons op het passief onder de schulden (lange en korte termijn) worden opgenomen. Voorheen werden deze verplichtingen niet in de balans verwerkt maar toegelicht onder de *Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen*. Als dusdanig betreft het hier geen nieuwe investeringen maar ook geen nieuwe schulden. De hogescholen hebben deze oefening vooral in 2008 keurig uitgevoerd in navolging van het advies (CBN Advies NFP – 2 van 23 juli 2008) dat door de Commissie voor Boekhoudkundige Normen terzake werd geformuleerd, opgevolgd.

Evolutie financiering :	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09
	2008	2009	relatieve wijziging	2009	relatieve afwijking
ten opzichte van jaarrekening 2008	(eenheden euro)			(eenheden euro)	
ten opzichte van begroting 2009					
I. Eigen middelen	79.711.287	75.569.068	- 5,20 %	74.717.030	+ 1,14 %
II. Vreemde middelen	41.615.346	73.779.752	+ 77,29 %	48.715.033	+ 51,45 %
III. Kapitaalsubsidies	25.598.788	19.969.155	- 21,99 %	26.567.184	- 24,84 %
IV. Andere	715.820	0	- 100,00 %	11.525	- 100,00 %
Financiering	147.641.241	169.317.975	+ 14,68 %	150.010.772	+ 12,87 %

Financiering	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
% aandeel in de financiering	2008	2009	2009
I. Eigen middelen	53,99 %	44,63 %	49,81 %
II. Vreemde middelen	28,19 %	43,57 %	32,47 %
III. Kapitaalsubsidies	17,34 %	11,79 %	17,71 %
IV. Andere	0,48 %	0,00 %	0,01 %
Financiering	100,00 %	100,00 %	100,00 %

3.5 Investerings en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen

De totale hogeschoolsector investeerde in het boekjaar 2009 een bedrag van 169.317.972 EUR. De HUB-EHSAL was de belangrijkste investeerder (52.618.300 EUR of 31,08 % van het totale investeringsvolume).

De Hogere Zeevaartschool realiseerde het kleinste investeringsbedrag (90.408 EUR of 0,05 % van het totale investeringsvolume). Het gemiddeld bedrag geïnvesteerd door de hogescholen in 2009 bedraagt 7.696.271 EUR ten opzichte van 7.030.535 EUR vorig jaar.

3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen

Tijdens het boekjaar 2009:

- gebruikten alle hogescholen eigen middelen voor de financiering van hun investeringen. De drie hogescholen die in absolute cijfers het meest eigen middelen aanwendden ter financiering van hun investeringen zijn:
Hogeschool Gent (12.775.148 EUR),
Arteveldehogeschool (10.742.641 EUR) en de
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven (8.434.611 EUR);
- deden 3 hogescholen (de Arteveldehogeschool, Katholieke Hogeschool Kempen, HUB-EHSAL) een beroep op vreemde middelen. Zij financierden hiermee 43,57 % van het totale investeringsvolume;
- wendden 15 hogescholen ook kapitaalsubsidies aan en financierden hiermee 11,79 % van het totale investeringsvolume.

De tabel op de volgende pagina geeft een duidelijk beeld van de investeringen van de Vlaamse hogescholen en de financieringswijze ervan in 2009.

Bruto investeringen en financiering per hogeschool - Boekjaar 2009

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bruto investeringen		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies		
	Bedrag	% Co Hs	Bedrag	% Co Hs	% Inv	Bedrag	% Co Hs	% Inv	Bedrag	% Co Hs	% Inv
Artevelde	34 559 484	20,41 %	10 742 641	14,22 %	31,08 %	22 489 799	30,48 %	65,08 %	1 327 044	6,65 %	3,84 %
Erasmus	1 747 867	1,03 %	1 147 869	1,52 %	65,67 %	0	0,00 %	0,00 %	599 998	3,00 %	34,33 %
Artesis	8 839 374	5,22 %	4 455 611	5,90 %	50,41 %	0	0,00 %	0,00 %	4 383 763	21,95 %	49,59 %
HG	16 821 931	9,94 %	12 775 148	16,91 %	75,94 %		0,00 %	0,00 %	4 046 784	20,27 %	24,06 %
LUK	2 580 843	1,52 %	2 580 843	3,42 %	100,00 %		0,00 %	0,00 %		0,00 %	0,00 %
WenK	1 914 911	1,13 %	1 571 787	2,08 %	82,08 %		0,00 %	0,00 %	343 124	1,72 %	17,92 %
HWVI	5 554 686	3,28 %	5 406 396	7,15 %	97,33 %		0,00 %	0,00 %	148 291	0,74 %	2,67 %
KDG	2 791 915	1,65 %	1 757 022	2,33 %	62,93 %	0	0,00 %	0,00 %	1 034 893	5,18 %	37,07 %
KHBO	3 350 190	1,98 %	3 350 190	4,43 %	100,00 %		0,00 %	0,00 %		0,00 %	0,00 %
KHK	9 838 434	5,81 %	5 962 636	7,89 %	60,61 %	2 242 823	3,04 %	22,80 %	1 632 975	8,18 %	16,60 %
KHL	2 006 466	1,19 %	2 006 466	2,66 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KHLim	4 978 793	2,94 %	4 425 695	5,86 %	88,89 %	0	0,00 %	0,00 %	553 098	2,77 %	11,11 %
KHM	680 050	0,40 %	680 050	0,90 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KaHoStL	9 862 211	5,82 %	8 434 611	11,16 %	85,52 %		0,00 %	0,00 %	1 427 600	7,15 %	14,48 %
KHZWVI	6 864 112	4,05 %	5 610 160	7,42 %	81,73 %		0,00 %	0,00 %	1 253 952	6,28 %	18,27 %
Lessius	626 854	0,37 %	147 151	0,19 %	23,47 %	0	0,00 %	0,00 %	479 703	2,40 %	76,53 %
Plantijn	727 233	0,43 %	727 233	0,96 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
PHL	1 436 017	0,85 %	78 536	0,10 %	5,47 %	0	0,00 %	0,00 %	1 357 481	6,80 %	94,53 %
Groep T	442 420	0,26 %	442 420	0,59 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
HUB-EHSAL	52 618 300	31,08 %	2 865 300	3,79 %	5,45 %	49 047 130	66,48 %	93,21 %	705 870	3,53 %	1,34 %
XIOS - HL	985 473	0,58 %	310 895	0,41 %	31,55 %	0	0,00 %	0,00 %	674 579	3,38 %	68,45 %
HZS	90 408	0,05 %	90 408	0,12 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Consolidatie Hs	169 317 972	100,00 %	75 569 068	100,00 %	44,63 %	73 779 752	100,00 %	43,57 %	19 969 155	100,00 %	11,79 %
Rekenkundig gemiddelde	7 696 271		3 434 958		70,37 %	4 918 650		8,23 %	998 458		21,40 %
Laagste waarde	90 408	0,05 %	78 536	0,10 %	5,45 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Hoogste waarde	52 618 300	31,08 %	12 775 148	16,91 %	100,00 %	49 047 130	66,48 %	93,21 %	4 383 763	21,95 %	94,53 %

% Co Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geconsolideerde bedrag van de hogescholen
 % Inv = procentueel aandeel van de rubriek in de bruto investeringen van de hogeschool

3.6 Geconsolideerde balans

De balansgegevens uit de jaarrekening 2008 en 2009 van de 22 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeren als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geconsolideerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten⁸:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (inzonderheid wat betreft de onroerende goederen);
- de waardering van deze onroerende goederen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;
- de bepaling van de waarde op de rekening Fondsen van de vereniging⁹ gebeurde op uiteenlopende wijze.

⁸ De problemen bij de interpretatie van een geconsolideerde balans werden uitgebreid besproken in het "Jaarverslag van de commissaris-coördinator over de werking van de hogescholen tijdens het boekjaar 1996", pg. 10 en volgende.

⁹ Naargelang de vroegere inrichtende machten al of niet vaste activa in de nieuwe hogeschool hebben ingebracht, en naargelang door het hogeschoolbestuur besloten werd de ingebrachte activa al of niet te waarderen, is er een relatief klein of groot patrimonium op de balans terug te vinden.

BALANS NA WINSTVERDELING

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2009
VASTE ACTIVA	20/28	620.471.255	739.120.699	722.363.943
I. Oprichtingskosten	20	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	21	1.933.869	2.334.171	3.507.989
III. Materiële vaste activa	22/27	617.895.171	734.911.740	718.176.116
A. Terreinen en gebouwen	22	423.760.575	580.916.006	553.098.041
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	390.601.901	537.958.207	533.549.798
2. Overige	22/92	33.158.674	42.957.799	19.548.243
B. Installaties, machines en uitrusting	23	47.929.900	49.779.275	62.378.774
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	46.586.514	48.482.331	62.378.774
2. Overige	232	1.343.386	1.296.944	0
C. Meubilair en rollend materieel	24	20.514.130	22.252.544	24.596.749
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	20.514.130	22.252.544	24.596.749
2. Overige	242	0	0	0
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	13.863.719	14.760.732	15.548.319
E. Overige materiële vaste activa	26	28.041.964	27.595.538	25.819.400
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	23.731.442	23.368.110	20.403.720
2. Overige	262	4.310.522	4.227.428	5.415.680
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	83.784.883	39.607.645	36.734.833
IV. Financiële vaste activa	28	642.215	1.874.788	679.838
A. Verbonden entiteiten	280/1	21.964	1.155.500	324.148
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	21.964	35.500	320.013
2. Vorderingen	281	0	1.120.000	4.135
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	401.366	531.452	62.453
1. Deelnemingen	282	401.366	531.452	62.453
2. Vorderingen	283	0	0	0
C. Andere financiële vaste activa	284/8	218.885	187.836	293.237
1. Aandelen	284	71.123	89.123	150.017
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	147.762	98.713	143.220
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	445.650.564	435.436.150	348.320.674
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	4.207.535	3.568.871	1.237.000
A. Handelsvorderingen	290	1.687	8.770	0
B. Overige vorderingen	291	4.205.848	3.560.101	1.237.000
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0	0	0
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	2.805.793	5.149.043	1.978.352
A. Voorraden	30/36	575.431	594.565	482.448
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	191.676	190.743	176.096
2. Goederen in bewerking	32	0	0	0
3. Gereed product	33	0	0	0
4. Handelsgoederen	34	383.756	403.822	306.352
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0	0	0
6. Vooruitbetalingen	36	0	0	0
B. Bestellingen in uitvoering	37	2.230.362	4.554.478	1.495.904
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	49.096.102	58.155.167	37.186.846
A. Handelsvorderingen	40	23.996.334	25.581.382	17.129.803
B. Overige vorderingen	41	25.099.768	32.573.785	20.057.043
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	8.726.555	11.351.316	2.471.278
VIII. Geldbeleggingen	50/53	225.632.683	179.035.318	177.920.639
IX. Liquide middelen	54/58	82.851.304	105.835.925	46.074.891
X. Overlopende rekeningen	490/1	81.057.147	83.691.826	83.922.946
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.066.121.819	1.174.556.849	1.070.684.617

PASSIVA <i>(eenheden euro)</i>	codes	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	BG - Boekjaar 2009
EIGEN VERMOGEN	10/15	693.524.347	722.761.529	687.185.921
I. Fondsen van de vereniging	10	81.678.788	93.258.029	81.975.907
A. Beginvermogen	100	60.806.371	72.725.089	62.846.533
B. Permanente financiering	101	20.872.417	20.532.940	19.129.374
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	15.089.730	15.089.730	15.126.361
IV. Bestemde fondsen	13	38.356.909	43.080.699	24.634.188
V. Overgedragen winst	140	346.549.580	349.432.535	333.344.913
Overgedragen verlies (-)	141	0	0	0
VI. Kapitaalsubsidies	15	211.849.340	221.900.536	232.104.552
VOORZIENINGEN	16	18.012.835	16.966.102	13.788.476
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	18.012.835	16.966.102	13.788.476
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	15.721	9.560	168.551
2. Belastingen	161	0	0	0
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	12.127.109	11.475.399	7.530.450
4. Overige risico's en kosten	163/5	5.870.005	5.481.143	6.089.475
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	0
SCHULDEN	17/49	354.584.640	434.829.216	369.710.224
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	165.546.115	189.133.096	198.903.545
A. Financiële schulden	170/4	163.418.971	187.692.659	197.201.571
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0	0	0
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	13.140.516	13.910.534	7.666.337
4. Kredietinstellingen	173	147.898.987	171.586.604	186.339.714
5. Overige leningen	174	2.379.468	2.195.521	3.195.520
B. Handelsschulden	175	1.902.471	1.400.000	1.548.971
1. Leveranciers	1750	1.902.471	1.400.000	1.548.971
2. Te betalen wissels	1751	0	0	0
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0	0	0
D. Andere schulden	179	224.673	40.437	153.003
1. Rentedragend	1790	0	0	0
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	204.185	26.412	582
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	20.488	14.025	152.421
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	134.729.852	189.174.820	121.910.435
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	8.609.914	9.761.434	9.222.271
B. Financiële schulden	43	763.000	43.188.500	708.500
1. Kredietinstellingen	430/8	763.000	43.188.500	708.500
2. Overige leningen	439	0	0	0
C. Handelsschulden	44	39.954.659	40.182.750	28.578.858
1. Leveranciers	440/4	39.954.659	40.182.750	28.578.858
2. Te betalen wissels	441	0	0	0
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	5.317.803	8.263.405	2.578.258
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	75.829.108	80.068.552	78.298.948
1. Belastingen	450/3	13.627.471	13.320.804	11.896.892
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	62.201.637	66.747.748	66.402.056
F. Andere schulden	48	4.255.369	7.710.179	2.523.600
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	1.513.909	1.024.362	92.158
2. Rentedragend	4890	0	0	150.000
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	2.741.460	6.685.817	2.281.442
X. Overlopende rekeningen	492/3	54.308.673	56.521.300	48.896.244
Correctie wegens afrondingsverschillen		(2)	2	(4)
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.066.121.819	1.174.556.849	1.070.684.617

3.6.1 Activa

3.6.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009 - begroting 2009

Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2009 van 1.066.121.819 EUR naar 1.174.556.849 EUR. Vooral de *vaste activa* leverden een bijdrage tot deze groei. De vlottende activa daalden licht in 2009.

Evolutie balans - ACTIVA : · ten opzichte van jaarrekening 2008 · ten opzichte van begroting 2009	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2008	2009	absolute	relatieve	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
VASTE ACTIVA	20/28	620.471.255	739.120.699	+ 118.649.444	+ 19,12 %	722.363.943	+ 16.756.756	+ 2,32 %
I. Oprichtingskosten	20	0	0	+ 0		0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	21	1.933.869	2.334.171	+ 400.302	+ 20,70 %	3.507.989	+ 1.173.818	- 33,46 %
III. Materiële vaste activa	22/27	617.895.171	734.911.740	+ 117.016.569	+ 18,94 %	718.176.116	+ 16.735.624	+ 2,33 %
IV. Financiële vaste activa	28	642.215	1.874.788	+ 1.232.573	+ 191,93 %	679.838	+ 1.194.950	+ 175,77 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	445.650.564	435.436.150	- 10.214.414	- 2,29 %	348.320.674	+ 87.115.476	+ 25,01 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	4.207.535	3.568.871	- 638.664	- 15,18 %	1.237.000	+ 2.331.871	+ 188,51 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	2.805.793	5.149.043	+ 2.343.250	+ 83,51 %	1.978.352	+ 3.170.691	+ 160,27 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	49.096.102	58.155.167	+ 9.059.065	+ 18,45 %	37.186.846	+ 20.968.321	+ 56,39 %
VIII. Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/58	308.483.987	284.871.243	- 23.612.744	- 7,65 %	223.995.530	+ 60.875.713	+ 27,18 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	81.057.147	83.691.826	+ 2.634.679	+ 3,25 %	83.922.946	- 231.120	- 0,28 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.066.121.819	1.174.556.849	+ 108.435.030	+ 10,17 %	1.070.684.617	+ 103.872.232	+ 9,70 %

De geconsolideerde *vaste activa* bedroegen 739.120.699 EUR in het jaar 2009 (+ 118.649.444 EUR), de geconsolideerde *vlottende activa* bedragen 435.436.150 EUR (- 10.214.414 EUR).

De sterke groei van de vaste activa (+ 19,12%) illustreert de omvang van de investeringsinspanningen in de sector. De groei van de vaste activa situeerde zich in hoofdzaak bij de rubriek *terreinen en gebouwen* onder de materiële vaste activa.

De geconsolideerde *vlottende activa* daalden tijdens het boekjaar 2009 met 2,29 %. Deze beperkte daling is de resultante van twee belangrijke maar elkaar grotendeels compenserende bewegingen. Enerzijds stegen de *vorderingen op ten hoogste één jaar*, de *voorraden* en de *overlopende rekeningen* sterk. Anderzijds kende de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* een daling. De sector sloot het boekjaar 2009 immers af met een negatieve netto cashflow van – 24.556.894 EUR.

Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot een bedrag van 284.871.249 EUR, wat nog steeds een zeer aanzienlijk bedrag is aan eigen financiële middelen die de hogescholen per einde 2009 in hun bezit hebben.

In de begroting 2009 stellen we voor de vaste activa een lichte onderschatting vast van 2,32%. In de jaarrekening 2009 bedragen de vaste activa 16.756.756 EUR meer dan de begrote waarden. Het grote bedrag aan effectief uitgevoerde investeringen in 2009 was hiervan de belangrijkste oorzaak. De vlottende activa overschreden het gebudgetteerde bedrag met 25,01 %. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze ligt in realiteit 60.875.713 EUR hoger dan oorspronkelijk begroot. De cashflowanalyse (zie verder) zal meer inzicht verstrekken in het ontstaan van dergelijke grote afwijking.

3.6.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2008, jaarrekening 2009 en begroting 2009

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal met als doel zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

De vaste activa in de jaarrekening 2009 bedragen 62,93 % van het balanstotaal, de vlottende activa bedragen 37,07 % van het balanstotaal. Bij de vlottende activa valt vooral het grote aandeel van de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* op.

Uit het hiernavolgende overzicht blijkt dat de structuur van de activa op het niveau van de hoofdrubrieken (*vaste* versus *vlottende* activa) in 2009 een significante evolutie onderging ten opzichte van de jaarrekening 2008. De vaste activa, inzonderheid de deelrubriek *terreinen en gebouwen*, wonnen duidelijk aan belang om redenen die hierboven reeds werden aangehaald. Bij de vlottende activa valt het dalend relatieve aandeel van de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* op (28,93 % in 2008 tot 24,25 % in 2009) en dit bij een toegenomen balanstotaal. Zoals reeds eerder gesteld neemt het aandeel van de *voorraden* en de *vorderingen op ten hoogste één jaar* toe ten opzichte van het jaar 2008.

De begrote balansstructuur 2009 wijkt af van wat effectief in 2009 gerealiseerd werd. In de begroting 2009 was een sterke verschuiving van vlottende naar vaste activa voorzien. In realiteit blijkt deze verschuiving zich slechts in een beperkte mate doorgezet te hebben. Ondanks het feit dat het investeringsvolume in 2009 in realiteit hoger ligt dan begroot, blijft het begrote relatieve aandeel van de vaste activa lager dan in de realiteit. Dit wijst erop dat toch nog niet alle begrote investeringen uit het verleden werden uitgevoerd per eind 2009. Hierdoor dienden minder eigen middelen (*geldbeleggingen* en *liquide middelen*) aangewend te worden, waardoor het resterende bedrag van deze middelen hoger uitviel dan begroot. Dit verklaart het relatief hoger percentage van de vlottende activa 2009 ten opzichte van de begrote.

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(% aandeel in balanstotaal)		2008	2009	2009
VASTE ACTIVA	20/28	58,20 %	62,93 %	67,47 %
I. Oprichtingskosten	20	0,00 %	0,00 %	0,00 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,18 %	0,20 %	0,33 %
III. Materiële vaste activa	22/27	57,96 %	62,57 %	67,08 %
A. Terreinen en gebouwen	22	39,75 %	49,46 %	51,66 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	36,64 %	45,80 %	49,83 %
2. Overige	22/92	3,11 %	3,66 %	1,83 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	4,50 %	4,24 %	5,83 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	4,37 %	4,13 %	5,83 %
2. Overige	232	0,13 %	0,11 %	0,00 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	1,92 %	1,89 %	2,30 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	1,92 %	1,89 %	2,30 %
2. Overige	242	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	1,30 %	1,26 %	1,45 %
E. Overige materiële vaste activa	26	2,63 %	2,35 %	2,41 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	2,23 %	1,99 %	1,91 %
2. Overige	262	0,40 %	0,36 %	0,51 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	7,86 %	3,37 %	3,43 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,06 %	0,16 %	0,06 %
A. Verbonden entiteiten	280/1	0,00 %	0,10 %	0,03 %
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	0,00 %	0,00 %	0,03 %
2. Vorderingen	281	0,00 %	0,10 %	0,00 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	0,04 %	0,05 %	0,01 %
1. Deelnemingen	282	0,04 %	0,05 %	0,01 %
2. Vorderingen	283	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Andere financiële vaste activa	284/8	0,02 %	0,02 %	0,03 %
1. Aandelen	284	0,01 %	0,01 %	0,01 %
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	0,01 %	0,01 %	0,01 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	41,80 %	37,07 %	32,53 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	0,39 %	0,30 %	0,12 %
A. Handelsvorderingen	290	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Overige vorderingen	291	0,39 %	0,30 %	0,12 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0,00 %	0,00 %	0,00 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	0,26 %	0,44 %	0,18 %
A. Voorraden	30/36	0,05 %	0,05 %	0,05 %
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	0,02 %	0,02 %	0,02 %
2. Goederen in bewerking	32	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Gereed product	33	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4. Handelsgoederen	34	0,04 %	0,03 %	0,03 %
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6. Vooruitbetalingen	36	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Bestellingen in uitvoering	37	0,21 %	0,39 %	0,14 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	4,61 %	4,95 %	3,47 %
A. Handelsvorderingen	40	2,25 %	2,18 %	1,60 %
B. Overige vorderingen	41	2,35 %	2,77 %	1,87 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	0,82 %	0,97 %	0,23 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	21,16 %	15,24 %	16,62 %
IX. Liquide middelen	54/58	7,77 %	9,01 %	4,30 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	7,60 %	7,13 %	7,84 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.066.121.819	1.174.556.849	1.070.684.617

3.6.2 Passiva

3.6.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2008 – jaarrekening 2009 - begroting 2009

Het balanstotaal tijdens het boekjaar 2009 bedroeg 1.174.556.849 EUR. De groei van de passiva in de jaarrekening 2009 kwam tot stand door een groei van het *vreemd vermogen* en in bijkomende mate ook van het *eigen vermogen*. Zowel in absolute termen als relatief bekeken was het vreemd vermogen de sterkste groeier.

Het geconsolideerde *eigen vermogen* bedroeg 722.761.529 EUR, de geconsolideerde *voorzieningen* bedroegen 16.966.102 EUR en de geconsolideerde *schulden* 434.829.216 EUR.

Evolutie balans - PASSIVA :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2008	2009	absolute	relatieve	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
EIGEN VERMOGEN	10/15	693.524.347	722.761.529	+ 29.237.182	+ 4,22 %	687.185.921	35.575.608	+ 5,18 %
I. Fondsen van de vereniging	10	81.678.788	93.258.029	+ 11.579.241	+ 14,18 %	81.975.907	11.282.122	+ 13,76 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	15.089.730	15.089.730	+ 0	+ 0,00 %	15.126.361	(36.631)	- 0,24 %
IV. Bestemde fondsen	13	38.356.909	43.080.699	+ 4.723.790	+ 12,32 %	24.634.188	18.446.511	+ 74,88 %
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	346.549.580	349.432.535	+ 2.882.955	+ 0,83 %	333.344.913	16.087.622	+ 4,83 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	211.849.340	221.900.536	+ 10.051.196	+ 4,74 %	232.104.552	(10.204.016)	- 4,40 %
VOORZIENINGEN	16	18.012.835	16.966.102	- 1.046.733	- 5,81 %	13.788.476	3.177.626	+ 23,05 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	18.012.835	16.966.102	- 1.046.733	- 5,81 %	13.788.476	3.177.626	+ 23,05 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0		0	0	
SCHULDEN	17/49	354.584.640	434.829.216	+ 80.244.576	+ 22,63 %	369.710.224	65.118.992	+ 17,61 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	165.546.115	189.133.096	+ 23.586.981	+ 14,25 %	198.903.545	(9.770.449)	- 4,91 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	134.729.852	189.174.820	+ 54.444.968	+ 40,41 %	121.910.435	67.264.385	+ 55,18 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	54.308.673	56.521.300	+ 2.212.627	+ 4,07 %	48.896.244	7.625.056	+ 15,59 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.066.121.819	1.174.556.849	+ 108.435.030	+ 10,17 %	1.070.684.617	+ 103.872.232	+ 9,70 %

Eerst wordt de aangroei van het *eigen vermogen* bekeken. Deze kwam tot stand door volgende gebeurtenissen:

- een significante toename van de *fondsen van de vereniging* (patrimonium) (+ 14,18% of 11.579.241 EUR). Dit is enerzijds toe te schrijven aan de opname van de Hogere Zeevaartschool in de sectoranalyse van 2009 (toename beginvermogen: effect + 1.555.842 EUR) en anderzijds te wijten aan de toename van de rekening *permanente financiering* bij de KHBO (+ 10.023.398 EUR);
- geen enkele hogeschool voerde in 2007 een herwaardering van vaste activa door;
- de *bestemde fondsen* namen toe met 4.723.790 EUR;
- het positieve resultaat van het boekjaar dat in 2009 door de sector werd opgetekend;
- het bedrag van de in 2009 toegekende investeringssubsidies lag hoger dan de in dat jaar naar het resultaat toegerekende investeringssubsidies.

Vier elementen kunnen bijgevolg aangevoerd worden om de sterke toename van het eigen vermogen te verklaren: de groei van de *fondsen van de vereniging*, de toename van de *bestemde fondsen*, het gunstige resultaat van het boekjaar en de opname van bijkomende AGION-middelen.

Het geconsolideerde eigen vermogen bleef ook in het jaar 2009 op een hoog niveau. Indien we het geconsolideerde eigen vermogen van 2009 plaatsen ten opzichte van het geconsolideerde balanstotaal van 2009 bekomen we een verhouding van 61,53%. Deze ratio bepaalt de graad van financiële onafhankelijkheid van de hogescholen. Het dient opgemerkt te worden dat de solvabiliteit van de hogescholen op geconsolideerd niveau hoog is, de sector heeft een solide vermogensstructuur in 2009.

Het bedrag van de gevormde voorzieningen daalde in 2009. De nood aan bijkomende voorzieningen woog minder zwaar dan het effect van de teruggenomen/aangewende voorzieningen. Bij de teruggenomen voorzieningen lag het accent op de voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken.

De toename van het vreemd vermogen in 2009 is in absolute termen belangrijk (+ 80.244.576 EUR).

De groei van de langetermijnschulden (+ 14,25 %) is het gevolg van het onderschrijven van nieuwe investeringskredieten door de Arteveldehogeschool, HUB-EHSAL en de Katholieke hogeschool Kempen. De opname van de verschuldigde canons uit lopende erfpachtovereenkomsten speelde niet meer in het jaar 2009, dit kon echter ook moeilijk beschouwd worden als een reële toename van de schulden op lange termijn. De betreffende betalingsverplichtingen bestonden immers reeds langer maar werden nooit in de balans tot uitdrukking gebracht.

De toename van het vreemd vermogen op korte termijn is groot (+ 54.444.968 EUR). Dit is de resultante van twee significante boekingen in 2009 op deze rubriek: enerzijds is er het kortetermijnkrediet van 42,5 Mio € aangegaan door de HUB-EHSAL naar aanleiding van de aankoop van het Serclaes gebouw dat werd geboekt op de rekening 430/8 Financiële Schulden Kredietinstellingen.

Anderzijds is er de boeking van een bedrag van 4,3 Mio € door de Erasmushogeschool Brussel op de rekening 4891 *andere schulden, niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente*. Deze laatste boeking gebeurde naar aanleiding van het uit het resultaat nemen van de bewegingen met betrekking tot de Europese projecten waarvoor de hogeschool enkel als doorgeefluik tussen participerende internationale instellingen fungeert. De Erasmushogeschool Brussel besliste om vanaf 2009 enkel de kosten en opbrengsten van deze Europese projecten die direct kunnen gerelateerd worden aan de hogeschool op te nemen in het resultaat van de hogeschool.

Bij het opstellen van de begroting 2009 werd het eigen vermogen onderschat. Er werd een onderschatting van 35.575.608 EUR vastgesteld. Deze onderschatting dient in hoofdzaak toegeschreven te worden aan de onderschatting van de *overgedragen winst* per einde 2009 en aan een onderschatting van de *bestemde fondsen*. De toename van het patrimonium bij de KHBO was ook niet voorzien in de begroting 2009. De kapitaalsubsidies werden dan weer overschat. Door vertraging in de uitvoering van de investeringen werden er in realiteit minder kapitaalsubsidies verworven dan voorzien in de begroting.

De geconsolideerde schulden vallen hoger uit dan begroot. Dit is niet het geval bij de schulden op meer dan één jaar. De sector had dus grotere schulden op meer dan één jaar begroot. Dit komt doordat er minder van de geplande investeringswerken werden uitgevoerd en er bijgevolg wat minder investeringskredieten werden opgenomen dan gepland.

De schulden op ten hoogste één jaar overtreffen de begrote bedragen. Deze budgetoverschrijding is grotendeels te verklaren door de éénmalige transactie van de HUB-EHSAL naar aanleiding van de aankoop van het Serclaes gebouw waarbij een kortetermijncrediet van 42,5 Mio EUR werd geboekt op deze rubriek. Dit was niet begroot.

3.6.2.2 Verticale analyse: jaarrekening 2008, jaarrekening 2009 en begroting 2009

De structuuranalyse van de passiva toont enkele verschuivingen. Het aandeel van het *eigen vermogen* was in realiteit per 31.12.2009 kleiner dan het begrote aandeel van het *eigen vermogen*. De *schulden op meer dan één jaar* waren lager begroot dan de bedragen die effectief geboekt werden in 2009. Op die manier neemt de solvabiliteit van de sector iets af maar desalniettemin blijft ze zeer stevig. Dit zal duidelijk tot uiting komen bij de bespreking van de solvabiliteitsratio's.

PASSIVA (% aandeel in balansstotaal)	codes	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	BG - Boekjaar 2009
EIGEN VERMOGEN	10/15	65,05 %	61,53 %	64,18 %
I. Fondsen van de vereniging	10	7,66 %	7,94 %	7,66 %
A. Beginvermogen	100	5,70 %	6,19 %	5,87 %
B. Permanente financiering	101	1,96 %	1,75 %	1,79 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	1,42 %	1,28 %	1,41 %
IV. Bestemde fondsen	13	3,60 %	3,67 %	2,30 %
V. Overgedragen winst	140	32,51 %	29,75 %	31,13 %
Overgedragen verlies	(-)	0,00 %	0,00 %	0,00 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	19,87 %	18,89 %	21,68 %
VOORZIENINGEN	16	1,69 %	1,44 %	1,29 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	1,69 %	1,44 %	1,29 %
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0,00 %	0,00 %	0,02 %
2. Belastingen	161	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	1,14 %	0,98 %	0,70 %
4. Overige risico's en kosten	163/5	0,55 %	0,47 %	0,57 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0,00 %	0,00 %	0,00 %
SCHULDEN	17/49	33,26 %	37,02 %	34,53 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	15,53 %	16,10 %	18,58 %
A. Financiële schulden	170/4	15,33 %	15,98 %	18,42 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	1,23 %	1,18 %	0,72 %
4. Kredietinstellingen	173	13,87 %	14,61 %	17,40 %
5. Overige leningen	174	0,22 %	0,19 %	0,30 %
B. Handelsschulden	175	0,18 %	0,12 %	0,14 %
1. Leveranciers	1750	0,18 %	0,12 %	0,14 %
2. Te betalen wissels	1751	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Andere schulden	179	0,02 %	0,00 %	0,01 %
1. Rentedragend	1790	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0,02 %	0,00 %	0,00 %
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	0,00 %	0,00 %	0,01 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	12,64 %	16,11 %	11,39 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	0,81 %	0,83 %	0,86 %
B. Financiële schulden	43	0,07 %	3,68 %	0,07 %
1. Kredietinstellingen	430/8	0,07 %	3,68 %	0,07 %
2. Overige leningen	439	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Handelsschulden	44	3,75 %	3,42 %	2,67 %
1. Leveranciers	440/4	3,75 %	3,42 %	2,67 %
2. Te betalen wissels	441	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	0,50 %	0,70 %	0,24 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	7,11 %	6,82 %	7,31 %
1. Belastingen	450/3	1,28 %	1,13 %	1,11 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	5,83 %	5,68 %	6,20 %
F. Andere schulden	48	0,40 %	0,66 %	0,24 %
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	0,14 %	0,09 %	0,01 %
2. Rentedragend	4890	0,00 %	0,00 %	0,01 %
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	0,26 %	0,57 %	0,21 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	5,09 %	4,81 %	4,57 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.066.121.819	1.174.556.849	1.070.684.617

3.7 Geconsolideerde cashflow

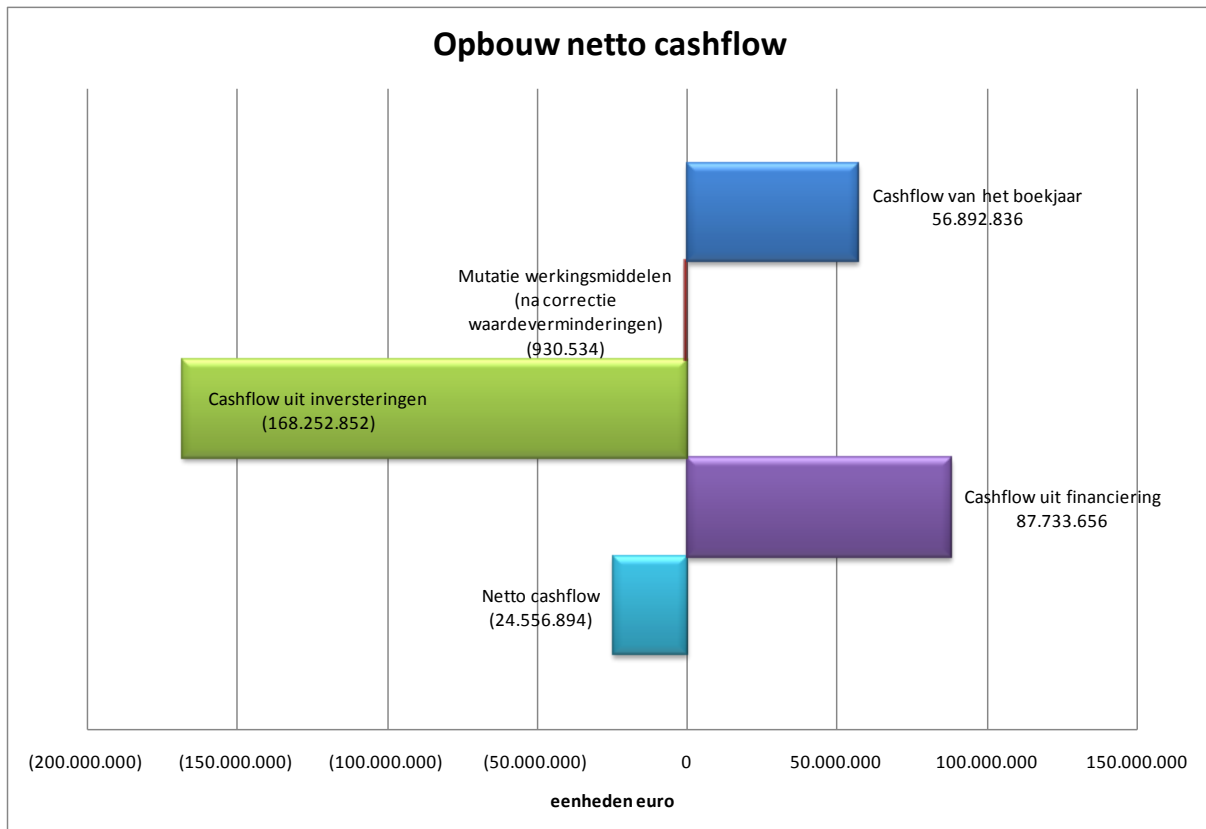
Bij de bespreking van de geconsolideerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de analyse van de geconsolideerde balans werd de liquiditeitspositie (som van de geldbeleggingen en de liquide middelen) op 31 december van boekjaar 2009 weergegeven. De cashflowanalyse¹⁰ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen en verschaft zo een verklaring voor de mutatie in de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

Cashflow	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2008	2009
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - CASHFLOW		
Winst/Verlies van het boekjaar (+/-)	42.097.040	17.605.250
+ Afschrijvingen (+)	46.008.226	51.416.208
+ Overige niet-kaskosten (+)	1.788.821	(1.470.642)
- Niet-kasopbrengsten (+)	10.064.573	10.657.980
(+ -) Cashflow van het boekjaar (1)	79.829.514	56.892.836
(+ -) Mutatie weringsmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	8.295.669	(930.534)
- Investerings (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar) (+)		
+ Desinvesteringen (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar) (+)		
(+ -) Netto-investeringen (3)	(142.764.331)	(168.252.852)
+ Nieuwe leningen (+)		
- Aflossingen (+)		
(+ -) Netto-ontlenen (4)	32.864.306	66.999.579
(+ -) Overige (o.a. kapitaalsubsidies) (5)	26.336.678	20.734.077
(+ -) Netto cashflow (6) = (1) + (2) + (3) + (4) + (5)	4.561.836	(24.556.894)
Geldbelegging + Liquide middelen begin periode (7)	303.922.162	309.428.143
Geldbelegging + Liquide middelen einde periode (6) + (7)	308.483.998	284.871.249
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN		
<u>Situatie einde vorige periode</u>		
Vlottende activa (+)	427.617.249	447.340.446
- Vorderingen op méér dan één jaar (+)	1.663.652	4.207.535
- Geldbeleggingen + Liquide middelen (+)	303.922.160	309.428.143
+ eventuele correctie voor kaskrediet (+)	0	0
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen) (+)	109.583.206	126.668.172
- Overlopende rekeningen passief (+)	50.123.377	54.871.487
Werkingsmiddelen einde vorige periode (a)	(37.675.146)	(47.834.890)
<u>Situatie einde periode</u>		
Vlottende activa (+)	445.650.564	435.436.150
- Vorderingen op méér dan één jaar (+)	4.207.535	3.568.871
- Geldbeleggingen + Liquide middelen (+)	308.483.987	284.871.243
+ eventuele correctie voor kaskrediet (+)	0	42.480.000
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen) (+)	126.119.938	179.413.386
- Overlopende rekeningen passief (+)	54.308.673	56.521.300
Werkingsmiddelen einde periode (b)	(47.469.568)	(46.458.650)
Mutatie weringsmiddelen (vóór correctie waardeverminderingen) = (a) - (b)	9.794.422	(1.376.240)
- Waardeverminderingen op voorraden en werkingsvorderingen (+)	399.472	182.437
- Waardeverminderingen op vlottende activa, andere dan hierboven bedoeld (+)	1.099.281	(628.143)
Mutatie weringsmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	8.295.669	(930.534)

¹⁰ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

3.7.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2009

In volgend schema worden de componenten in de berekening van de netto cashflow ingedeeld volgens bron van geldmiddelen of aanwending van geldmiddelen.

Een eerste element in de berekening van de netto casflow is de bepaling van de *cashflow van het boekjaar*. Het basisbestanddeel hiervan is het geconsolideerde resultaat van het boekjaar. Dit wordt vervolgens gecorrigeerd voor de niet-kaskosten omdat deze het resultaat van het boekjaar verkleinen zonder dat hiervoor liquiditeiten dienden te worden aangewend. De bijdrage van de afschrijvingen tot de cashflow van het boekjaar is ook in 2009 zeer aanzienlijk. Vervolgens worden de niet-kasopbrengsten in mindering gebracht. Deze opbrengsten vloeien in hoofdzaak voort uit een toerekening van voorheen ontvangen kapitaalsubsidies en verhogen het resultaat van het boekjaar zonder dat er in het lopende boekjaar geldstromen tegenover staan. Per saldo betekent de cashflow van het boekjaar dan ook een belangrijke financieringsbron (56.892.836 EUR).

De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormt in het boekjaar 2009 een negatieve financieringsbron ter waarde van – 930.534 EUR.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag, indien positief, kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen,... Via de operationele cashflow werden hiervoor in 2009 55.962.302 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was evenwel niet toereikend om de financieringsbehoeften uit de investeringen (168.252.852 EUR) en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken.

De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van kapitaalsubsidies en van een bedrag aan vreemd vermogen. Zoals reeds eerder in dit verslag gemeld, doet de sector in 2009 relatief gezien iets meer beroep op vreemd vermogen om zijn investeringen te financieren. De sector financierde ook nog altijd relatief gezien veel investeringen met eigen financiële middelen en kapitaalsubsidies.

De sector realiseerde over het boekjaar 2009 een negatieve netto cashflow ter waarde van ongeveer -24,5 miljoen euro. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 285 miljoen euro. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt zeer goed.

3.8 Financiële ratio's

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. De gehanteerde financiële ratio's werden in de IBR-werkgroep Hoger Onderwijs eenduidig gedefinieerd. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen¹¹.

3.8.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's

Financiële ratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(teller en noemer in eenheden euro)</i>	2008	2009
Liquiditeitsratio's		
1. Netto werkmiddelen	294.412.364	227.941.703
2. Quick ratio	3,16	2,19
3. Liquiditeit van de werkingsschulden	98 dagen	94 dagen
Resultatenratio's		
1. Netto marge (1) : Bedrijfswinst/-verlies / Bedrijfsopbrengsten	3,88 %	1,50 %
2. Netto marge (2) : Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening / Bedrijfsopbrengsten	4,70 %	1,72 %
3. Netto marge (3) : Winst/Verlies van het boekjaar / Bedrijfsopbrengsten	5,19 %	2,08 %
Solvabiliteitsratio's		
1. Graad van financiële onafhankelijkheid	65,05 %	61,53 %
2. Algemene schuldgraad	53,73 %	62,51 %

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de drie luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt voor de gehele sector een geconsolideerd bedrag, het percentage en het rekenkundige gemiddelde berekend. Tevens wordt per jaar ook de laagste waarde en hoogste waarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven.

3.8.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de kortetermijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden,...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingsmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden.

¹¹ In het "Verslag over de werking van de hogescholen in 1999" werd uitvoerig ingegaan op de berekeningswijze van de diverse ratio's.

◆ Netto-werkingsmiddelen

De netto-werkingsmiddelen is een gecorrigeerde berekening van het nettobedrijfskapitaal dat gedefinieerd wordt als volgt :

nettobedrijfskapitaal = beperkte vlottende activa min vreemd vermogen op korte termijn.

De minst liquide middelen, namelijk de rubrieken *voorraden* en *over te dragen kosten*, worden niet meegerekend in de beperkte vlottende activa. De schulden op korte termijn worden eveneens gecorrigeerd. Bij de berekening van de netto-werkingsmiddelen wordt alleen rekening gehouden met de "cash"-schulden

Zo wordt de pro rata overdracht van de opbrengst uit de studiegelden niet opgenomen in de berekening. Dit is immers geen schuld die dient betaald te worden met de liquiditeiten van de hogeschool.

De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 22 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2009 227.941.703 EUR ten opzichte van 294.412.364 EUR in 2008. Dit betekent een daling met 66.470.661 EUR. Desalniettemin beschikt de globale hogeschoolsector in 2009 nog altijd over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2009 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor elk van de hogescholen een positief resultaat op met uitzondering van één hogeschool.

De totale netto-werkingsmiddelen van alle hogescholen samen bedragen 227.941.703 EUR, het rekenkundig gemiddelde geeft een netto werkingskapitaal weer van 10.360.987 EUR per hogeschool in 2009. Het hoogste bedrag aan netto-werkingsmiddelen bedraagt 38.669.679 EUR en werd gerealiseerd door Artesis. Het laagste bedrag aan netto werkingsmiddelen bedraagt - 26.801.766 EUR en werd gerealiseerd door de HUB-EHSAL.

Netto werkingsmiddelen		
gunstige liquiditeit = positieve netto werkingsmiddelen		
(eenheden euro)	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009
Consolidatie Hs	294.412.364	227.941.703
Rekenkundig gemiddelde	14.019.636	10.360.987
Laagste waarde	2.411.183	(26.801.766)
Hoogste waarde	39.444.028	38.669.679

♦ Quick ratio

Bij deze ratio worden de componenten van de netto-werkingsmiddelen relatief uitgedrukt :

beperkte vlottende activa gecorrigeerd voor de minst liquide elementen

het vreemd vermogen op korte termijn gecorrigeerd voor bepaalde schulden

Deze ratio geeft een goede liquiditeitssituatie bij een waarde van minimaal één, d.w.z. dat de beperkte vlottende activa dan groter of gelijk zijn aan het bedrag van de kortetermijnschulden.

Er bleken per einde 2009 voldoende middelen voorhanden om 2,19 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is een sterke ratio. De liquiditeit bleef dus ook in 2009 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden worden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.

De best scorende hogeschool (Lessius) haalt 7,37 wat als een zeer goede ratio moet omschreven worden. HUB-EHSAL haalt een ratio van 0,46 : deze ratio dient echter genuanceerd te worden. Deze hogeschool heeft per einde boekjaar 2009 een belangrijke aankoop van onroerend goed gefinancierd met een overbruggingskrediet (kaskrediet), vandaar de lage waarde van de ratio. Op termijn zal dit kaskrediet worden omgezet naar een investeringskrediet, met een positief effect op de quick ratio. HUB-EHSAL heeft dus zeker geen liquiditeitsproblemen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2009 is vrij groot wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kan verschillen.

Quick ratio		
bevredigende liquiditeit = waarde minimaal één		
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009
Consolidatie Hs	3,16	2,19
Rekenkundig gemiddelde	3,36	2,78
Laagste waarde	1,49	0,46
Hoogste waarde	7,37	7,37

◆ Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet¹² drukt het aantal dagen uit dat de sector krijgt/neemt voor de betaling van zijn werkingsschulden.

Werkingschulden Balans 44 * 365 dagen

Inkopen inclusief BTW op RR 60 + mutatie Balans op rekening 30 + RR 61

Liquiditeit van de werkingsschulden		
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(aantal dagen)	2008	2009
Consolidatie Hs	98	94
Rekenkundig gemiddelde	92	95
Laagste waarde	34	37
Hoogste waarde	185	275

Het aantal dagen leverancierskrediet voor de sector bedraagt 94 in het jaar 2009.

De interpretatie van deze ratio is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten, aantasten.

Het beroep op een leverancierskrediet is een eenvoudige wijze om nieuwe financieringsbronnen aan te spreken. Bovendien lijkt deze financieringswijze ook voordelig. Er is immers normaal geen rentelast verbonden aan deze kredietvorm. Toch dient de sector zich ervan bewust te zijn dat door het benutten van het betalingsuitstel er geen kortingen voor contante betaling kunnen verworven worden. Gelet op de ruime liquiditeiten moet het rendement op de geldbeleggingen afgewogen worden tegen de korting die de leveranciers toestaan bij contante betaling. Deze laatste is in principe financieel steeds voordeliger voor de hogescholen.

¹² De hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatiegewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden). De balans per 31 december blijft immers een opnamemoment, bij wijze van spreken een "foto" die genomen wordt van de cijfers.

Liquiditeitsratio's

	Netto werkingsmiddelen <i>(eenheden euro)</i>		Quick ratio		Liquiditeit van de werkingschulden <i>(aantal dagen)</i>	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Artevelde	12 554 979	7 472 555	2,38	1,86	144	100
Erasmus	25 467 335	26 176 382	5,20	3,34	87	131
Artesis	37 075 103	38 669 679	5,07	4,44	122	190
HG	39 444 028	29 867 402	3,08	2,67	185	125
LUK	7 402 517	5 762 874	5,34	3,47	123	275
Wenk	10 604 313	11 579 183	2,75	2,88	34	44
HWVI	18 033 238	14 224 340	4,18	3,70	97	87
KDG	10 036 706	9 642 916	1,88	1,81	134	111
KHBO	5 571 421	3 210 686	2,32	1,59	51	38
KHK	29 243 233	26 141 448	5,27	3,90	56	136
KHL	8 781 709	8 833 053	2,34	2,27	90	63
KHLim	4 069 815	5 312 109	1,49	1,76	135	85
KHM	2 411 183	3 427 001	1,50	1,90	43	43
KaHoStL	12 141 010	4 598 107	2,79	1,57	88	111
KHZWVI	14 215 854	12 123 734	3,55	2,76	52	69
Lessius	17 856 196	19 394 713	7,37	7,37	58	62
Plantijn	8 366 733	8 259 276	3,17	2,71	142	149
PHL	4 530 340	5 972 877	1,92	2,13	81	71
Groep T	7 472 861	8 177 315	3,47	3,67	75	42
HUB-EHSAL	14 525 637	(26 801 766)	3,02	0,46	64	37
XIOS - HL	4 608 153	4 575 831	2,38	2,54	81	43
HZS		1 321 988		2,28		69
Consolidatie Hs	294 412 364	227 941 703	3,16	2,19	98	94
Rekenkundig gemiddelde	14 019 636	10 360 987	3,36	2,78	92	95
Laagste waarde	2 411 183	(26 801 766)	1,49	0,46	34	37
Hoogste waarde	39 444 028	38 669 679	7,37	7,37	185	275

3.8.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van twee belangrijke ratio's: met name de graad van financiële onafhankelijkheid en de algemene schuldgraad.

♦ Graad van financiële onafhankelijkheid

De graad van financiële onafhankelijkheid wordt berekend als de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2009 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 61,53 % met eigen vermogen. De sector is dus maar voor 38,47 % van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. In het vorig jaar 2008 lag de solvabiliteit nog hoger, namelijk op 65,05%. De lichte daling van de solvabiliteit in 2009 komt er door het feit dat er in 2009 meer vreemd vermogen werd aangewend om de investeringen te financieren. Desalniettemin heeft de sector, zoals blijkt uit de geconsolideerde cijfers van 2009, een sterke financiële onafhankelijkheid.

Financiële ratio's - Solvabiliteitsratio's		JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2008	2009
Graad van financiële onafhankelijkheid		65,05 %	61,53 %
T	Eigen vermogen	693.524.347	722.761.529
N	Totaal der passiva	1.066.121.821	1.174.556.847

Graad van financiële onafhankelijkheid		
hoe groter de ratiowaarde, hoe kleiner de afhankelijkheid van vreemd vermogen		
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009
Consolidatie Hs	65,05 %	61,53 %
Rekenkundig gemiddelde	63,18 %	60,96 %
Laagste waarde	34,28 %	33,40 %
Hoogste waarde	81,29 %	84,66 %

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2009 een positief eigen vermogen. Meer zelfs, 17 van de 22 hogescholen hebben een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen. De Hogeschool West-Vlaanderen behaalt in 2009 de hoogste waarde met een ratio van 84,66%.

♦ Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geconsolideerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2009 tegenover elke 100 EUR eigen vermogen er 62,51 EUR schulden staan. De Hogeschool West-Vlaanderen noteert de laagste algemene schuldgraad: 0,1812. Dit is beduidend lager dan 1 : deze hogeschool heeft dus een heel solide financiële structuur.

Financiële ratio's - Solvabiliteitsratio's		JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009
Algemene schuldgraad		53,73 %	62,51 %
T	Vreemd vermogen	372.597.474	451.795.318
N	Eigen vermogen	693.524.347	722.761.529

Algemene schuldgraad		
hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteit		
	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009
Consolidatie Hs	53,73 %	62,51 %
Rekenkundig gemiddelde	65,41 %	73,81 %
Laagste waarde	23,01 %	18,12 %
Hoogste waarde	191,75 %	199,44 %

Solvabiliteitsratio's

	Graad van financiële onafhankelijkheid		Algemene schuldgraad	
	2008	2009	2008	2009
Artevelde	69,49 %	53,14 %	43,91 %	88,18 %
Erasmus	65,57 %	64,52 %	52,51 %	55,00 %
Artesis	81,29 %	80,77 %	23,01 %	23,82 %
HG	78,66 %	78,75 %	27,13 %	26,98 %
LUK	62,12 %	60,23 %	60,98 %	66,03 %
WenK	63,38 %	63,81 %	57,78 %	56,71 %
HWVI	80,30 %	84,66 %	24,53 %	18,12 %
KDG	58,67 %	59,78 %	70,46 %	67,28 %
KHBO	50,83 %	49,36 %	96,75 %	102,61 %
KHK	47,64 %	46,90 %	109,91 %	113,21 %
KHL	59,50 %	60,03 %	68,05 %	66,58 %
KHLim	54,19 %	56,05 %	84,55 %	78,43 %
KHM	45,29 %	47,04 %	120,78 %	112,57 %
KaHoStL	60,11 %	60,27 %	66,36 %	65,92 %
KHZWVI	68,49 %	68,45 %	46,01 %	46,09 %
Lessius	78,85 %	80,63 %	26,82 %	24,03 %
Plantijn	66,81 %	63,24 %	49,67 %	58,13 %
PHL	60,69 %	59,47 %	64,76 %	68,16 %
Groep T	34,28 %	35,75 %	191,75 %	179,73 %
HUB-EHSAL	62,53 %	33,40 %	59,93 %	199,44 %
XIOS - HL	78,16 %	79,61 %	27,94 %	25,61 %
HZS		55,20 %		81,16 %
Consolidatie Hs	65,05 %	61,53 %	53,73 %	62,51 %
Rekenkundig gemiddelde	63,18 %	60,96 %	65,41 %	73,81 %
Laagste waarde	34,28 %	33,40 %	23,01 %	18,12 %
Hoogste waarde	81,29 %	84,66 %	191,75 %	199,44 %

3.8.4 Rentabiliteit

Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruik gemaakt van een drietal ratio's. Bij deze ratio's, de zogenaamde netto-marges, worden de diverse winsten geplaatst t.o.v. de totale bedrijfsopbrengsten.

◆ Netto-marges

In de netto-marges wordt de bedrijfswinst of het bedrijfsverlies, de winst of het verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening en de winst of het verlies van het boekjaar gerelateerd aan de totale bedrijfsopbrengsten.

Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau in 2009 op een redelijk hoog niveau. De geconsolideerde netto-marges geven een positief beeld. Deze netto-marges liggen weliswaar iets lager dan vorig jaar. De basis voor dit positieve resultaat wordt gevormd door de bedrijfswinst (netto-marge 1). Ook de financiële verrichtingen leveren een positieve bijdrage. De winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vertaalt zich in een netto-marge 2 die boven het niveau van netto-marge 1 uitstijgt. De invloed van de uitzonderlijke verrichtingen is, conform met het uitzonderlijk karakter ervan, eerder wisselvallig, maar in 2009 positief (netto-marge 3).

Financiële ratio's - Resultatenratio's			JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
			2008	2009
Netto marge (1)			3,88 %	1,50 %
T		Bedrijfswinst/-verlies	31.489.792	12.712.924
N		Bedrijfsopbrengsten	811.424.562	847.573.444
Netto marge (2)			4,70 %	1,72 %
T		Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	38.162.492	14.568.457
N		Bedrijfsopbrengsten	811.424.562	847.573.444
Netto marge (3)			5,19 %	2,08 %
T		Winst/Verlies van het boekjaar	42.097.040	17.605.250
N		Bedrijfsopbrengsten	811.424.562	847.573.444

Netto marge		
hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteit		
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009
Netto marge (1)		
Consolidatie Hs	3,88 %	1,50 %
Rekenkundig gemiddelde	3,69 %	1,69 %
Laagste waarde	- 4,51 %	- 3,81 %
Hoogste waarde	7,87 %	5,82 %
Netto marge (2)		
Consolidatie Hs	4,70 %	1,72 %
Rekenkundig gemiddelde	4,38 %	1,92 %
Laagste waarde	- 1,86 %	- 3,92 %
Hoogste waarde	9,21 %	7,85 %
Netto marge (3)		
Consolidatie Hs	5,19 %	2,08 %
Rekenkundig gemiddelde	4,99 %	2,36 %
Laagste waarde	- 1,86 %	- 3,89 %
Hoogste waarde	9,21 %	7,85 %

De rentabiliteitspositie voor het boekjaar 2009 van de individuele hogescholen is meestal positief.

- netto-marge 1:
 - 17 van de 22 hogescholen hebben een bedrijfswinst,
 - 5 hogescholen worden geconfronteerd met een bedrijfsverlies;
- netto-marge 2:
 - 16 van de 22 hogescholen hebben een winst uit de gewone bedrijfsuitoefening,
 - 6 hogescholen worden geconfronteerd met een verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening;
- netto-marge 3:
 - 17 van de 22 hogescholen hebben een winst van het boekjaar,
 - 5 hogescholen worden geconfronteerd met een verlies van het boekjaar.

Resultatenratio's

	Netto marge (1)		Netto marge (2)		Netto marge (3)	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Artevelde	6,56 %	5,02 %	7,73 %	4,57 %	7,73 %	4,57 %
Erasmus	5,42 %	4,75 %	6,88 %	6,18 %	8,01 %	7,47 %
Artesis	5,59 %	4,13 %	8,04 %	4,82 %	8,04 %	5,59 %
HG	2,80 %	- 3,81 %	4,61 %	- 2,97 %	4,65 %	- 3,23 %
LUK	7,87 %	1,39 %	9,21 %	0,45 %	9,21 %	0,49 %
WenK	2,70 %	0,76 %	3,22 %	1,21 %	3,02 %	1,22 %
HWVI	4,62 %	3,75 %	6,20 %	4,34 %	6,20 %	4,37 %
KDG	2,47 %	2,06 %	2,56 %	1,84 %	3,22 %	1,89 %
KHBO	7,49 %	1,02 %	8,85 %	- 0,36 %	9,17 %	- 0,36 %
KHK	5,49 %	2,23 %	6,96 %	2,66 %	7,77 %	2,74 %
KHL	2,86 %	0,69 %	3,64 %	0,65 %	5,24 %	1,62 %
KHLim	3,37 %	2,29 %	4,33 %	2,48 %	4,98 %	3,92 %
KHM	3,83 %	2,87 %	2,70 %	1,66 %	0,72 %	1,77 %
KaHoStL	2,18 %	- 0,08 %	1,88 %	- 0,73 %	2,38 %	- 0,97 %
KHZWVI	7,82 %	4,17 %	7,09 %	3,34 %	7,10 %	3,33 %
Lessius	3,43 %	3,52 %	- 1,86 %	7,85 %	- 1,86 %	7,85 %
Plantijn	2,86 %	0,70 %	4,85 %	1,72 %	4,75 %	1,93 %
PHL	1,87 %	- 0,97 %	1,64 %	- 1,65 %	1,79 %	- 1,59 %
Groep T	- 4,51 %	- 3,22 %	- 1,04 %	- 1,28 %	5,12 %	2,49 %
HUB-EHSAL	3,44 %	3,67 %	3,84 %	3,74 %	6,90 %	5,03 %
XIOS - HL	- 0,66 %	- 3,53 %	0,58 %	- 3,92 %	0,60 %	- 3,89 %
HZS		5,82 %		5,61 %		5,61 %
Consolidatie Hs	3,88 %	1,50 %	4,70 %	1,72 %	5,19 %	2,08 %
Rekenkundig gemiddelde	3,69 %	1,69 %	4,38 %	1,92 %	4,99 %	2,36 %
Laagste waarde	- 4,51 %	- 3,81 %	- 1,86 %	- 3,92 %	- 1,86 %	- 3,89 %
Hoogste waarde	7,87 %	5,82 %	9,21 %	7,85 %	9,21 %	7,85 %

4 Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten

4.1 Inleiding

Dit luik van het rapport behandelt de evolutie van het personeelsbestand in 2009 en staat stil bij de overeenstemmende loonkosten. Hiermee wordt er uitvoering gegeven aan artikel 59 van het decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen. De gebruikte cijfergegevens zijn afkomstig uit het excelbestand dat elke hogeschool heeft ingevuld bij de jaarrekening 2009 voor het regeringscommissariaat. De historische gegevens worden eveneens geput uit deze excelbestanden. De cijfers rond studentenaantallen werden door het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen van het ministerie van Onderwijs en Vorming aangeleverd.

De personeelsformatie van de hogescholen bestaat enerzijds uit het statutair onderwijzend personeel en anderzijds uit het statutair administratief en technisch personeel. De rechtspositieregeling zoals vastgelegd in het hogescholendecreet van 13 juli 1994 is integraal op hen van toepassing, de lesgevers in de conservatoria uitgezonderd. Daarnaast stellen de hogescholen jaarlijks ook een overzicht op dat alle personeelsleden buiten de formatie omvat. Hierin worden de gastprofessoren, de statutairen met een ambt op persoonlijke titel, de centraal betaalde statutairen, de contractuele personeelsleden en de inkomende gedetacheerden opgenomen.

In de cijfers met betrekking tot het personeelsbestand wordt er gewerkt met twee soorten gegevens. Enerzijds zijn er de cijfers van de bezetting, anderzijds deze van de tewerkstelling. De bezetting vormt de weerslag van het aantal titularissen in een bepaald ambt of een bepaalde graad gedurende een volledig werkjaar. Verloven en afwezigheden worden niet verrekend, ambtswijzigingen van benoemden naar een andere tijdelijke functie worden dubbel geteld omdat de bezetting een weergave moet zijn van de totaliteit aan formatieplaatsen. De tewerkstelling daarentegen is de weergave van het aantal voltijdse eenheden (VTE's) waarvoor er een loon werd uitbetaald. Deze gegevens bevatten dus het aantal VTE's dat effectief aan de slag was in de hogescholen aangevuld met de VTE's die afwezig zijn maar waarvoor het loon toch wordt verder betaald¹³. De cijfers van de bezetting en de tewerkstelling kunnen binnen een hogeschool soms sterk verschillen omdat niet alle titularissen steeds volledig aan het werk zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld verlofstelsels opnemen waarbij ze soms niet of niet volledig worden vervangen. Daardoor zal het aantal VTE's tewerkstelling doorgaans lager liggen dan het aantal VTE's bezetting. De meeste analyses in dit rapport hebben betrekking op de tewerkstelling omdat deze aantallen ons inziens het best weergeven hoeveel VTE's werkelijke prestaties geleverd hebben.

In het onderzoek naar de mate waarin de contingenteringsnormen¹⁴ met betrekking tot de begrote personeelsformatie ook effectief werden gerealiseerd, gebeurt de toetsing op basis van de cijfers van de bezetting omdat deze alle ingenomen formatieplaatsen bevat.

Rekening houdend met het feit dat de Hogere Zeevaartschool op 1 januari 2009 het statuut van Vlaamse autonome hogeschool verkregen heeft, worden ook de gegevens van deze hogeschool in de gegevens verwerkt.

¹³ Dat is ondermeer het geval bij ziekteverlof van benoemde personeelsleden en ingeval van detachering.

¹⁴ Cf. artikel 231 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

4.2 Geconsolideerde personeelsformatie: effectieve tewerkstelling 2009

4.2.1 Geconsolideerde personeelstewerkstelling: evolutie jaarrekening 2008 versus jaarrekening 2009 en evolutie jaarrekening 2009 versus begroting 2009

Het totale personeelsbestand, zowel op als buiten formatie, kan worden opgedeeld in twee grote groepen, namelijk het onderwijzend personeel (OP)¹⁵ en het administratief en technisch personeel (ATP)¹⁶. Over alle personeelscategorieën en statuten heen waren er 11.381,25 VTE's tewerkgesteld gedurende 2009. Beide categorieën kenden een aangroei, maar het ATP steeg relatief het sterkst. Ten opzichte van het vorige boekjaar was er een totale stijging met 516,57 VTE's.

Het aantal OP- leden bedroeg 8.253,82 VTE's. Hiermee steeg deze groep met 302,99 VTE's of 3,81% ten opzichte van 2008. De groep van het ATP nam toe met 213,58 VTE's of maar liefst 7,33%.

De begrote cijfers werden globaal vrij goed gerespecteerd. Slechts 4,75 VTE's of 0,04% van de begrote VTE's tewerkstelling werden niet uitgevoerd. Dit is een merkelijke verbetering. De vergelijking tussen begrote en gerealiseerde tewerkstelling in 2008 gaf nog een verschil van 256,16 VTE's of 2,3%.

Tussen de categorieën onderling was de afwijking tussen begroting en realisatie groter: 22,79 begrote VTE's OP werden niet ingevuld – 18,05 vooraf niet begrote VTE's ATP werden toch tewerkgesteld.

¹⁵ De contractuele onderzoekers, de contractuele personeelsleden aangeworven voor de uitvoering van dienstverleningsovereenkomsten en de gastprofessoren zijn voor deze analyse ingedeeld bij het OP.

¹⁶ De contractuele bedienden belast met administratieve en/of technische taken en de arbeiders zijn voor deze analyse ingedeeld bij het ATP.

PERONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2008 / BEGROTING 2009

Personeelstewerkstelling · ten opzichte van jaarrekening 2008 · ten opzichte van begroting 2009	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08
	2008	2009	absolute	relatieve
	<i>(eenheden euro)</i>		wijziging	wijziging
Onderwijzend personeel (*)	7.950,83	8.253,82	+ 302,99	+ 3,81 %
Administratief en technisch personeel (**)	2.913,85	3.127,43	+ 213,58	+ 7,33 %
Totale personeelstewerkstelling	10.864,68	11.381,25	+ 516,57	+ 4,75 %

Personeelstewerkstelling · ten opzichte van begroting	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
	2009	2009	absolute	relatieve
	<i>(eenheden euro)</i>		afwijking	afwijking
Onderwijzend personeel (*)	8.253,82	8.231,03	+ 22,79	+ 0,28 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.127,43	3.145,48	- 18,05	- 0,57 %
Totale personeelstewerkstelling	11.381,25	11.376,51	+ 4,75	+ 0,04 %

Vanaf 2009 inclusief personeelstewerkstelling HZS

- (*) statutair OP
 - gastprofessoren
 - centraal betaald OP
 - contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 - inkomend gedetacheerd OP
- (**) statutair ATP
 - personeel op persoonlijke titel (PPT)
 - centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 - contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 - inkomend gedetacheerd ATP

Grafisch voorgesteld geven deze cijfers het volgende beeld. De stijging is duidelijk. Het zo goed als in lijn blijven van de begroting met de realisatie eveneens.

4.2.2 Statutair onderwijzend personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2009

De onderstaande tabel toont de geconsolideerde personeelsformatie voor het onderwijzend personeel op het niveau van de tewerkstelling voor 2009. De ambten worden per decretaal gedefinieerde groep weergegeven. Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang het statuut van de personeelsleden (benoemd, tijdelijk of tijdelijke met overgangsmaatregelen). Bij de ambten van groep 2 wordt daarenboven een opdeling gemaakt tussen de VTE's in de kunstopleidingen en de VTE's in de overige opleidingen. Bij de ambten van groep 3 wordt een bijkomende opdeling gemaakt tussen de VTE 's in de professionele bachelor opleidingen (=1 cyclus) en de VTE's in de academische opleidingen (= 2 cycli).

In 2009 waren er 7.323,97 VTE's statutair onderwijzend personeel aan de slag in de hogescholen.

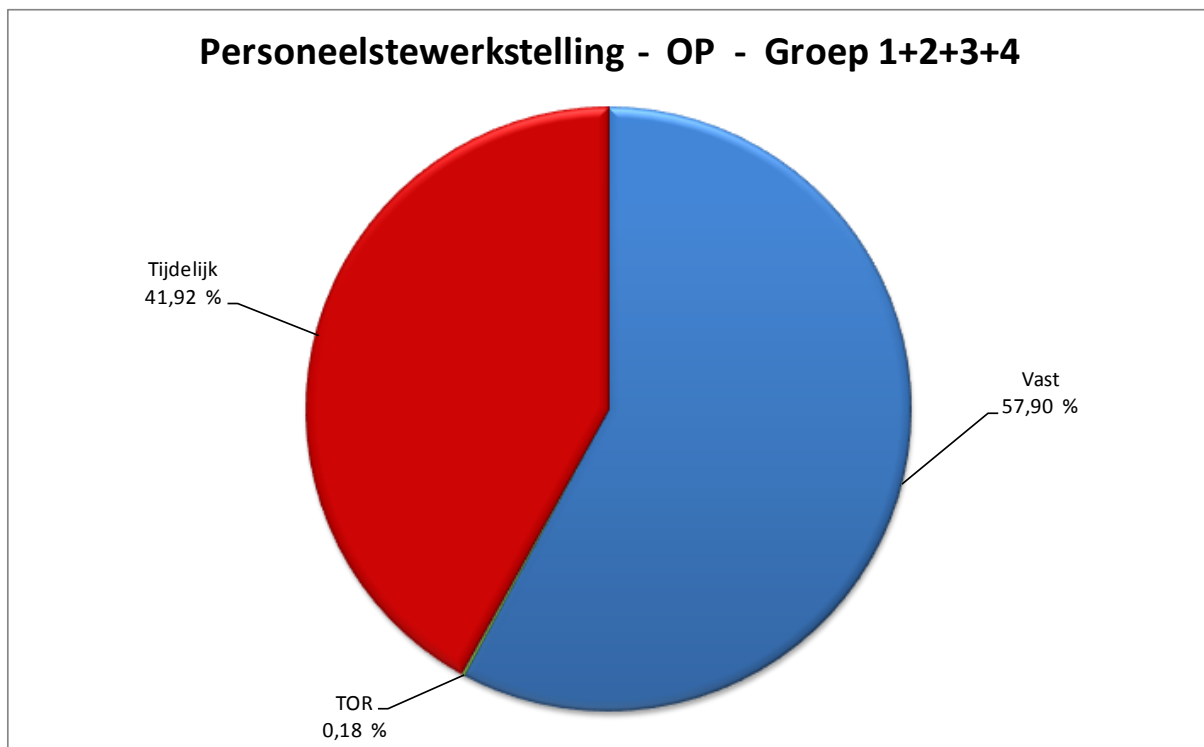
PERSONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT				
Ambt	JR - Boekjaar 2009			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	505,63	0,76	534,59	1.040,98
2. lector	2.265,68	0,07	1.575,28	3.841,03
3. hoofdpraktijklector	30,96		8,31	39,27
4. hoofdlector	202,87		49,15	252,02
Totaal	3.005,14	0,83	2.167,33	5.173,30
Groep 2				
5. assistent	293,04	3,11	444,42	740,57
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	148,58	1,36	104,25	254,19
b. andere studiegebieden	144,46	1,75	340,17	486,38
6. praktijkassistent	15,32	0,00	137,93	153,25
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	3,95	0,00	59,59	63,54
b. andere studiegebieden	11,37	0,00	78,34	89,71
7. doctor-assistent			64,27	64,27
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst			5,16	5,16
b. andere studiegebieden			59,11	59,11
8. werkleider	199,03	0,00	4,91	203,94
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	7,16	0,00	2,25	9,41
b. andere studiegebieden	191,87	0,00	2,66	194,53
Totaal	507,39	3,11	651,53	1.162,03
Groep 3				
9. docent	500,48	6,30	226,63	733,41
a. 1 cyclus	16,45	0,15	5,30	21,90
b. 2 cycli	484,03	6,15	221,33	711,51
10. hoofddocent	72,99		14,98	87,97
a. 1 cyclus	2,85		1,00	3,85
b. 2 cycli	70,14		13,98	84,12
11. hoogleeraar	147,45	0,00	8,77	156,22
a. 1 cyclus	1,90	0,00	0,70	2,60
b. 2 cycli	145,55	0,00	8,07	153,62
12. gewoon hoogleeraar	7,00		1,06	8,06
a. 1 cyclus	0,30		0,00	0,30
b. 2 cycli	6,70		1,06	7,76
Totaal	727,92	6,30	251,44	985,66
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		2,98		2,98
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	4.240,45	13,22	3.070,30	7.323,97

Groep 1 is de grootste groep binnen het statutair OP. Dit is logisch aangezien groep 1 instaat voor de onderwijsverstrekking aan de grootste groep hogeschoolstudenten, namelijk zij die een professionele bacheloropleiding volgen. Binnen deze groep vormen de lectoren de grootste partij.

Groep 2 is de tweede grootste groep. Hierbinnen zijn de assistenten¹⁷ het talrijkst, gevolgd door de werkleiders. De ambten van groep 3 zijn vooral verbonden aan de academische opleidingen in de hogescholen. Slechts 2,9% van deze ambten wordt ingezet in de professionele opleidingen. Binnen groep 3 zijn de docenten veruit het ruimst vertegenwoordigd.

Het hogescholendecreet heeft de maximumgrens voor het aantal benoemde OP-leden vastgelegd op 72%. Van alle tewerkgestelde statutaire OP-leden was er 57,90% benoemd (vast) en werkte er 41,92% in een tijdelijk statutair verband in 2009. Nog slechts 0,08% van de statutaire OP-leden fungeerde in het bijzondere statuut van tijdelijke met overgangsrecht (TOR)¹⁸. Indien de lesgevers aan de conservatoria, die hun ambt op persoonlijke titel behouden hebben, hierbij worden geteld, geeft dit een percentage van 0,18%.

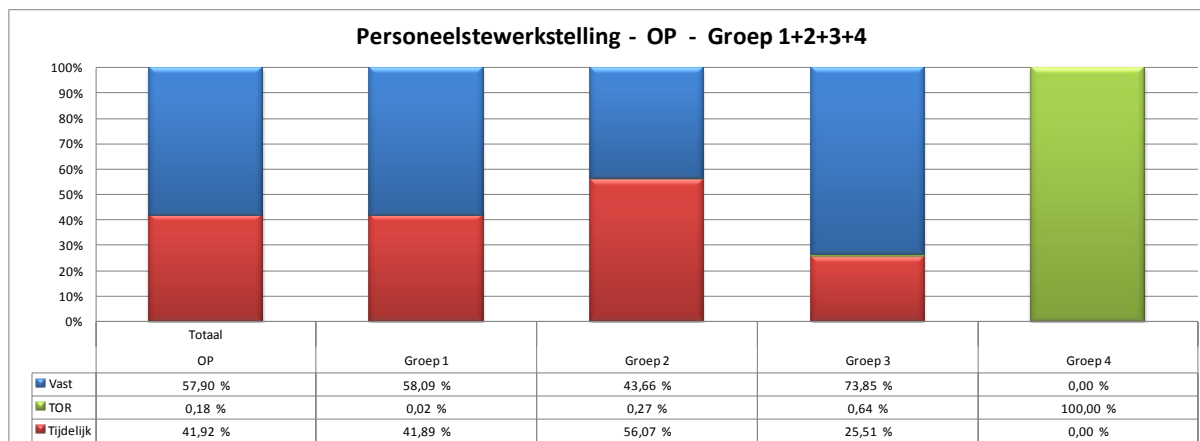
Een overzicht per hogeschool van het benoemingspercentage voor het OP op het niveau van de bezetting is terug te vinden in punt 4.7.2 van dit rapport.

¹⁷ Praktijkassistenten zijn evenzeer assistenten. Zij dragen deze bijzondere titel omdat ze uitsluitend belast zijn met taken van praktijkgericht onderwijs. Zij worden apart vermeld omdat het hogescholendecreet hun aantal beperkt.

¹⁸ Tijdelijke met overgangsrecht (TOR) met toepassing van artikel 307quater en artikel 318 van het hogescholendecreet.

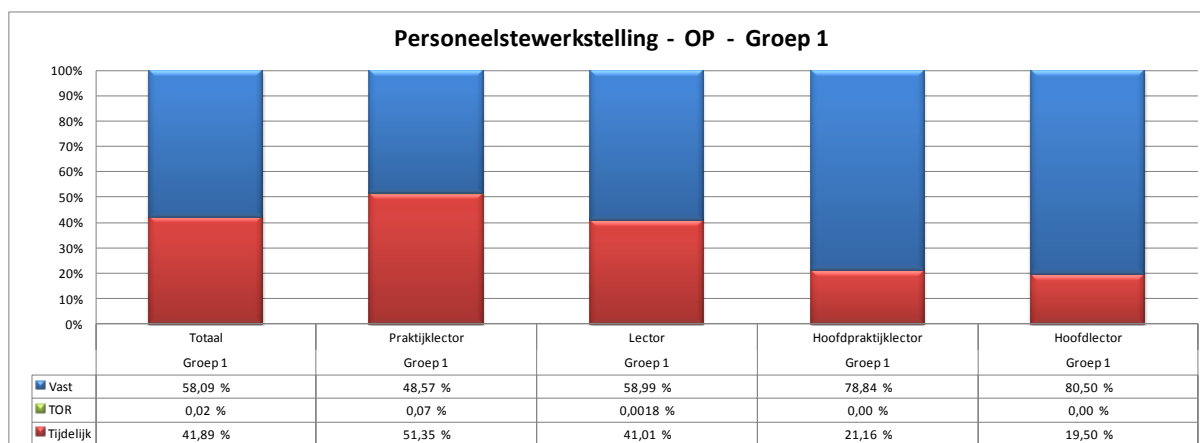
De verdeling van het aantal benoemingen over de groepen van ambten geeft het onderstaande beeld. In groep 3 is het hoogste aantal benoemden terug te vinden (73,85%). In groep 1 zijn er 15% minder VTE's benoemd. Met groep 2 kan er niet echt vergeleken worden rekening houdend met de decretale beperking van de benoeming voor assistenten¹⁹ en het feit dat het ambt van doctor-assistent steeds van tijdelijke aard is.

De berekening van het relatieve aandeel van het aantal benoemden en tijdelijken per groep en per ambt geeft het volgende beeld.

Groep 1

Binnen groep 1 vinden we het grootste relatieve aandeel van benoemden terug bij de bevorderingsambten (hoofdpraktijklector en hoofdlector). Er zijn ruim 10% meer lectoren benoemd dan praktijklectoren.

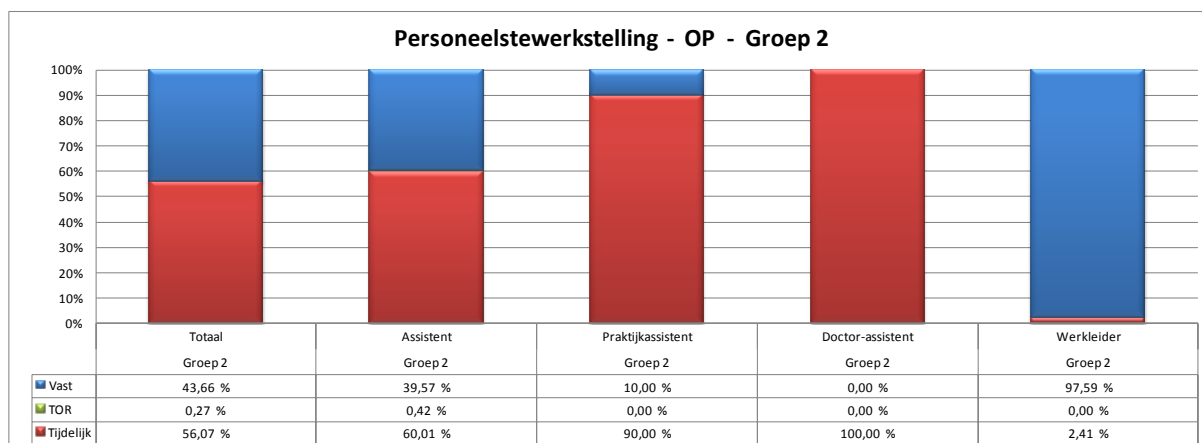

¹⁹ Ingevolge artikel 122, §2 van het hogescholendecreet kan ten hoogste 25% van het aantal assistenten worden benoemd.

Groep 2

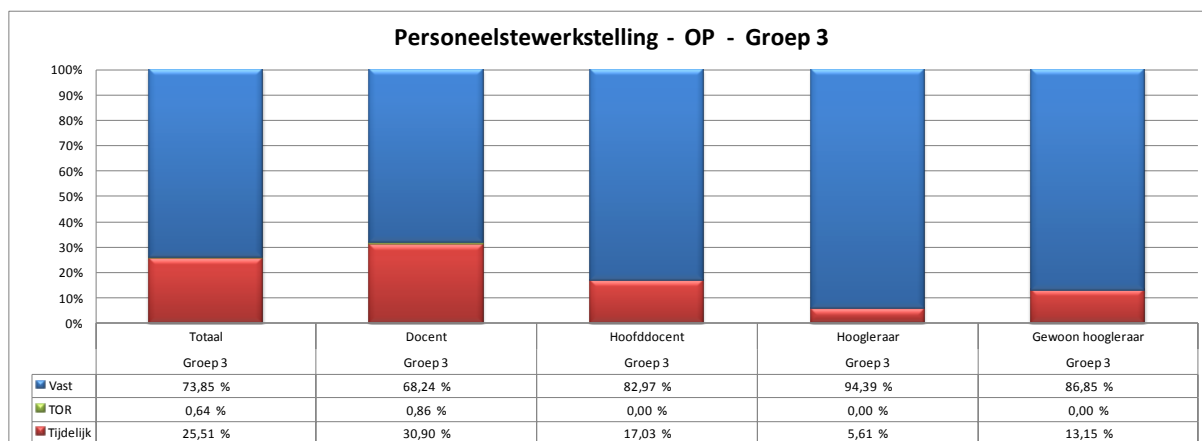
Hoewel het hogescholendecreet een contingent heeft bepaald voor het aantal benoemde assistenten van maximaal 25%, bedraagt het huidige benoemingspercentage van de assistenten (inclusief praktijkassistenten) nog steeds 34,4%. Dit is het enerzijds het gevolg van de historische toestand op 1 januari 1996²⁰ en anderzijds van een voortdurende uitbreiding in de regelgeving van de mogelijkheden om alsnog assistenten met een lange dienststaat te benoemen zelfs indien het decretale contingent overschreden is.

Bijna alle ambten van werkleider worden ingenomen door benoemde personeelsleden. Dit is vrij logisch aangezien dit ambt slechts door bevordering of ambtswijziging kan worden ingenomen.

Groep 3

Het ambt van hoogleraar telt procentueel het hoogste aantal benoemingen binnen deze groep. Bij het bevorderingsambt van hoofddocent zijn er meer benoemden dan bij het ambt van docent. Dergelijke trend was ook zichtbaar binnen groep 1: het merendeel van de personeelsleden die een bevorderingsambt bekleden, zijn reeds benoemd in de hogeschool.

Groep 4 kent geen benoemden aangezien het niet mogelijk is om te benoemen in het ambt van lesgever op persoonlijke titel.

²⁰ Dit is de ingangsdatum van de rechtspositieregeling vervat in het hogescholendecreet.

4.2.3 Statutair administratief en technisch personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2009

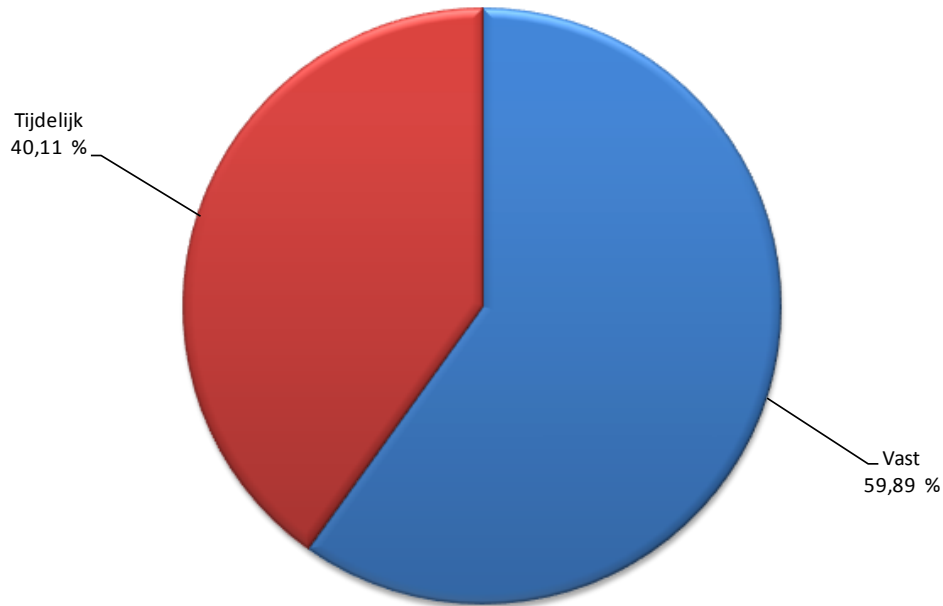
De onderstaande tabel geeft de geconsolideerde personeelsformatie voor het administratief en technisch personeel op het niveau van de tewerkstelling voor 2009. De ambten worden per niveau en per graad weergegeven.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT			
Ambt	JR - Boekjaar 2009		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A			
1. Graad A4	40,66	4,33	44,99
2. Graad A3	109,49	40,86	150,35
3. Graad A2	154,86	166,06	320,92
4. Graad A1	33,01	85,09	118,10
Totaal	338,02	296,34	634,36
Niveau B			
5. Graad B3	45,92	10,66	56,58
6. Graad B2	195,21	119,98	315,19
7. Graad B1	177,23	181,98	359,21
Totaal	418,36	312,62	730,98
Niveau C			
8. Graad C2	136,65	57,75	194,40
9. Graad C1	159,36	77,03	236,39
Totaal	296,01	134,78	430,79
Niveau D			
10. Graad D2	27,03	3,70	30,73
11. Graad D1	55,23	12,45	67,68
Totaal	82,26	16,15	98,41
Niveau E			
12. Graad E1	0,00	0,00	0,00
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	1.134,65	759,89	1.894,54

In 2009 waren er 1.894,54 VTE's statutair ATP tewerkgesteld. Hierbij vormen de ambten uit niveau B (bachelorniveau) de grootste groep gevolgd door de groep van niveau A (masterniveau). Met toepassing van CAO II betreffende het hoger onderwijs van 12 december 2006 werd het niveau E opgeheven. Het niveau D neemt in 2009 nog slechts 5% in van alle ATP-ambten.

Van alle tewerkgestelde statutaire ATP-leden waren er net geen 60% benoemd. Het hogescholendecreet legt geen bovengrens op voor benoemingen binnen het ATP-kader, maar veiligheidshalve bepalen de meeste hogescholen voor zichzelf een bovengrens om een flexibel beleid mogelijk te blijven maken en een zeker evenwicht met het benoemingspercentage voor het OP na te streven.

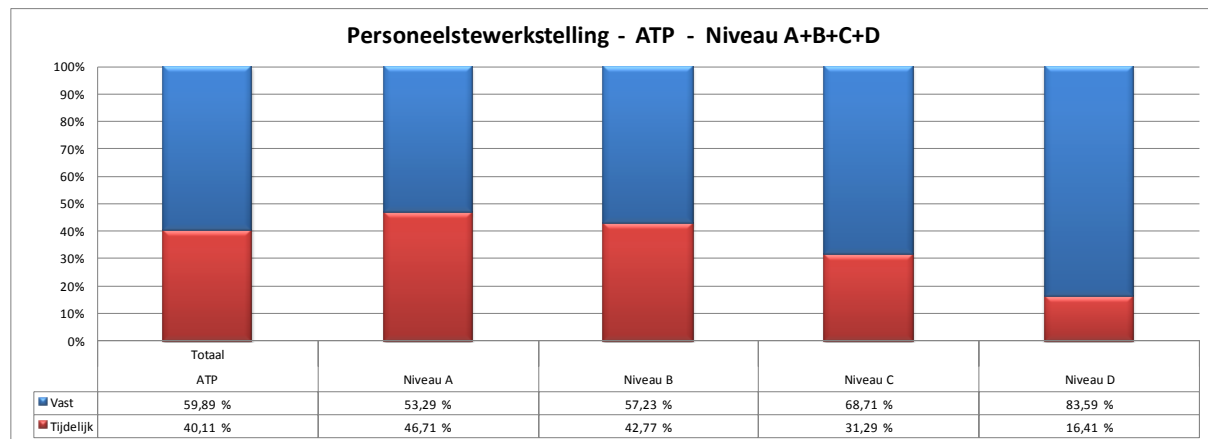
Personeelstewerkstelling - ATP - Niveau A+B+C+D

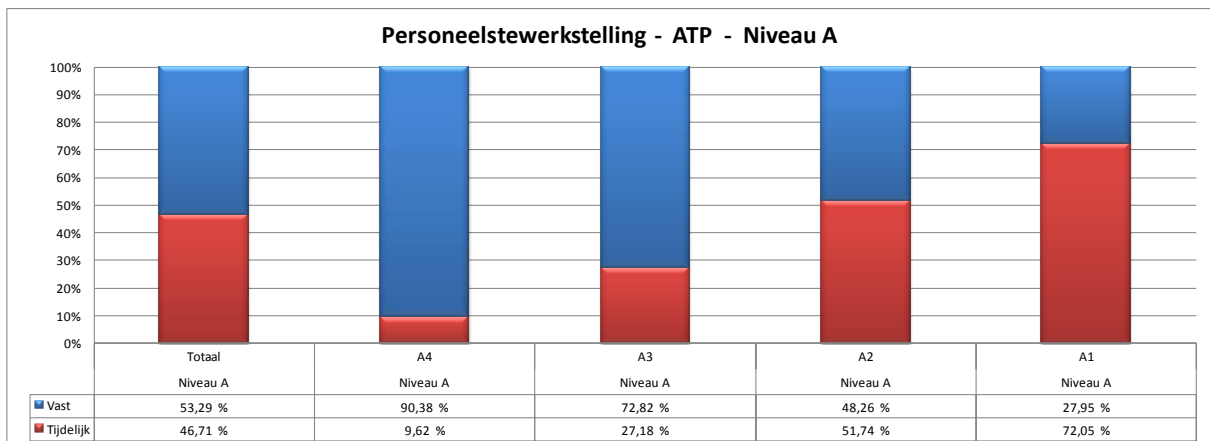
Een overzicht per hogeschool van het benoemingspercentage voor het ATP op het niveau van de bezetting is terug te vinden in punt 4.7.3 van dit rapport.

Het hoogste procentueel aantal benoemden bij het ATP is terug te vinden in het niveau D: bijna 84% is benoemd. In het niveau A is er daarentegen maar 53,29% benoemd. Er is dus geen gelijkmatige verdeling over de niveaus heen. Een mogelijke verklaring ligt in het feit dat de hogescholen slechts sinds het in werking treden van de nieuwe rechtspositieregeling op 1 januari 1996 over administratief en technisch personeel van niveau A en B kunnen beschikken. In deze niveaus zijn daardoor veel nieuwe wervingen gebeurd.

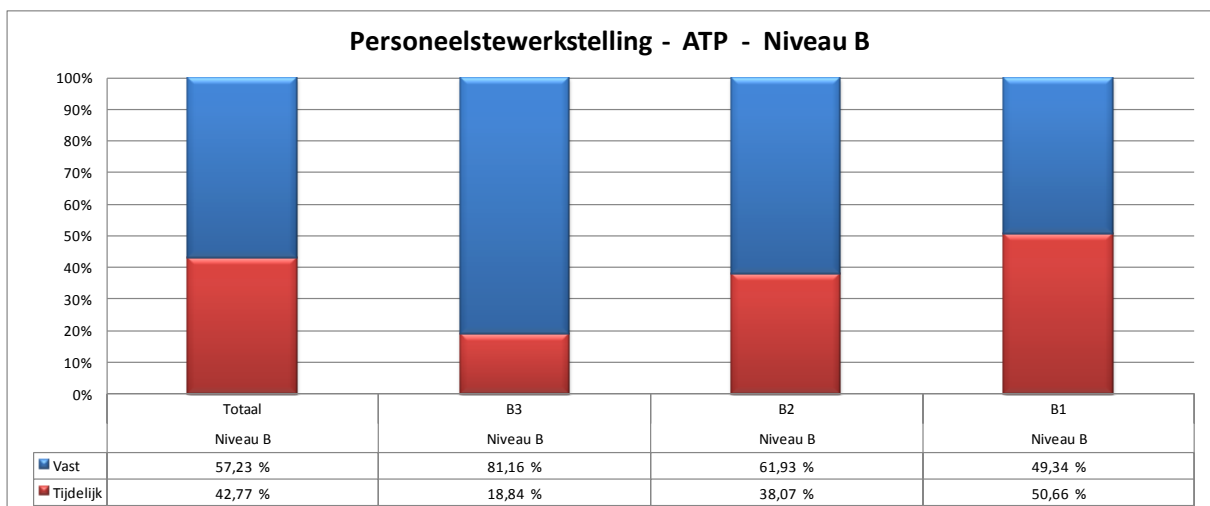
Personeelstewerkstelling - ATP - Niveau A+B+C+D

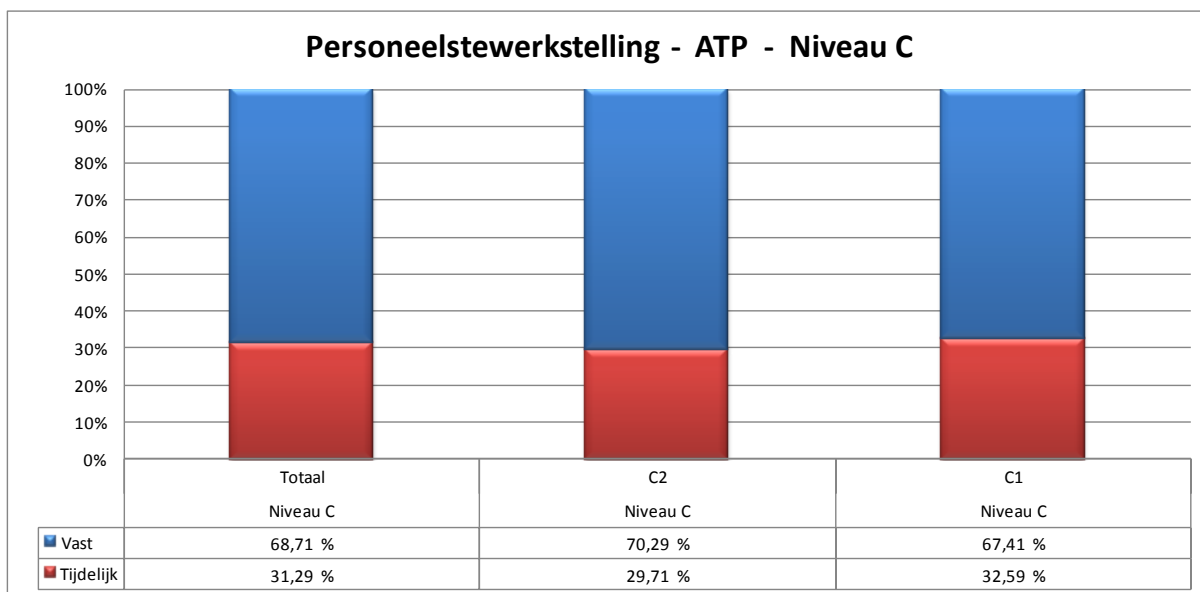
Binnen het niveau A telt de hoogste graad A4 procentueel het hoogst aantal benoemden, hoewel er numeriek globaal net geen 45 VTE's in de A4-graden fungeren over alle hogescholen heen.

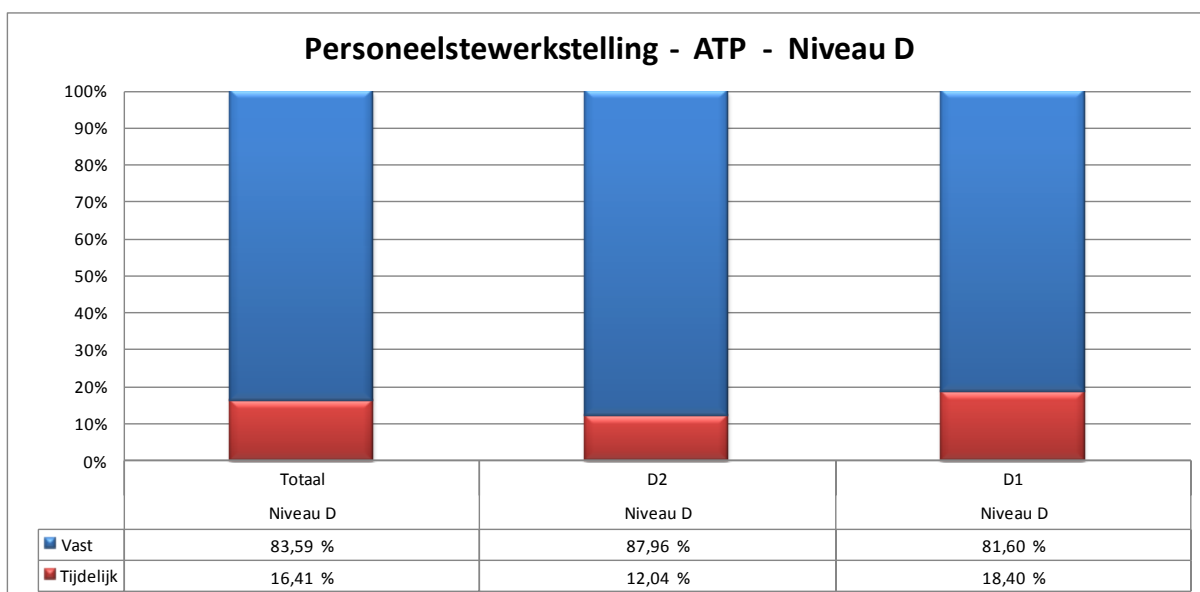
Voor het niveau B wordt hetzelfde beeld bekomen: de hoogste graad telt procentueel het meeste benoemden.

Ook bij het niveau C ligt het aantal benoemden in graad C2 nog iets hoger dan in graad C1.

Eenzelfde beeld geeft de vergelijking van de graden D1 en D2.

Bovenstaande grafieken tonen aan dat de benoeming als een element in de loopbaanontwikkeling gebruikt wordt: een benoeming wordt niet langer meer als een evidentie beschouwd maar als een vorm van beloning.

4.2.4 Personeel buiten formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2009

PERSONEELSTEWERKSTELLING - PERSONEEL BUITEN FORMATIE (BF) per AMBT

Ambt	JR - Boekjaar 2009	
Gastprofessoren (onderwijs)		
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst		195,98
- geboekt op RR 62	185,47	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	115,45	
- betaald via de instelling	70,02	
- geboekt op RR 61	10,51	
b. andere studiegebieden		213,79
- geboekt op RR 62	187,57	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	84,27	
- betaald via de instelling	103,30	
- geboekt op RR 61	26,22	
Totaal		409,77
Personeelsleden op persoonlijke titel		
a. administratief personeel		5,81
b. opvoedend hulp personeel (OHP)		132,79
Totaal		138,60
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		51,30
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	44,55	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	6,75	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling		
b. administratief personeel		2,00
c. opvoedend personeel		10,88
d. MVD-personeel		23,95
Totaal		88,13
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)		
a. bedienden		1.187,61
- administratief personeel	583,27	
- technisch personeel	140,17	
- onderzoekers	401,93	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	62,24	
b. arbeiders		331,82
Totaal		1.519,43
Gedetacheerde personeelsleden		
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP		4,61
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP		2,20
Totaal		6,81
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		2.162,74

In 2009 waren er 2.162,74 personeelsleden buiten de formatie (BF) tewerkgesteld in de hogescholen. Deze groep personeelsleden telt zowel statutaire – al dan niet met een ambt op persoonlijke titel - als contractuele personeelsleden en gastprofs.

De statutairen buiten de formatie zijn samengesteld uit:

- *de personeelsleden op persoonlijke titel.* Zij hebben op op 1 januari 1996 geen inschaling op de ATP-formatie bekomen en hebben daardoor hun 'oude' ambt behouden. De leden van de vroegere categorie opvoedend hulppersoneel (o.a. studiemeesters-opvoeders) vormen hierbinnen de belangrijkste groep. Het statuut van vóór 1 januari 1996 blijft op hen van toepassing. Overigens wordt hun toestand geregeld via specifieke overgangsbepalingen in het hogescholendecreet. Deze personeelsleden vallen rechtstreeks ten laste van de werkingsuitkeringen van de hogeschool waarin ze tewerkgesteld zijn.
- *de inkomende gedetacheerden.* Voor zover ze in hun instelling van herkomst een statutaire aanstelling hebben, worden ze in de ontvangende instelling buiten formatie opgenomen.
- *de centraal betaalde personeelsleden.* De loonkosten van deze personeelsleden vallen ten laste van het centraal fonds dat via een voorafname op de werkingsuitkeringen wordt gespijsd. Deze personeelsleden hebben waar mogelijk een plaats van tewerkstelling toegewezen gekregen. De rechtspositieregeling voor de hogescholen is wel integraal van toepassing op deze groep. De kinéfonders²¹ vormen hierin een bijzondere groep. Enkel de VTE's die effectief tewerkgesteld waren in de eigen instellingen zijn in de bovenstaande buiten formatietabel opgenomen.

Hieronder volgt een tabel die een overzicht geeft van het aantal VTE's centraal betaalde personeelsleden op bezettingsniveau. Hieruit blijkt dat 2,05 VTE's uit het kinéfonds een wedertewerkstelling buiten de eigen instelling vonden en dat liefst 20,24 VTE's uit het kinéfonds nog steeds helemaal geen wedertewerkstelling gevonden hebben in 2009.

PERSONEEL BEZETTING - OVERZICHT CENTRAAL BETAALD PERSONEEL		JR - Boekjaar 2009
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		73,59
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	44,55	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	6,75	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling	2,05	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling	20,24	
b. administratief personeel		2,00
c. opvoedend personeel		10,88
d. MVD-personeel		23,95
Totaal		110,42

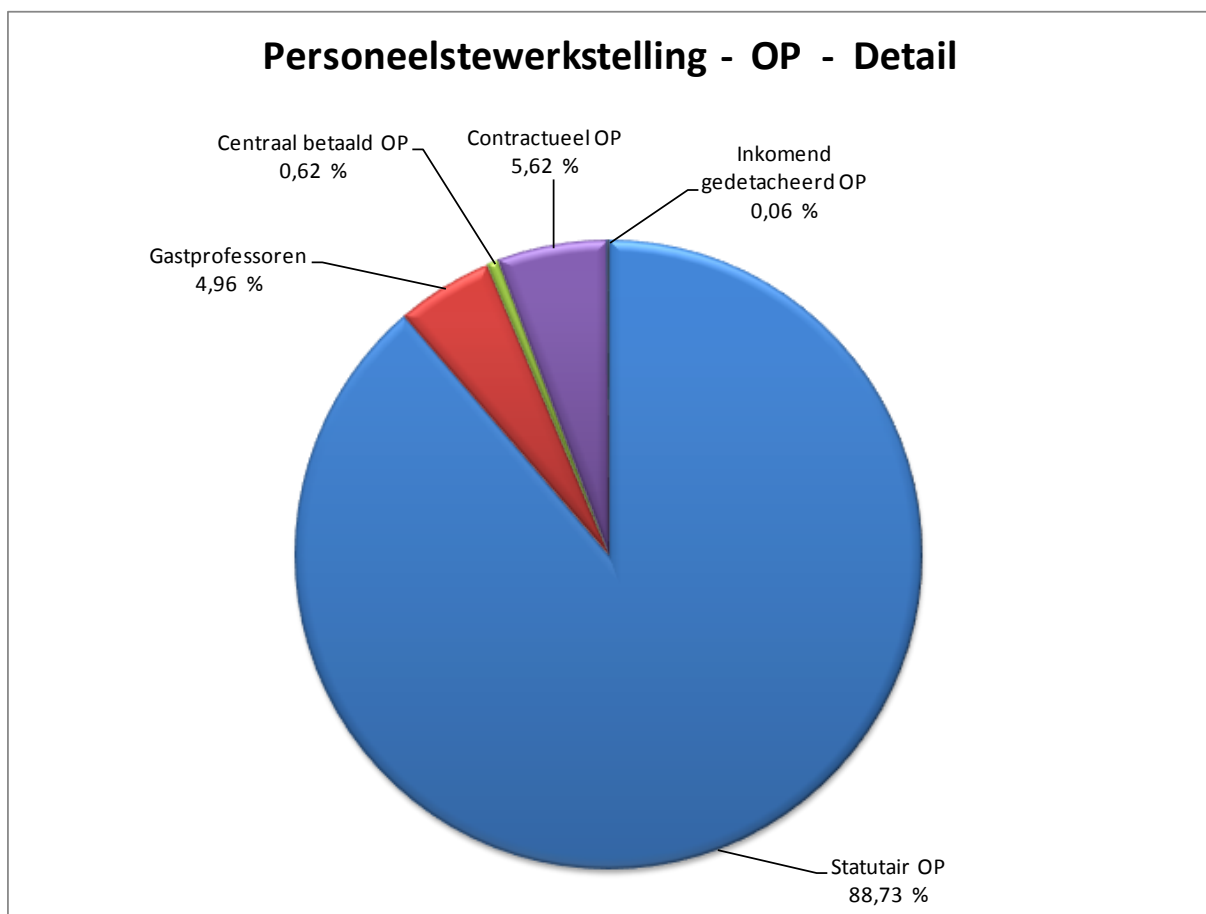
Contractuele personeelsleden die met onderwijsactiviteiten belast zijn, dienen als gastprofessor buiten de formatie te worden opgenomen. De hogeschool kan ervoor opteren om de contractuele gastprofs via het sociaal secretariaat van AHOVOS te laten betalen ten laste van het celkrediet of ze kan deze personeelsleden via het eigen sociaal secretariaat laten bezoldigen. Gastprofessoren kunnen voor bepaalde welomlijnde opdrachten ook via factuur worden betaald. In dit geval worden de overeenstemmende VTE's ook buiten formatie opgenomen. Voor de verwerking in de tabellen en grafieken in dit rapport die een opsplijting naar OP of ATP vergen, worden gastprofessoren steeds bij het OP ondergebracht.

²¹ Personeelsleden die bij de afbouw van de optie kinesitherapie (opleiding van 1 cyclus) vanaf 1 september 1998 geen tewerkstelling hebben verkregen in de nieuwe opleiding kinesitherapie.

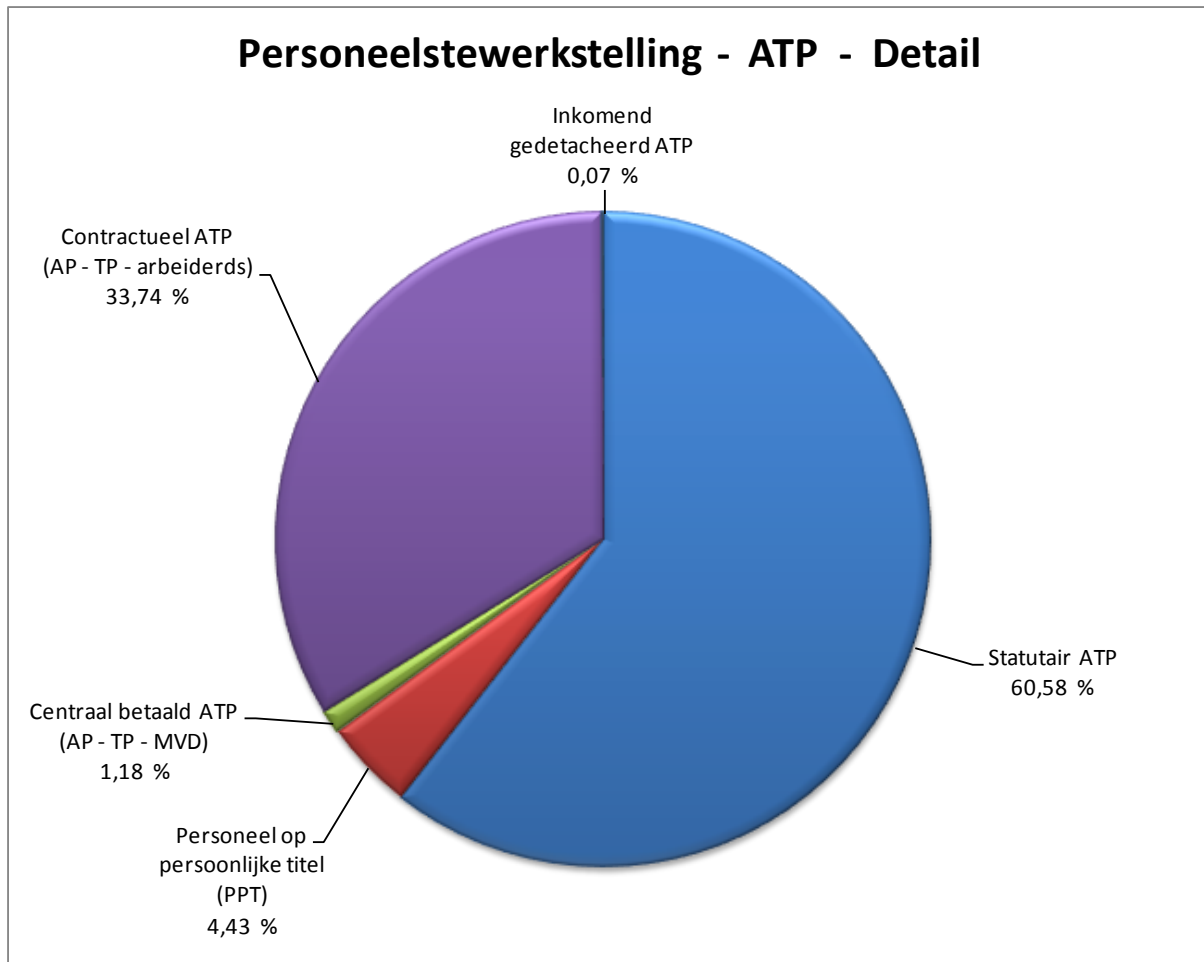
Binnen de personeelsleden buiten formatie vormen de contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren de grootste groep met 1.519,43 VTE's. Het kan gaan om bedienden of om arbeiders. De bedienden dienen in de jaarlijkse bevraging door het regeringscommissariaat eveneens te worden gecatalogeerd naar de aard van hun functie zodat het mogelijk wordt om binnen deze grote groep ook de categorie-opdeling te maken naar OP en ATP toe. Aangezien wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening behoren tot de actieradius van het onderwijzend personeel, worden deze twee subcategorieën als OP beschouwd. Arbeiders en bedienden met een administratieve of technische functie worden bij het ATP ondergebracht.

4.2.5 Geconsolideerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP per hogeschool

Wanneer alle OP-leden die tewerkgesteld waren in het werkjaar 2009 worden samen genomen, blijkt 88,73% een statutaire tewerkstelling te hebben. De gastprofessoren maken net geen 5% uit van het totaal aantal OP-leden. Het contractuele OP situeert zich op 5,62% van alle OP-leden. De centraal betaalden maken nog geen procent uit. Het aandeel van de inkomende gedetacheerden is verwaarloosbaar.

Wanneer dezelfde gegevens over de personeelstewerkstelling voor het ATP worden samen gebracht, blijken ook hier de statutairen nog steeds de grootste groep uit te maken met 60,58%. Het procentuele aandeel ligt echter een stuk lager dan voor de statutaire OP-leden. Het aandeel van de contractuele VTE's dat belast is met administratieve of technische taken bedraagt 33,74%. De ATP-leden met een ambt op persoonlijke titel maken 4,43% van het totaal uit. De centraal betaalden nemen 1,18% in. Ook hier is het aandeel van de inkomende gedetacheerde ATP-leden verwaarloosbaar.

4.2.6 Voltijdse eenheden OP en ATP per subcategorie per hogeschool

De tabel op de volgende pagina geeft per hogeschool een overzicht van het aantal VTE's personeelsleden in 2009 opgedeeld naar OP en ATP met respectievelijk de diverse samenstellende categorieën.

Personeelstewerking per categorie (aantal VTE)	JR - Boekjaar 2009												
	Onderwijzend personeel						Administratief en technisch personeel						Totaal
	Statutair OP	Gastprofessoren	Centraal betaald OP	Contractueel OP*	Inkomend gedetacheerd OP	Totaal OP	Statutair ATP	Personeel op persoonlijke titel (PPT)	Centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)	Contractueel ATP (AP - TP - arbeiderde)	Inkomend gedetacheerd ATP	Totaal ATP	
Artevelde	527,80	2,61	7,95	13,89	0,00	552,25	151,51	15,38	3,00	41,33	0,00	211,22	763,47
Erasmus	334,15	38,33	0,75	8,30	1,04	382,57	94,71	5,30	3,42	63,08	0,90	167,41	549,98
Artesis	513,10	82,37	8,37	39,18	0,25	643,27	170,99	3,25	4,11	83,69	0,00	262,04	905,31
HG	944,42	89,03	3,77	58,58	0,00	1 095,80	262,39	5,38	11,95	284,77	0,00	564,49	1 660,29
LUK	73,57	10,35	0,00	0,00	0,11	84,03	49,91	2,50	1,00	1,54	0,00	54,95	138,98
WenK	368,02	13,94	0,61	43,33	0,00	425,90	89,05	7,50	0,00	32,77	0,00	129,32	555,22
HWVI	277,72	23,25	5,41	46,50	0,00	352,88	61,81	5,17	5,71	43,61	0,00	116,30	469,18
KDG	515,11	19,85	2,95	15,58	2,20	555,69	140,56	14,05	2,38	46,38	0,00	203,37	759,06
KHBO	243,91	11,50	0,15	15,95	0,00	271,51	44,48	6,90	0,00	17,76	0,00	69,14	340,65
KHK	460,63	6,76	2,55	33,00	0,00	502,94	59,70	11,06	0,00	38,83	0,00	109,59	612,53
KHL	344,95	5,34	1,87	6,67	0,00	358,83	79,93	9,43	0,50	17,11	0,73	107,70	466,53
KHLim	401,30	23,33	2,00	37,97	0,00	464,60	86,84	9,00	0,00	31,60	0,50	127,94	592,54
KHM	261,35	5,60	1,00	7,69	0,00	275,64	59,89	3,69	0,00	28,10	0,00	91,68	367,32
KaHoStL	321,90	12,54	1,01	59,70	0,00	395,15	84,84	6,00	1,00	48,88	0,00	140,72	535,87
KHZWM	439,82	8,00	4,35	15,00	0,00	467,17	66,52	11,42	0,00	27,00	0,00	104,94	572,11
Lessius	161,42	5,70	0,00	7,90	0,00	175,02	43,92	0,00	0,00	33,39	0,00	77,31	252,33
Plantijn	158,21	14,74	0,00	0,00	1,01	173,96	53,12	4,50	0,00	33,90	0,07	91,59	265,55
PHL	273,80	5,34	2,03	20,66	0,00	301,83	53,06	4,53	0,00	57,37	0,00	114,96	416,79
Groep T	128,35	8,83	0,55	6,29	0,00	144,02	31,95	0,00	0,00	5,69	0,00	37,64	181,66
HUB - EHSAL	333,24	18,12	4,98	17,18	0,00	373,52	160,86	7,54	1,00	73,81	0,00	243,21	616,73
XIOS - HL	198,10	3,29	1,00	7,80	0,00	210,19	44,50	5,00	2,76	30,35	0,00	82,61	292,80
HZS	43,10	0,95	0,00	3,00	0,00	47,05	4,00	1,00	0,00	14,30	0,00	19,30	66,35
Totaal	7 323,97	409,77	51,30	464,17	4,61	8 253,82	1 894,54	138,60	36,83	1 055,26	2,20	3 127,43	11 381,25

* inclusief personeel onderzoekers en personeel wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening

4.3 Geconsolideerde personeelsformatie: effectieve bezetting 2009

4.3.1 Geconsolideerde personeelsbezetting: evolutie jaarrekening 2008-2009 en vergelijking jaarrekening 2009 met begroting 2009

Om de vergelijking met vorige edities van dit verslag mogelijk te maken, worden hierna ook nog eens de gegevens over de gerealiseerde bezetting 2009 meegegeven in vergelijking met de cijfers over 2008 en met de begrote bezetting 2009.

Op het niveau van de bezetting bedraagt de stijging 437,55 VTE's in totaliteit. Het ATP neemt ook hier procentueel het sterkst toe (+5,27%). Globaal steeg de bezetting met 3,90%.

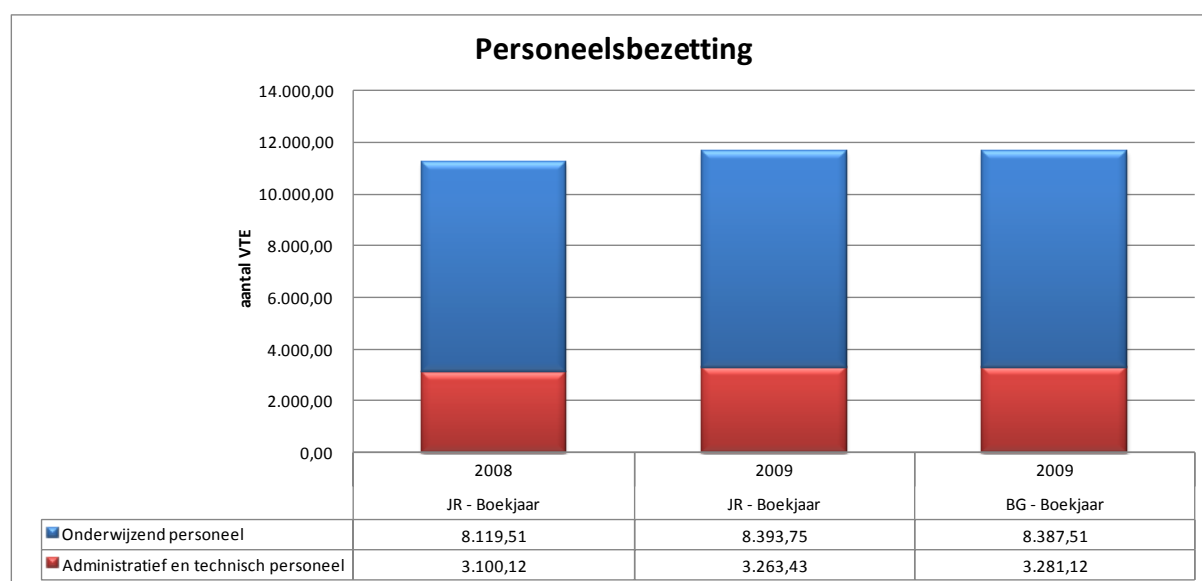
De begroting 2009 werd vrij nauwkeurig uitgevoerd. De effectieve bezetting bleef slechts 0,10% of 11,45 VTE's onder de begrote bezetting.

PERONEELSBEZETTING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2008 / BEGROTING 2009

Personeelsbezetting · ten opzichte van jaarrekening 2008 · ten opzichte van begroting 2009	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08
	2008	2009	absolute	relatieve
	(eenheden euro)		wijziging	wijziging
Onderwijzend personeel (*)	8.119,51	8.393,75	+ 274,24	+ 3,38 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.100,12	3.263,43	+ 163,31	+ 5,27 %
Totale personeelsbezetting	11.219,63	11.657,18	+ 437,55	+ 3,90 %

Personeelsbezetting · ten opzichte van begroting	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
	2009	2009	absolute	relatieve
	(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Onderwijzend personeel (*)	8.393,75	8.387,51	+ 6,24	+ 0,07 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.263,43	3.281,12	- 17,69	- 0,54 %
Totale personeelsbezetting	11.657,18	11.668,63	- 11,45	- 0,10 %

- (*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP
- (**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

4.4 Historisch overzicht evolutie personeelstewerkstelling 2002-2009

Uit de historische bestanden van het regeringscommissariaat werden de cijfers rond de tewerkstelling tussen 2002 en 2009 gegenereerd. Pas sinds het boekjaar 2008 werd er aan de hogescholen gevraagd om ook het contractueel personeel dat niet fungeert als gastprofessor toe te wijzen aan de twee groepen OP of ATP. In de periode daarvoor werden ze enkel als groep doorgegeven zonder onderscheid naar categorie. Dit verklaart de derde lijn "contractueel personeel" in onderstaande tabel tot en met 2007. Globaal evolueerde de tewerkstelling tussen 2002 en 2009 in de hogescholen als volgt:

PERSENEELSTEWERKSTELLING - Evolutie

Personeelstewerkstelling per categorie	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(in VTE - 2 decimalen)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Onderwijzend personeel (*)	7.080,30	7.035,72	7.149,37	7.284,77	7.399,64	7.500,11	7.950,83	8.253,82
Administratief en technisch personeel (**)	1.553,72	1.563,88	1.614,90	1.678,95	1.737,98	1.820,72	2.913,85	3.127,43
Contractueel personeel	879,89	945,31	1.018,80	1.109,11	1.230,65	1.315,18		
Totale personeelstewerkstelling	9.513,91	9.544,91	9.783,07	10.072,83	10.368,27	10.636,01	10.864,68	11.381,25

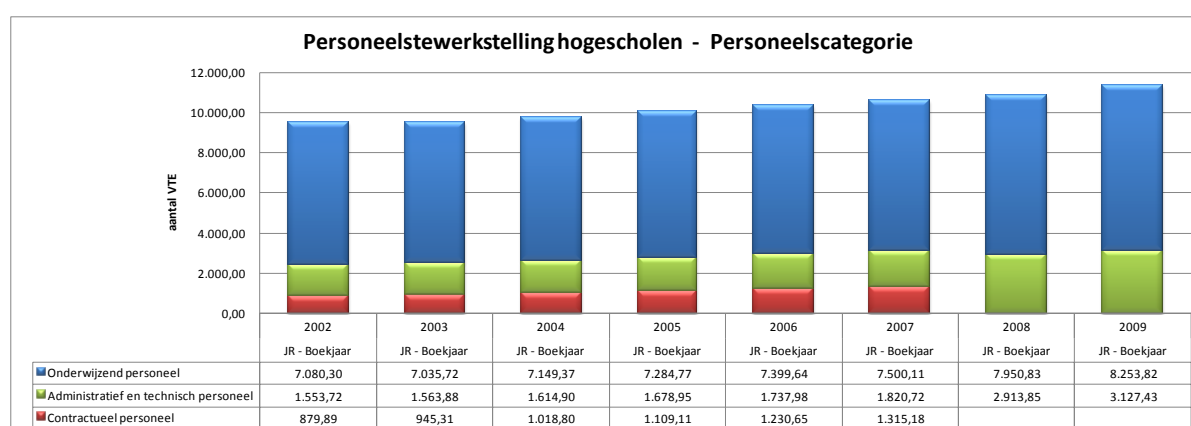
Personeelstewerkstelling per categorie	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Onderwijzend personeel (*)	74,42 %	73,71 %	73,08 %	72,32 %	71,37 %	70,52 %	73,18 %	72,52 %
Administratief en technisch personeel (**)	16,33 %	16,38 %	16,51 %	16,67 %	16,76 %	17,12 %	26,82 %	27,48 %
Contractueel personeel	9,25 %	9,90 %	10,41 %	11,01 %	11,87 %	12,37 %		

(*) statutair OP
gastprofessoren
centraal betaald OP
vanaf 2008 :

contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
inkomend gedetacheerd OP

(**) statutair ATP
personeel op persoonlijke titel (PPT)
centraal betaald ATP (AP - TP - MMD)
vanaf 2008 :

contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
inkomend gedetacheerd ATP

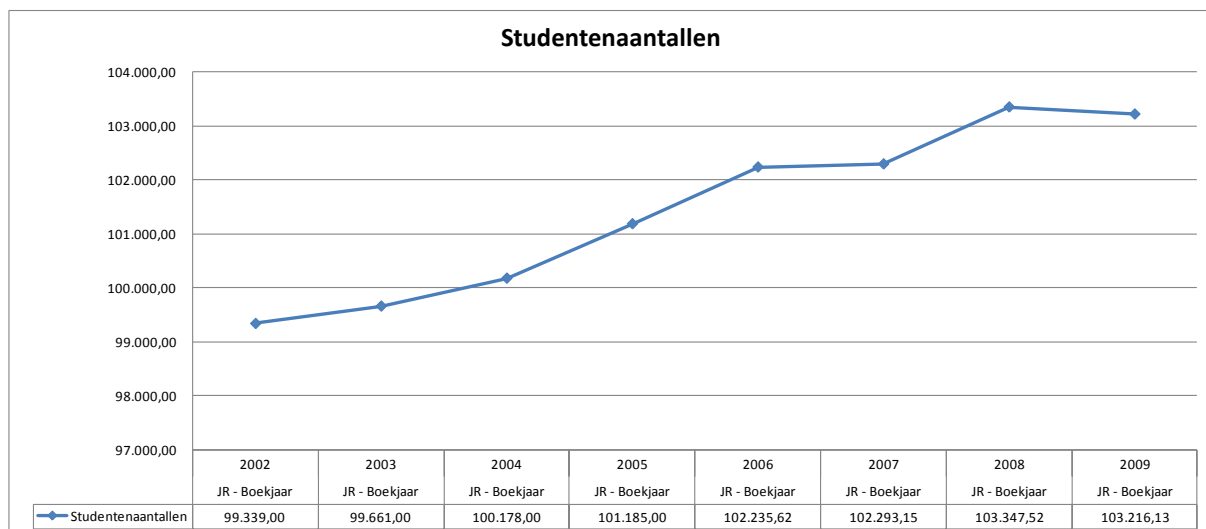
De verhouding OP/ATP situeert zich in 2009 in de grootorde van 73/27. Ten opzichte van 2008 is het relatieve belang van het OP-aandeel in het globale tewerkstellingsbestand licht gedaald in 2009.

4.4.1 Evolutie studentenaantallen 2002-2009 versus evolutie geconsolideerde tewerkstelling over dezelfde periode

Wanneer de studentenaantallen op historische basis vergeleken worden met de tewerkstelling over dezelfde periode geeft dit een indicatie van de wijze waarop de hogescholen in hun personeelsbeleid zijn omgegaan met de wijzigende omstandigheden als onderwijsverstrekker.

STU STUDENTENAANTALLEN - Evolutie inschrijvingen in basisopleidingen en creditcontracten

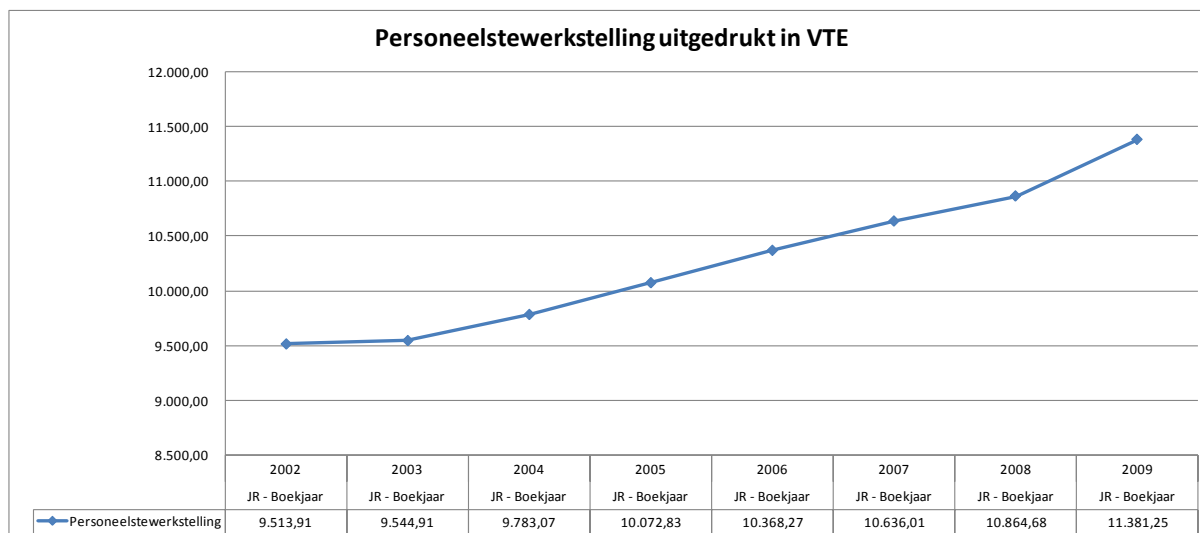
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	2001-2002	2002-2003	2003-2004	2004-2005	2005 - 2006	2006 - 2007	2007 - 2008	2008 - 2009
	hoofd- of eerste inschrijvingen op 1/2/...				FTE			
Artevelde	6 930,0	7 177,0	7 408,0	7 776,0	7 712,8	7 703,3	7 940,3	7 416,7
Erasmus	4 069,0	4 129,0	4 279,0	4 360,0	4 425,3	4 269,9	4 169,1	3 937,4
Artesis	6 338,0	6 466,0	6 580,0	6 790,0	6 557,6	6 446,5	6 306,8	6 381,1
HG	13 191,0	12 874,0	12 711,0	12 762,0	12 782,0	13 342,5	14 145,3	14 476,6
LUK	849,0	840,0	876,0	835,0	815,7	807,1	851,0	744,2
WenK	5 392,0	5 721,0	6 186,0	6 068,0	5 630,0	5 460,5	5 345,1	3 844,4
HWVI	3 942,0	4 084,0	4 107,0	4 131,0	4 178,6	4 117,1	4 002,5	4 116,1
KDG	7 200,0	7 057,0	6 804,0	6 955,0	7 294,0	7 634,5	7 869,7	8 152,9
KHBO	3 091,0	2 985,0	2 815,0	2 958,0	3 126,1	3 274,6	3 287,3	3 176,8
KHK	5 755,0	5 703,0	5 786,0	5 765,0	5 851,0	5 605,2	5 652,7	5 551,5
KHL	4 868,0	4 950,0	4 993,0	5 021,0	4 898,3	4 807,6	4 988,7	5 037,3
KHLim	4 973,0	5 043,0	5 028,0	5 171,0	5 024,5	5 037,8	4 966,6	4 965,8
KHM	4 139,0	4 162,0	4 131,0	3 911,0	4 012,5	4 072,7	4 094,5	3 903,9
KaHoStL	4 622,0	4 580,0	4 644,0	4 681,0	4 870,0	4 737,9	4 706,4	5 040,8
KHZWVI	5 062,0	5 269,0	5 523,0	6 010,0	6 422,4	6 446,1	6 501,2	6 399,0
Lessius	2 570,0	2 493,0	2 598,0	2 690,0	2 894,9	2 737,4	2 850,6	2 835,9
Plantijn	2 824,0	2 940,0	3 164,0	3 115,0	3 088,8	3 124,7	3 101,8	3 061,0
PHL	3 728,0	3 526,0	3 440,0	3 544,0	3 796,3	3 675,1	3 729,5	3 620,0
Groep T	1 970,0	1 915,0	1 886,0	1 795,0	1 679,4	1 610,2	1 639,1	1 729,7
HUB - EHSAL	4 453,0	4 333,0	4 022,0	3 730,0	3 666,9	3 643,9	3 713,9	5 536,1
XIOS - HL	3 205,0	3 205,0	2 969,0	2 880,0	3 015,9	3 195,1	2 967,4	2 738,5
HZS	168,0	209,0	228,0	237,0	492,8	543,8	518,1	550,7
Totaal	99 339,0	99 661,0	100 178,0	101 185,0	102 235,62	102 293,15	103 347,52	103 216,13

Bovenstaande gegevens rond studentenaantallen werden aangeleverd door AHOVOS en door het regeringscommissariaat tot een tabel en een grafiek verwerkt. Er werd geopteerd om te werken met de cijfers van het aantal hoofdinschrijvingen op datum van 1 februari tot en met het academiejaar 2004-2005. Vanaf het academiejaar 2005-2006 staat de notie FTE (full time eenheid) voor een voltijdse eenheid student, zijnde de som van alle opgenomen studiepunten in een diploma- en creditcontract gedeeld door 60.

De studentenaantallen nemen sinds 2002 gestaag toe. Procentueel is de relatieve stijging niet elk jaar even sterk. Voor 2009 was deze zelfs negatief (zie tabel onder punt 4.4.2.).

4.4.2 Evolutie geconsolideerde personeelstewerkstelling 2002-2009

Personeelstewerkstelling - Studentenaantal	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(2 decimalen)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
Personeelstewerkstelling	0,00	0,33%	2,50%	2,96%	2,93%	2,58%	2,15%	4,75%	
Studentenaantal (*)	0,00	0,32%	0,52%	1,01%	1,04%	0,06%	1,03%	-0,13%	

(*) 2002 - 2003 - 2004 - 2005 = aantal financierbare studenten op 01/02/...
2006 - 2007 - 2008 - 2009 = aantal FTE

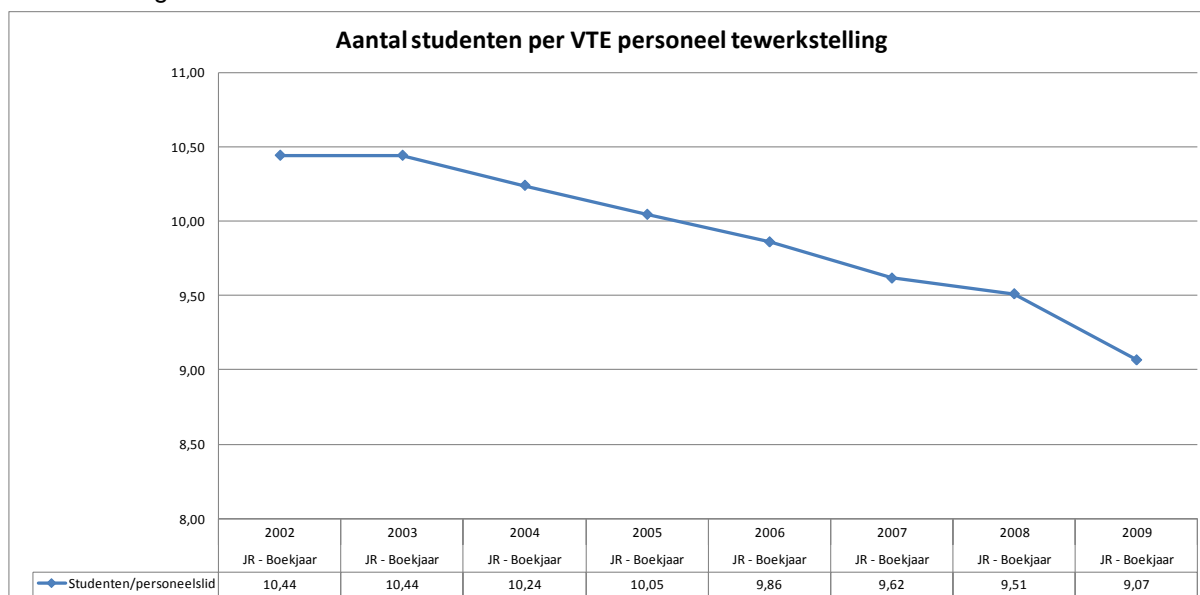
Bovenstaande grafiek geeft de historische evolutie van het aantal VTE's tewerkstelling tussen 2002 en 2009. De tabel plaatst de evolutie van de VTE's personeelstewerkstelling tegenover de evolutie van de studentenaantallen. Jaarlijks is het personeelsbestand op het vlak van tewerkstelling gestaag toegenomen. De cijfers tonen dat de jaarlijkse stijging tussen 2004 en 2008 tussen de 2% en de 3% ligt. In 2009 is de relatieve aangroei van de tewerkstelling met 4,75% tot nu toe het sterkst geweest.

De aangroei van het personeelsbestand (+19,6%) ligt relatief hoger dan de aangroei van het studentenaantal (+3,9%). Dit wordt onder meer verklaard door het toenemend belang van bijkomende opdrachten voor de hogescholen en het groeiende aandeel van het onderzoek (waaronder de academisering) en van de projecten van wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening waardoor het belang van de instelling als pure onderwijsverstrekker is afgenomen.

Personeelstewerkstelling - Studentenaantal	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	Evolutie
(2 decimalen)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2002-2009	
Personeelstewerkstelling	9.513,91	9.544,91	9.783,07	10.072,83	10.368,27	10.636,01	10.864,68	11.381,25		+ 3,99%
Studentenaantal (*)	99.339,00	99.661,00	100.178,00	101.185,00	102.235,62	102.293,15	103.347,52	103.216,13		+19,6%

4.4.3 Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2002-2009

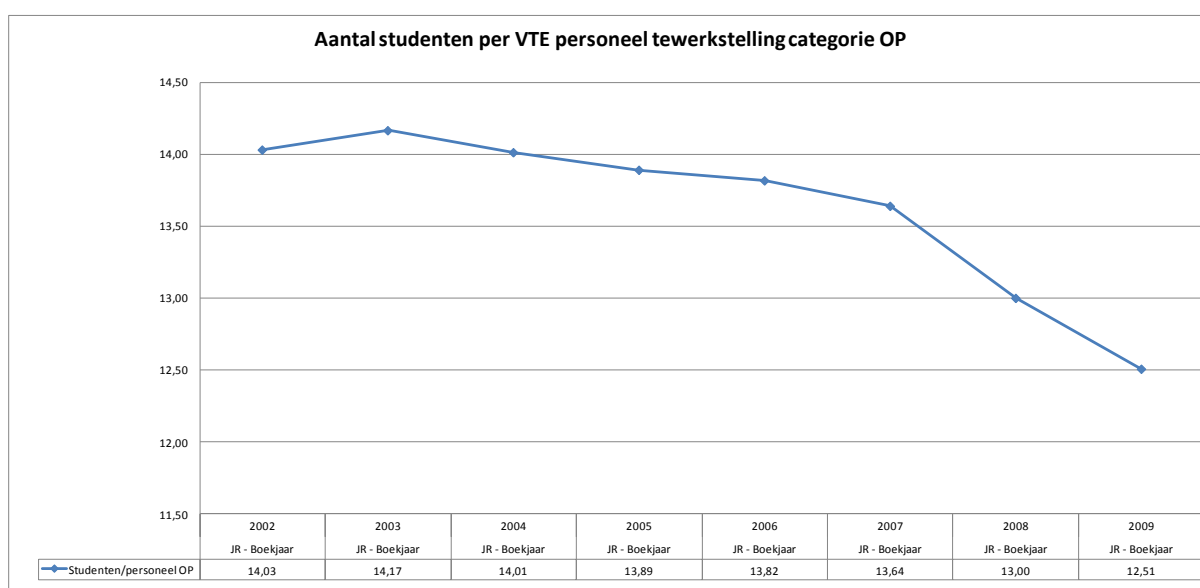
Voorgaande cijfers kunnen worden samengebracht in één grafiek door het aantal studenten per VTE tewerkstelling te berekenen.

Deze ratio daalt opmerkelijk sinds 2004 door de permanente aangroei van het aantal personeelsleden die relatief sterker is dan de toename van het aantal studenten. In de periode 2002-2009 groeide het studentenaantal met 3,9% terwijl de tewerkstelling in dezelfde periode toenam met 19,6%. Geconsolideerd voor 2009 bedraagt deze ratio 9,07 studenten per VTE. In 2002 was dit nog 10,44 studenten per VTE.

4.4.4 Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2002-2009

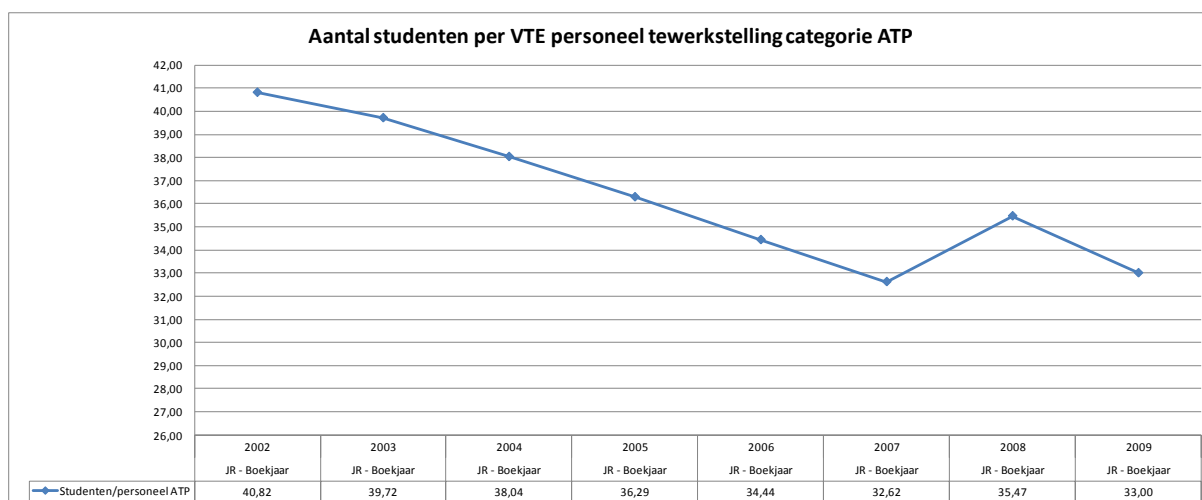
Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal studenten per VTE OP in de referentieperiode.

Het aantal studenten per VTE OP is sinds 2002 elk jaar licht gedaald. Vanaf 2008 tekent zich een versnelde daling af. In 2009 bedroeg deze ratio nog 12,51 studenten per VTE OP.

4.4.5 Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2002-2009

Dezelfde oefening kan gemaakt worden voor de ratio aantal studenten per VTE ATP.

Het aantal studenten per VTE ATP situeerde zich op 33 studenten in 2009 op geconsolideerd niveau. De bovenstaande cijfers dienen enigszins te worden genuanceerd omdat zij tussen 2002 en 2007 de optelsom vormen van de statutaire ATP-leden en alle contractuelen andere dan gastprofessoren. Pas vanaf 2008 gebeurt er in de bevraging een uitdrukkelijke toewijzing van de contractuelen aan de respectievelijke categorieën OP of ATP zodat enkel de contractuelen met duidelijke ATP-taken vanaf dat jaar bij het ATP verwerkt zijn. Dit heeft zijn effect in de cijfers vanaf 2008. De algemene trend is er echter eveneens één van dalende orde.

4.5 Geconsolideerde personeelskosten

4.5.1 Geconsolideerde personeelskosten jaarrekening 2008 versus jaarrekening 2009 volgens betalingswijze

De personeelskosten van de hogescholen bestaan uit twee delen. Enerzijds de bezoldigingskosten die via het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen (verder AHOVOS) worden betaald en die ruwweg alle statutaire kosten omvatten, anderzijds de bezoldigingskosten van de contractuelen die via een privaat sociaal secretariaat worden betaald. Aangezien de statutairen nog steeds het merendeel van het personeelsbestand uitmaken, is de bezoldigingskost via AHOVOS het omvangrijkst per hogeschool.

De totale loonkosten zijn in 2009 met 44,7 miljoen euro of 7,68% gestegen. De loonkosten via AHOVOS stegen met 6,32%. Deze stijging is het gevolg van de annualisering van de 3 indexaanpassingen uit 2008 (2,48%), van de verhoging van het vakantiegeld ingevolge CAO-II en van de biënnales enerzijds, anderzijds van de uitbreiding van het personeelsbestand.

De personeelskosten voor de contractuelen zijn tegenover 2008 procentueel sterker gestegen (+18,83%) dan de loonkosten betaald via AHOVOS.

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2008 / BEGROTING 2009

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen :		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08
· ten opzichte van jaarrekening 2008			2008	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)			wijziging	wijziging
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		62	582.980.531	627.734.812	+ 44.754.281	+ 7,68 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHoVoS			519.933.956	552.819.597	+ 32.885.641	+ 6,32 %
· betaald via de instelling			63.046.575	74.915.214	+ 11.868.639	+ 18,83 %

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen :		codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
· ten opzichte van begroting 2009			2009	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)			afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		62	627.734.812	635.794.992	- 8.060.180	- 1,27 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHoVoS			552.819.597	563.218.769	- 10.399.172	- 1,85 %
· betaald via de instelling			74.915.214	72.576.223	+ 2.338.991	+ 3,22 %

4.5.2 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2009 volgens betalingswijze

Artikel 232bis van het hogescholendecreet van 13 juli 1994 zoals gewijzigd via het decreet van 22 juni 2007 bepaalt met ingang van 1 januari 2007 het volgende:

“De afwijking tussen de begrote en de gerealiseerde personeelsformatie, uitgedrukt in geld, bedraagt ten hoogste 2,5 %.

Als de in het eerste lid vermelde afwijking groter is dan 2,5 % voegt het hogeschoolbestuur hiervoor een verantwoording toe bij de jaarrekening. De verantwoording wordt door de regeringscommissaris beoordeeld bij de analyse van de jaarrekening.

Als de regeringscommissaris oordeelt dat er geen redelijke verantwoording is voor de overschrijding van de in het eerste lid vermelde afwijking, dient de commissaris hiertegen een met redenen omkleed bezwaar in bij de Vlaamse Regering.

Indien de Vlaamse Regering dit bezwaar bijtreedt, kan zij als sanctie een deel van de toekomstige werkingsuitkering van de hogeschool inhouden.

Als de Vlaamse Regering van plan is een deel van de werkingsuitkeringen in te houden, deelt zij dit mee aan het hogeschoolbestuur. Het hogeschoolbestuur heeft dertig dagen om zijn bezwaren tegen dit voornemen aan de Vlaamse Regering mee te delen. De Vlaamse Regering neemt na het verstrijken van de termijn van dertig dagen binnen dertig dagen een beslissing en deelt deze binnen zeven dagen aan het hogeschoolbestuur mee.

Het maximale bedrag dat de Vlaamse Regering kan inhouden, wordt berekend door het bedrag van de werkingsuitkeringen, zoals vastgesteld in de jaarrekening, te vermenigvuldigen met het verschil tussen het vastgestelde afwijkingspercentage en het getolereerde afwijkingspercentage, zoals bedoeld in het eerste lid.

De inhouding van de werkingsuitkering kan er niet toe leiden dat het aandeel in de enveloppe voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn”.

Hierna wordt deze norm globaal getoetst. Dit geeft een geconsolideerd beeld voor alle hogescholen waarbij er geen rekening gehouden wordt met niet opgenomen begrote reserve loonkosten. In de individuele toetsing per hogeschool houdt het regeringscommissariaat hiermee wel rekening. Het kan immers niet de bedoeling van de maatregel zijn dat een hogeschool wordt afgestraft voor een voorzichtige begrotingspolitiek voor zover de begrote reserves onderbouwd zijn en besproken met het HOC wanneer er jaarlijks over de personeelsformatie wordt onderhandeld.

Berekend voor de totale personeelskost bedraagt de afwijking voor 2009 tussen de begrote personeelskost en de gerealiseerde personeelskost 1,27%. Dit betekent dat de voorgeschreven norm van 2,5% globaal ruimschoots werd gerespecteerd. Bij de personeelskosten van de contractuelen werd de begroting bij realisatie zelfs met 3,22% overschreden.

Bij de statuaire loonkosten was er een onderbenutting van 1,85%. Dit subpercentage situeert zich eveneens onder de 2,5% grens.

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : - ten opzichte van begroting 2009	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2009	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	635.794.992	- 8.060.180	- 1,27 %
- betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHoVoS		552.819.597	563.218.769	- 10.399.172	- 1,85 %
- betaald via de instelling		74.915.214	72.576.223	+ 2.338.991	+ 3,22 %

4.5.3 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2009 per personeelscategorie

Onderstaande tabel geeft een inzicht in de mate waarin de personeelskosten per personeelscategorie geëvolueerd zijn ten opzichte van het vorige boekjaar. De personeelskost van alle categorieën is verder toegenomen in 2009. Hierbij is het relatieve aandeel van de gastprofessoren het sterkst gestegen, gevolgd door dat van de contractuele personeelsleden andere dan gastprofs. De personeelskosten in de onderste lijn van de tabel staan voor deze personeelskosten die niet kunnen worden toegewezen aan één van de bovenvermelde categorieën (o.a. vervoerskosten, ...).

De begrote cijfers voor de gastprofs en de andere contractuelen werden bij realisatie overschreden. Hoewel de kosten voor patronale bijdragen voor deze categorieën voor het merendeel van de hogescholen een stuk hoger liggen dan wanneer er een tijdelijk statutair personeelslid zou worden geworven, blijven veel hogescholen vasthouden aan het werven van contractuelen. Het belang van flexibiliteit wordt hoger geacht dan het financiële aspect. Hogescholen verklaren deze trends door de vele kortlopende projecten die de laatste jaren aan belang zijn toegenomen en waarin er bij voorkeur contractuelen worden geworven.

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : - ten opzichte van jaarrekening 2008 - ten opzichte van begroting 2009	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR09-JR08	JR09-JR08	BG - Boekjaar	JR09-BG09	JR09-BG09
		2008	2009	absolute	relatieve	2009	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	582.980.531	627.734.812	+ 44.754.281	+ 7,68 %	635.794.992	- 8.060.180	- 1,27 %
- Onderwijzend personeel (exclusief gastprofessoren)		430.548.379	451.684.368	+ 21.135.989	+ 4,91 %	459.017.283	- 7.332.915	- 1,60 %
- Gastprofessoren		14.890.976	18.598.918	+ 3.707.942	+ 24,90 %	16.661.577	+ 1.937.341	+ 11,63 %
- Administratief personeel (inclusief opvoedend hulp personeel)		84.854.601	93.624.162	+ 8.769.561	+ 10,33 %	97.797.426	- 4.173.264	- 4,27 %
- Contractueel personeel (exclusief gastprofessoren)		51.815.802	62.804.608	+ 10.988.806	+ 21,21 %	61.745.355	+ 1.059.253	+ 1,72 %
- Centraal betaald personeel		5.709	7.664	+ 1.955	+ 34,24 %	5.351	+ 2.313	+ 43,23 %
- Personeelskosten niet opgenomen in bovenvermelde categorieën		865.064	1.015.091	+ 150.027	+ 17,34 %	568.000	+ 447.091	+ 78,71 %

4.6 Ratio's in verband met de personeelskosten

4.6.1 Geconsolideerde 80-20 ratio 2009

Volgens artikel 232 van het hogescholendecreet mogen “de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatvergoedingen en premies – van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers ... maximaal 5 procent variëren in min of in plus op de norm 80 procent van de jaarlijkse werkingsuitkering”. Afhankelijk van de richting van de afwijking van de 80 % moet de hogeschool bij het opstellen van de begroting een specifieke verantwoording met betrekking tot de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse Regering.

- ♦ 80-20 ratio > 85 %: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. 232, § 2);
- ♦ 80-20 ratio < 75 %: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75 % te bereiken (art. 232, § 3). Dit personeelsstructuurplan behoeft de goedkeuring van het hogeschoolonderhandelingscomité.

Na het indienen van de jaarrekening is het aangewezen om deze begrote norm te toetsen aan de uitvoering ervan.

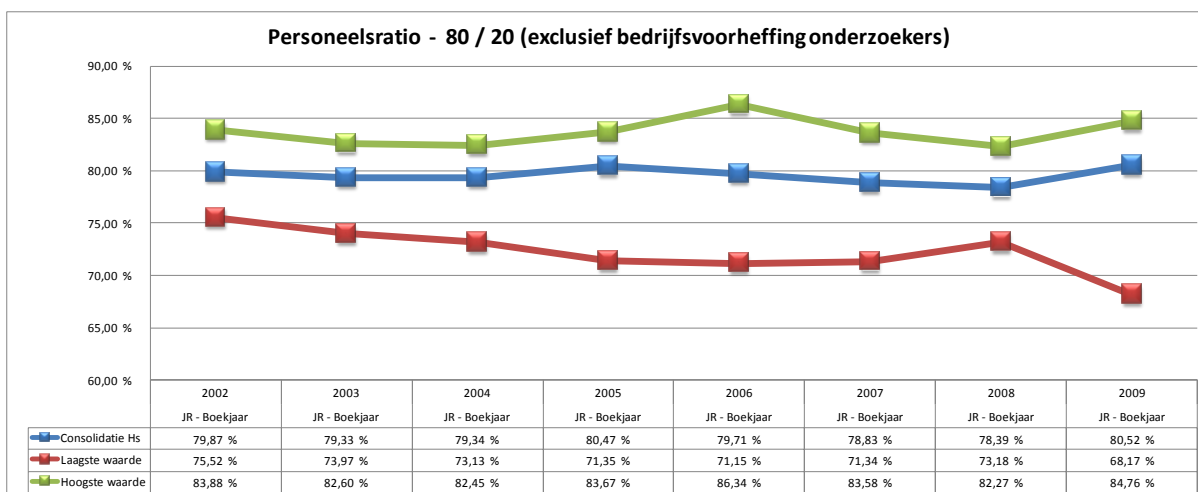
De regeringscommissarissen hanteerden bij de jaarrekening 2009 twee berekeningswijzen om de 80-20 ratio te bepalen:

- de berekeningswijze zoals vastgelegd in artikel 14, §2 van het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap;
- voormelde berekeningswijze aangevuld met de middelen die gegenereerd werden uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoeksmandaten, de zogenaamde defiscaliseringsmiddelen. Deze tweede berekeningswijze houdt rekening met een belangrijke aanvullende bron van inkomsten die besteed kan worden aan de bekostiging van personeel belast met onderzoeksopdrachten.

In 2009 bedroeg de geconsolideerde 80-20 ratio exclusief de middelen uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor de onderzoeksmandaten 80,52% tegenover 78,39% in 2008. De begrote ratio lag hoger op 81,73% (-1,21%). Het is tot op heden een jaarlijks weerkerende vaststelling dat de gerealiseerde ratio altijd lager ligt dan de begrote ratio. De verklaring van de variatie ligt in de vaststelling dat er 8,7 miljoen euro minder middelen verworven werden dan bij de begroting vooropgesteld was, gecombineerd met een minderaanpak van statutaire lonen van 10,4 miljoen euro.

Personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009
Consolidatie Hs	79,87 %	79,33 %	79,34 %	80,47 %	79,71 %	78,83 %	78,39 %	80,52 %	81,73 %
Rekenkundig gemiddelde	80,14 %	79,40 %	79,21 %	80,18 %	79,45 %	78,84 %	78,20 %	79,82 %	81,77 %
Laagste waarde	75,52 %	73,97 %	73,13 %	71,35 %	71,15 %	71,34 %	73,18 %	68,17 %	76,02 %
Hoogste waarde	83,88 %	82,60 %	82,45 %	83,67 %	86,34 %	83,58 %	82,27 %	84,76 %	84,19 %

Grafisch kan de evolutie van de 80-20 ratio exclusief de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers als volgt worden weergegeven:

Personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(aantal hogescholen - % aandeel)	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009
Aantal Hs < 75%	0	2	2	2	2	3	3	3	0
Aantal Hs >= 75% en < 80%	9	9	7	5	8	8	11	6	5
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	14	10	12	14	10	10	7	13	17
Aantal Hs > 85%	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Totaal aantal Hs	23	21	21	21	21	21	21	22	22

De bovenstaande tabel geeft een overzicht van de hogescholen ingedeeld in een aantal groepen. Geen enkele hogeschool realiseerde in 2009 een 80-20 ratio die hoger ligt dan de 85 % grens. Voor de meeste hogescholen situeert de 80-20 ratio zich tussen de 80% en de 85%.

Drie hogescholen halen opnieuw de ondergrens van 75% niet. De HZS vormt hier evenwel een uitzondering omdat ze haar autonoom statuut pas retroactief verworven heeft en hierdoor in 2009 nog heeft moeten werken met de formatie die in de oude structuur werd opgelegd. Wanneer er abstractie wordt gemaakt van deze uitzonderingssituatie is er een verbetering merkbaar ten opzichte van 2008 waar er nog 3 hogescholen onder de 75% zaten.

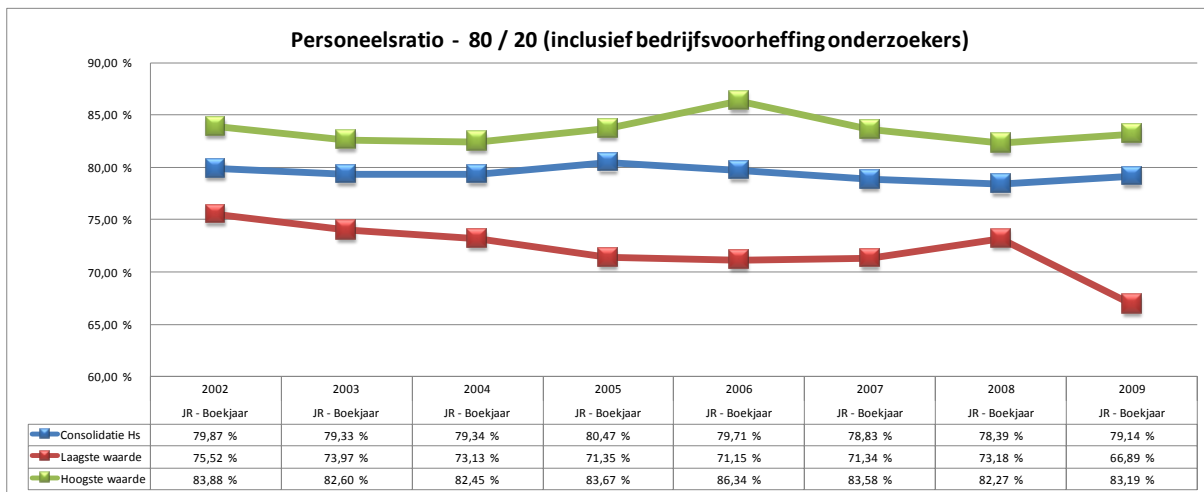
Een andere opvallende vaststelling is de blijvende ruime afwijking tussen de begrote 80-20 ratio en de effectief gerealiseerde norm bij de meeste hogescholen.

Wanneer de middelen die vrijgekomen zijn uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing worden meegenomen in de noemer vanaf 2009 voor de berekening van de 80-20 ratio wordt er een geconsolideerde waarde van 79,14% bekomen. Voor 2008 gaf deze berekening 78,39%. In beide berekeningen is de 80-20 ratio dus gestegen ten opzichte van 2008.

De afwijking ten opzichte van de begroting bedroeg 2,59%.

Personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009
Consolidatie Hs	79,87 %	79,33 %	79,34 %	80,47 %	79,71 %	78,83 %	78,39 %	79,14 %	81,73 %
Rekenkundig gemiddelde	80,14 %	79,40 %	79,21 %	80,18 %	79,45 %	78,84 %	78,20 %	78,49 %	81,77 %
Laagste waarde	75,52 %	73,97 %	73,13 %	71,35 %	71,15 %	71,34 %	73,18 %	66,89 %	76,02 %
Hoogste waarde	83,88 %	82,60 %	82,45 %	83,67 %	86,34 %	83,58 %	82,27 %	83,19 %	84,19 %

Grafisch geeft dit het volgende beeld.

Personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar 2002	JR - Boekjaar 2003	JR - Boekjaar 2004	JR - Boekjaar 2005	JR - Boekjaar 2006	JR - Boekjaar 2007	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	BG - Boekjaar 2009
Aantal Hs < 75%	0	2	2	2	2	3	3	4	0
Aantal Hs >= 75% en < 80%	9	9	7	5	8	8	11	9	5
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	14	10	12	14	10	10	7	9	17
Aantal Hs > 85%	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Totaal aantal Hs	23	21	21	21	21	21	21	22	22

Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de noemer komen er in totaal 4 hogescholen terecht in de groep van hogescholen die de 75% grens niet haalt. Voor de jaarrekening boekjaar 2009 betekent dit 1 hogeschool meer dan bij de traditionele berekening van de 80-20 ratio. Er komen 3 hogescholen meer in de groep met een ratio tussen de 75% en de 80%. Er bevinden zich 4 hogescholen minder in de groep tussen de 80% en de 85%.

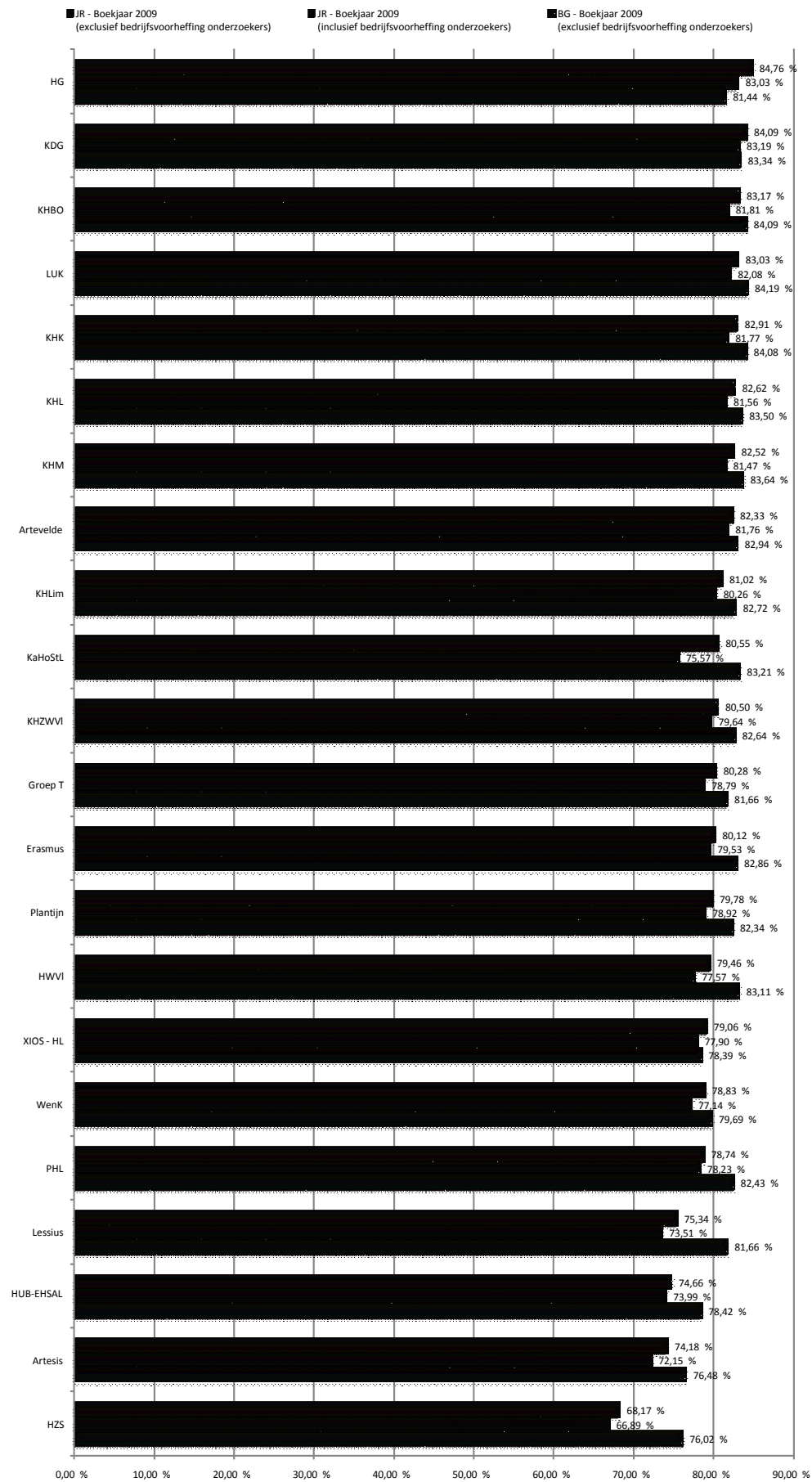
4.6.2 80-20 ratio per hogeschool jaarrekening 2009 – begroting 2009

De tabel op de volgende pagina geeft per hogeschool:

- de traditionele 80-20 ratio (cfr. BVR en exclusief de middelen die vrijgekomen zijn uit de bedrijfsvoorheffing)
- de begrote 80-20 ratio zonder de middelen uit de bedrijfsvoorheffing onderzoekers
- de 80-20 ratio met de middelen uit de bedrijfsvoorheffing onderzoekers verwerkt in de noemer

Bij de meeste hogescholen werd de begrote 80-20 ratio uiteindelijk niet gehaald. Waar er initieel 17 hogescholen een norm tussen de 80% en de 85% hadden begroot, haalden er slechts 9 hogescholen deze ook effectief bij realisatie.

Personeelsratio - 80 / 20 Jaarrekening / Begroting

4.6.3 80-20 ratio per hogeschool evolutie 2002 – 2009

Onderstaande tabel bevat het historische overzicht per hogeschool van de gerealiseerde 80-20 ratio in de periode 2002-2009. De onderstaande percentages houden geen rekening met de vrijgekomen middelen uit de defiscalisering voor onderzoekers in de teller.

Personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009
Artevelde	80,90 %	80,73 %	80,57 %	83,67 %	83,11 %	81,33 %	79,19 %	82,33 %	82,94 %
Erasmus	78,27 %	77,01 %	77,46 %	78,74 %	78,19 %	77,96 %	78,91 %	80,12 %	82,86 %
Artesis	75,83 %	73,97 %	73,74 %	73,86 %	72,82 %	71,78 %	73,32 %	74,18 %	76,48 %
HG	76,96 %	76,67 %	78,40 %	80,56 %	78,83 %	77,97 %	80,29 %	84,76 %	81,44 %
LUK	76,47 %	76,93 %	73,13 %	71,35 %	71,15 %	74,51 %	79,98 %	83,03 %	84,19 %
WenK	83,88 %	82,43 %	80,86 %	81,41 %	80,11 %	75,13 %	76,79 %	78,83 %	79,69 %
HWVI	80,71 %	81,56 %	80,85 %	83,51 %	81,80 %	81,77 %	77,82 %	79,46 %	83,11 %
KDG	77,44 %	79,28 %	79,31 %	79,31 %	79,65 %	80,50 %	82,27 %	84,09 %	83,34 %
KHBO	83,68 %	80,65 %	80,78 %	82,53 %	81,78 %	81,06 %	80,53 %	83,17 %	84,09 %
KHK	80,47 %	82,08 %	82,45 %	83,50 %	81,58 %	83,58 %	81,09 %	82,91 %	84,08 %
KHL	82,56 %	82,60 %	81,66 %	80,75 %	81,36 %	81,04 %	80,03 %	82,62 %	83,50 %
KHLim	82,64 %	79,92 %	78,96 %	80,77 %	79,89 %	79,32 %	76,27 %	81,02 %	82,72 %
KHM	82,26 %	80,66 %	80,07 %	82,31 %	81,04 %	82,02 %	80,53 %	82,52 %	83,64 %
KaHoStL	81,74 %	81,46 %	82,31 %	82,44 %	81,05 %	80,53 %	80,93 %	80,55 %	83,21 %
KHZWVI	81,93 %	82,10 %	81,33 %	83,26 %	86,34 %	82,49 %	78,03 %	80,50 %	82,64 %
Lessius	78,70 %	77,66 %	80,04 %	78,07 %	75,20 %	71,34 %	73,61 %	75,34 %	81,66 %
Plantijn	80,28 %	79,13 %	78,64 %	81,41 %	78,67 %	79,45 %	77,35 %	79,78 %	82,34 %
PHL	80,37 %	81,22 %	80,54 %	82,17 %	80,95 %	79,49 %	77,25 %	78,74 %	82,43 %
Groep T	75,52 %	74,90 %	75,73 %	76,17 %	76,04 %	76,45 %	78,64 %	80,28 %	81,66 %
HUB-EHSAL	83,20 %	79,98 %	80,42 %	80,58 %	81,03 %	80,01 %	76,21 %	74,66 %	78,42 %
KHB	83,08 %								
IRIS	78,79 %								
XIOS - HL	77,50 %	76,46 %	76,21 %	77,45 %	77,84 %	77,84 %	73,18 %	79,06 %	78,39 %
HZS								68,17 %	76,02 %
Consolidatie Hs	79,87 %	79,33 %	79,34 %	80,47 %	79,71 %	78,83 %	78,39 %	80,52 %	81,73 %
Rekenkundig gemiddelde	80,14 %	79,40 %	79,21 %	80,18 %	79,45 %	78,84 %	78,20 %	79,82 %	81,77 %
Laagste waarde	75,52 %	73,97 %	73,13 %	71,35 %	71,15 %	71,34 %	73,18 %	68,17 %	76,02 %
Hoogste waarde	83,88 %	82,60 %	82,45 %	83,67 %	86,34 %	83,58 %	82,27 %	84,76 %	84,19 %

Vanaf boekjaar 2003 : fusie EHSAL + KHB + IRIS

4.6.4 Economische loonnorm per hogeschool jaarrekening – begroting 2009

In de loop van 2008 ontwikkelde het regeringscommissariaat een nieuwe ratio die moet toelaten om een bijkomend inzicht te verkrijgen in de evolutie van de totale personeelskosten, genaamd “de economische loonnorm”. In deze ratio wordt de evolutie van de totale lonen, zowel statutaire als contractuele loonkosten, ten opzichte van de evolutie van de gecorrigeerde bedrijfsopbrengsten geplaatst. Dit betekent dat de loonlast wordt vergeleken met alle bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed.

De berekening gebeurt als volgt:

Teller	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62
	- Bevallingsverlof	700070
	- Compenserende bedragen ter vermindering van de loonkost	738
	- Terugbetaling arbeidsongevallen	740000
	- Recuperatie woon-werkverkeer	740100
	- Recuperatie loonkost	744

Noemer	Omzet	70
	- Bevallingsverlof	700070
	- Opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop	702
	+ Subsidies	736
	- In resultaatname kapitaalsubsidies (prorata afschrijvingen)	7360
	- Toelagen voor eigenaarsonderhoud (VAH's)	736500
	+ Andere bedrijfsopbrengsten	74
	- Terugbetaling arbeidsongevallen	740000
	- Recuperatie woon-werkverkeer	740100
	- Recuperatie doorgerekende kosten aan derden	743
	- Recuperatie loonkost	744
	- Recuperatie van de vzw Stuvo (exclusief personeelskosten)	745

De geconsolideerde waarde van deze ratio voor 2009 bedroeg 77,06% en is met 2,33% gestegen ten opzichte van 2008.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2008	2009	2009
Consolidatie Hs	74,73 %	77,06 %	79,34 %
Rekenkundig gemiddelde	74,19 %	76,25 %	78,68 %
Laagste waarde	68,78 %	68,32 %	72,91 %
Hoogste waarde	79,35 %	83,34 %	85,50 %

7 hogescholen scoren onder de 75%. Geen enkele hogeschool heeft een economische loonnorm die boven de 85% ligt. Bij 12 van de 22 hogescholen ligt deze norm tussen de 80% en de 85%.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(aantal hogescholen - % aandeel)</i>	2008	2009	2009
Aantal Hs < 75%	13	7	2
Aantal Hs >= 75% en < 80%	8	12	15
Aantal Hs >= 80% en <= 85%	0	3	4
Aantal Hs > 85%	0	0	1
Totaal aantal Hs	21	22	22

4.6.5 Economische loonnorm norm per hogeschool evolutie 2008 – 2009

Ook voor deze norm zou de 80% grens de maatstaf moeten vormen als maximale bestedingsgrens. De hogescholen dienen er immers op toe te zien dat er van de aan te wenden werkingsmiddelen nog voldoende overblijft om aan werking en investeringen te besteden. Hierna volgt een tabel met de gegevens tussen jaarrekening 2008 en jaarrekening 2009 per hogeschool. De gerealiseerde norm in de jaarrekening 2009 wordt ook nog eens vergeleken met de begrote norm.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2008	2009	2009
Artevelde	73,79 %	75,02 %	77,06 %
Erasmus	72,16 %	79,11 %	78,62 %
Artesis	76,48 %	76,20 %	79,65 %
HG	79,12 %	83,34 %	84,57 %
LUK	75,51 %	76,57 %	79,55 %
WenK	73,82 %	76,18 %	79,70 %
HWVI	74,05 %	74,79 %	79,37 %
KDG	79,35 %	81,33 %	85,50 %
KHBO	69,61 %	77,87 %	75,95 %
KHK	76,73 %	79,18 %	80,32 %
KHL	74,22 %	76,33 %	78,99 %
KHLim	73,29 %	76,63 %	78,55 %
KHM	76,93 %	77,90 %	80,28 %
KaHoStL	69,91 %	71,89 %	76,03 %
KHZWVI	73,79 %	74,71 %	76,21 %
Lessius	72,08 %	73,12 %	78,01 %
Plantijn	79,31 %	82,19 %	84,47 %
PHL	75,74 %	79,24 %	79,74 %
Groep T	71,71 %	68,32 %	73,21 %
HUB-EHSAL	68,78 %	69,75 %	72,91 %
XIOS - HL	71,55 %	77,56 %	76,28 %
HZS		70,14 %	76,03 %
Consolidatie Hs	74,73 %	77,06 %	79,34 %
Rekenkundig gemiddelde	74,19 %	76,25 %	78,68 %
Laagste waarde	68,78 %	68,32 %	72,91 %
Hoogste waarde	79,35 %	83,34 %	85,50 %

4.6.6 Verzamelde personeelsratio's per hogeschool jaarrekening 2008-2009

Hieronder worden alle belangrijke ratio's in verband met de personeelskosten van de hogescholen geconsolideerd verzameld in één overzicht. Ook het rekenkundig gemiddelde en de laagste en hoogste waarde per ratio worden meegegeven. De 80-20 ratio is deze waarbij er in de noemer rekening gehouden is met de middelen die vrijgekomen zijn uit de recuperatie van de bedrijfsvoorheffing voor de onderzoekers.

PERSONEELSRATIO'S - Lonen			JR - Boekjaar			JR - Boekjaar 2009 - hogescholen		
Personeelsratio's - Lonen			2008	2009	rekenkundig gemiddelde	laagste waarde	hoogste waarde	
<i>(teller en noemer in eenheden euro)</i>								
Personeelsratio 80 / 20			78,39 %	79,14 %	78,49 %	66,89 %	83,19 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen betaald via AHOVoS (gecorrigeerd)		511.144.511	543.055.422				
N	Werkingsuitkeringen (gecorrigeerd)		652.035.459	686.175.722				
Personeelsratio 2			71,55 %	73,73 %	72,71 %	65,27 %	80,05 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
N	Bedrijfsopbrengsten (gecorrigeerd)		802.521.832	836.330.043				
Personeelsratio 3			89,02 %	88,09 %	88,58 %	80,24 %	97,26 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen betaald via AHOVoS (gecorrigeerd)		511.144.511	543.132.331				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
Personeelsratio 4			81,53 %	83,01 %	81,92 %	72,42 %	90,93 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
N	Werkingsuitkeringen (gecorrigeerd) + Studiegelden en inschrijvingsgelden		704.269.337	742.766.663				
Personeelsratio 5			74,46 %	74,85 %	73,99 %	66,65 %	79,50 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
N	Bedrijfskosten (gecorrigeerd)		771.145.325	823.757.524				
Personeelsratio 6			120,94 %	132,28 %	130,85 %	45,84 %	240,63 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen betaald via de instelling		63.046.575	74.880.650				
N	Studiegelden en inschrijvingsgelden		52.129.779	56.608.272				
Personeelsratio 7			73,94 %	72,16 %	72,62 %	61,53 %	82,75 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen OP (gecorrigeerd)		424.532.005	444.916.253				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
Personeelsratio 8			79,35 %	79,01 %	79,01 %	66,37 %	89,60 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen OP + Gastprofs + OND + WMD (gecorrigeerd)		455.613.919	487.199.189				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
Personeelsratio 9			3,39 %	4,01 %	3,94 %	0,11 %	10,67 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen gastprofs		14.890.976	18.598.918				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen OP + Gastprofs (gecorrigeerd)		439.422.981	463.515.171				
Personeelsratio 10			28,57 %	32,86 %	34,68 %	0,82 %	123,04 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen gastprofs		14.890.976	18.598.918				
N	Studiegelden en inschrijvingsgelden		52.129.779	56.608.272				
Personeelsratio 11			12,75 %	13,36 %	13,36 %	4,93 %	28,80 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen ATP (gecorrigeerd)		73.226.460	82.373.010				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
Personeelsratio 12			14,30 %	14,48 %	14,56 %	6,30 %	30,48 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen ATP + Administratie en OHP (gecorrigeerd)		82.081.530	89.289.281				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
Personeelsratio 13			20,50 %	20,83 %	20,87 %	10,40 %	32,07 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen ATP + Administratief en OHP + CAP + CTP + ARB (gecorrigeerd)		117.706.394	128.409.871				
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		574.191.086	616.597.252				
Personeelsratio 'economische loonnorm'			74,73 %	77,06 %	76,25 %	0,00 %	83,34 %	
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)		557.697.531	597.134.181				
N	Bedrijfsopbrengsten (gecorrigeerd)		746.278.929	774.885.329				

Personeelsratio 3 toont dat er in 2009 een kleiner aandeel van de bezoldigingskosten via AHOVOS werd betaald. De afwijking tussen de hoogste en laagste waarde is hoog.

Het belang van de bezoldigingskosten in de totale bedrijfskosten is licht gestegen (personeelsratio 5). Geconsolideerd volstaan alle studiegelden niet om de loonkosten te dragen van de contractuele personeelsleden (personeelsratio 6).

Het statutaire OP neemt 72,16% van de loonkosten in (ratio 7), het aandeel van het volledige OP in de loonkosten bedraagt 79,01% (ratio 8). Het statutaire ATP neemt 13,36% van de loonkosten in (ratio 11). Het aandeel van het ATP als personeelscategorie in de loonkosten bedraagt 20,83% (ratio 13).

Op het geconsolideerde niveau volstaat het studiegeld ruimschoots om de kosten voor gastprofessoren te dragen. Deze kosten nemen 32,86% van het studiegeld in (ratio 10).

4.7 Controlepercentages in verband met de personeelsformatie van het OP

4.7.1 Geconsolideerde controlepercentages personeelsformatie OP

Artikel 231 van het hogescholendecreet legt bepaalde contingenten op die in acht moeten genomen worden bij het opstellen van de begrote personeelsformatie op het niveau van de bezetting (aantal titularissen). Deze maximale percentages zijn de volgende:

- het aantal betrekkingen van hoofdpraktijklector en hoofdlector samen bedraagt ten hoogste 20% van het aantal betrekkingen van praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector samen;
- het aantal betrekkingen van het assiterend personeel bedraagt ten minste 30% van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen verbonden aan de basis-opleidingen van twee cycli;
- het aantal vastbenoemde personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse eenheden, bedraagt ten hoogste 72%²² van het aantal leden van het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden. Hierbij wordt de bevordering of amtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming;
- het totaal aantal gastprofessoren bedraagt ten hoogste 10% van de formatie van het onderwijzend personeel. Dit geldt niet met betrekking tot het aantal gastprofessoren in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst.

Het is aangewezen om achteraf na te gaan of de hogescholen zich bij de uitvoering van de personeelsformatie gehouden hebben aan de decretale normen met het oog op de controle van het getrouwe beeld van de begrote personeelsbezetting.

In onderstaande tabel worden de decretale controlepercentages berekend op basis van de geconsolideerde personeelsformatie op het niveau van de bezetting. Er wordt tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm van toepassing was en hoeveel hogescholen de norm overschreden hebben.

DECRETALE PROCENTNORMEN - Onderwijzend personeel					JR - Boekjaar 2009 - hogescholen				
Decretale procentnormen - Onderwijzend personeel			HD	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	norm van toepassing in (*)	laagste waarde (**)	hoogste waarde	norm overschreden in
-	Hoofdpraktijklector + hoofdlector	maximum 20% van groep 1	art. 231	5,52 %	5,93 %	21 Hs	0,15 %	15,58 %	0 Hs
-	Praktijkassistent studiegebied MDK en ABK	maximum 50% van groep 2 studiegebied MDK en ABK	art. 104	17,99 %	18,58 %	7 Hs	3,28 %	48,00 %	0 Hs
-	Praktijkassistent andere studiegebieden	maximum 30% van groep 2 andere studiegebieden	art. 104	10,15 %	10,32 %	13 Hs	1,29 %	39,05 %	1 Hs
-	Assistent	maximum 25% benoemden	art. 122, § 2	40,55 %	39,13 %	18 Hs	19,92 %	70,87 %	14 Hs
-	Groep 2	minimum 30% van groep 2 + 3 (2 cycli)	art. 231	54,09 %	54,25 %	18 Hs	35,04 %	73,66 %	0 Hs
-	Benoemden onderwijzend personeel	maximum 72%	art. 231	64,80 %	64,04 %	22 Hs	45,19 %	70,33 %	0 Hs
-	Praktijklector kinesitherapie + lector kinesitherapie	maximum 25% van totale bezetting opleiding kine	art. 339, § 1	1,28 %	1,40 %	2 Hs	0,50 %	3,14 %	0 Hs
-	Gastprofessoren andere studiegebieden	maximum 10% totaal OP	art. 231	2,74 %	2,94 %	22 Hs	0,50 %	8,96 %	0 Hs

groep 1 = lector + hoofdlector + praktijklector + hoofdpraktijk lector
 groep 2 = assistent + praktijkassistent + doctor-assistent + werkleider
 groep 3 = docent + hoofddocent + hoogleraar + gewoon hoogleraar
 (**) norm van toepassing en verschillend van 0,00 %
 (*) laagste waarde verschillend van 0,00 %

Slechts in één hogeschool zijn er geen bevorderingsambten in groep 1 toegekend. Alle hogescholen hebben de maximumnorm gerespecteerd.

²² Dit percentage werd met ingang van 1 januari 2002 opgetrokken van 64 % naar 72 % met toepassing van artikel 5 van het decreet van 21 december 2001 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2002.

Het aantal benoemde assistenten is licht afgenomen ten opzichte van 2008. Gelet op de historische context en de steeds opnieuw aangroeiende overgangsmatregelen om alsnog benoemingen in deze categorie mogelijk te maken in afwijking van de decretale norm zal de voorgestelde maximale grens van 25% nog niet meteen worden gehaald.

Opnieuw heeft één hogeschool de norm rond de beperking voor praktijkassistenten in de niet kunstgerelateerde studiegebieden bij uitvoering overschreden. Na een tussenkomst van de regeringscommissaris werd er met het HOC een vergelijk gevonden waardoor de nodige maatregelen konden worden genomen om zich in regel te stellen vanaf 2010.

Alle 22 hogescholen hebben in 2009 gastprofessoren geëngageerd. De hoogste waarde voor de niet aan de kunsten gerelateerde studiegebieden (8,96%) bevindt zich nog onder het maximum van 10%.

Het aantal vastbenoemde OP-leden mag maximaal 72% van het aantal OP-leden bedragen. Er is geen enkele hogeschool die dit maximum in 2009 gehaald heeft. Er zijn dus ook geen overschrijdingen. Het geconsolideerde benoemingspercentage bedraagt 64,04%. De hogescholen benutten de benoemingsmogelijkheden niet volledig hoewel er een vermindering van de patronale lasten aan verbonden is. Dit wijst erop dat de hogescholen eerder voor een flexibele marge in het personeelsbeleid kiezen dan voor het financiële voordeel. De laagste waarde bevindt zich zelfs onder de 50%. De hoogste waarde bedraagt 70,33%.

Samengevat geeft dit voor alle hogescholen de volgende resultaten:

DECRETALE PROCENTNORMEN - Onderwijzend personeel per hogeschool - Boekjaar 2009

	norm 1	norm 2	norm 3	norm 4	norm 5	norm 6	norm 7	norm 8
Artevelde	3,14 %	NVT	14,88 %	22,24 %	73,66 %	65,84 %	0,50 %	0,50 %
Erasmus	11,48 %	27,33 %	11,47 %	46,13 %	35,04 %	70,01 %	NVT	3,75 %
Artesis	1,37 %	5,85 %	6,74 %	39,75 %	60,22 %	56,29 %	3,14 %	3,80 %
HG	15,58 %	29,66 %	17,93 %	27,94 %	60,56 %	60,65 %	NVT	2,14 %
LUK	0,00 %	3,28 %	3,46 %	22,95 %	38,81 %	50,93 %	NVT	2,30 %
WenK	6,76 %	19,76 %	20,92 %	42,64 %	49,58 %	64,45 %	NVT	1,90 %
HWVI	9,41 %	NVT	0,00 %	25,08 %	61,93 %	63,59 %	NVT	8,37 %
KDG	3,11 %	6,37 %	1,29 %	66,18 %	58,99 %	69,79 %	NVT	3,21 %
KHBO	3,28 %	NVT	8,50 %	45,02 %	61,75 %	64,57 %	0,00 %	4,76 %
KHK	8,60 %	NVT	0,00 %	70,87 %	56,18 %	69,65 %	NVT	1,46 %
KHL	5,91 %	NVT	NVT	NVT	NVT	67,51 %	NVT	1,56 %
KHLim	3,84 %	0,00 %	0,00 %	65,07 %	56,84 %	68,92 %	NVT	2,35 %
KHM	1,66 %	NVT	NVT	NVT	NVT	69,91 %	NVT	2,05 %
KaHoStL	8,53 %	NVT	3,43 %	29,46 %	51,90 %	70,33 %	NVT	3,83 %
KHZWVI	1,70 %	NVT	NVT	NVT	NVT	60,49 %	NVT	1,82 %
Lessius	10,02 %	NVT	5,25 %	49,04 %	46,46 %	45,19 %	NVT	3,40 %
Plantijn	3,65 %	NVT	NVT	NVT	NVT	62,76 %	NVT	8,96 %
PHL	0,15 %	48,00 %	39,05 %	31,81 %	67,20 %	64,91 %	0,00 %	0,76 %
Groep T	3,43 %	NVT	12,08 %	27,60 %	51,50 %	53,79 %	NVT	6,77 %
HUB-EHSAL	7,34 %	NVT	2,43 %	47,62 %	44,48 %	61,08 %	NVT	5,40 %
XIOS - HL	6,44 %	NVT	0,00 %	24,02 %	69,95 %	65,58 %	NVT	1,58 %
HZS	15,33 %	NVT	0,00 %	19,92 %	48,42 %	55,34 %	NVT	2,20 %
Consolidatie Hs	5,93 %	18,58 %	10,32 %	39,13 %	54,25 %	64,04 %	1,40 %	2,94 %
Rekenkundig gemiddelde	5,94 %	17,53 %	8,19 %	39,07 %	55,19 %	62,80 %	0,91 %	3,31 %
Laagste waarde (*)	0,15 %	3,28 %	1,29 %	19,92 %	35,04 %	45,19 %	0,50 %	0,50 %
Hoogste waarde	15,58 %	48,00 %	39,05 %	70,87 %	73,66 %	70,33 %	3,14 %	8,96 %
aantal Hs norm "0,00 %"	1 Hs	1 Hs	5 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	2 Hs	0 Hs
aantal Hs norm "NVT"	0 Hs	14 Hs	4 Hs	4 Hs	4 Hs	0 Hs	18 Hs	0 Hs
aantal Hs norm "overschreden"	0 Hs	0 Hs	1 Hs	14 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs

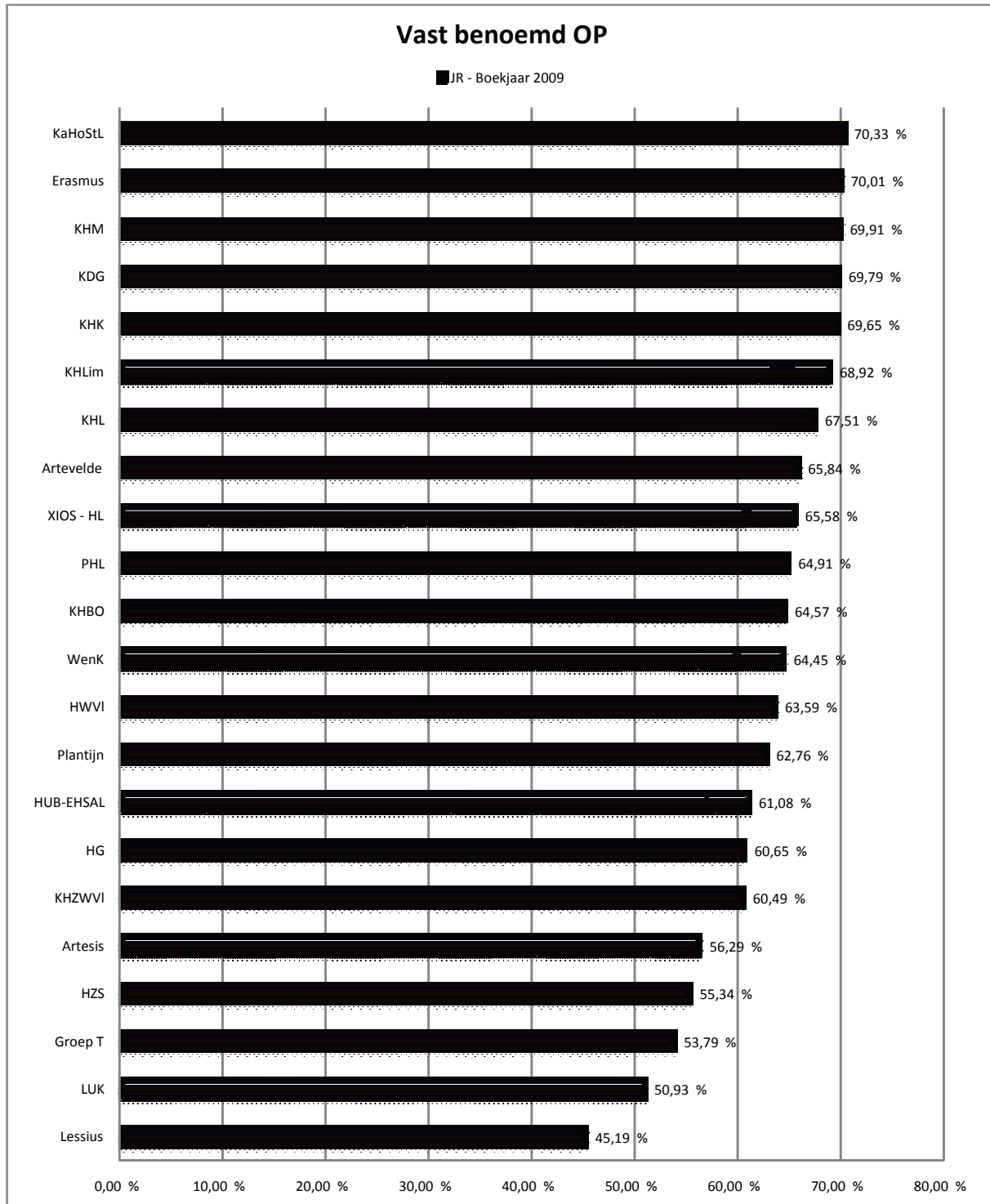
1. Hoofdpraktijklector + hoofdlector	maximum 20% van groep 1
2. Praktijkassistent studiegebied MDK en ABK	maximum 50% van groep 2 studiegebied MDK en ABK
3. Praktijkassistent andere studiegebieden	maximum 30% van groep 2 andere studiegebieden
4. Assistent	maximum 25% benoemden
5. Groep 2	minimum 30% van groep 2 + 3 (2 cycli)
6. Benoemden onderwijzend personeel	maximum 72%
7. Praktijklector kinesitherapie + lector kinesitherapie	maximum 25% van totale bezetting opleiding kine
8. Gastprofessoren andere studiegebieden	maximum 10% totaal OP

groep 1 = lector + hoofdlector + praktijklector + hoofdpraktijk lector
 groep 2 = assistent + praktijkassistent + doctor-assistent + werkleider
 groep 3 = docent + hoofddocent + hoogleraar + gewoon hoogleraar
 NVT = niet van toepassing

(*) Laagste waarde verschillend van 0,00 %

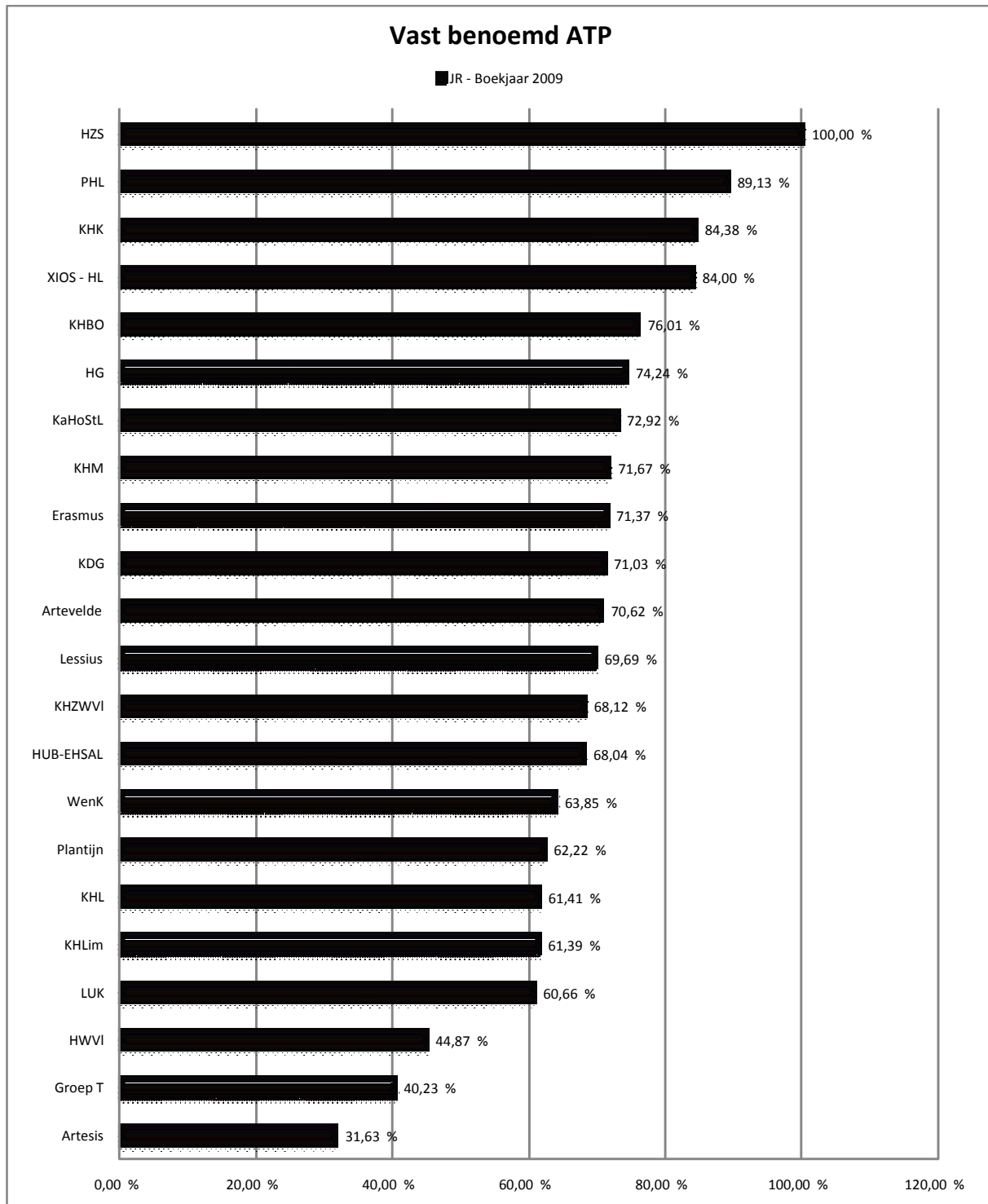
4.7.2 Procentueel aandeel benoemde personeelsleden OP

De benoeming van een personeelslid blijft een belangrijke stap in de loopbaan van een personeelslid. Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal benoemde OP-leden maximaal 72% van het totaal aantal leden van het OP mag bedragen. Hierna volgt een overzicht van het benoemingspercentage OP van elke hogeschool in 2009.

4.7.3 Procentueel aandeel benoemde personeelsleden ATP

Voor het ATP legt het hogescholendecreet geen maximale benoemingsgrens op. Nochtans kiezen veel hogescholen in samenspraak met HOC ervoor om voor de eigen instelling ook voor het ATP een contingent vast te leggen zodat er een evenwicht is met het OP-kader en er nog een flexibel personeelsbeleid mogelijk blijft.

5 Conclusies

- In 2009 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 673.551.599 EUR ten opzichte van 647.150.081 EUR in 2008. Dit is een toename van 4,08 % of in absolute cijfers een toename van 26.401.518 EUR.

Dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen hogescholen bestaat uit drie componenten: de effectieve werkingsmiddelen (615.515.248,59 EUR), de uitkeringen bestemd voor de hogescholen (37.473.564,09 EUR) en tenslotte de centraal betaalde uitkeringen (20.562.787,18 EUR).

De belangrijkste component van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen zijn uiteraard de effectieve werkingsmiddelen, ze omvatten 91,38 % van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen. Deze effectieve werkingsmiddelen zijn verdeeld in vijf componenten: de onderwijssoevereinen hogescholen (75.266.357,65 EUR), het variabel onderwijsdeel hogescholen (530.378.679,90 EUR), de HOSP-middelen hogescholen (729.237 EUR), de bijkomende middelen voor de hogescholen (4.817.122,77 EUR) en het globaal bedrag voor de Hogere Zeevaartschool (4.323.851,27 EUR). De Hogere Zeevaartschool wordt voor het eerst opgenomen in de tabellen. Dit is het gevolg van de oprichting vanaf 1 januari 2009 van de Vlaamse autonome hogeschool Hogere Zeevaartschool door het bijzonder decreet van 20 februari 2009. Dit betekent dat de Hogere Zeevaartschool per 01-01-2009 is omgeschakeld van het statuut van een DAB van de Vlaamse Overheid naar een autonome openbare instelling met rechtspersoonlijkheid waarop de algemene boekhoudregels voor de hogescholen van toepassing zijn.

- De toepassing van het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 betreffende de algemene boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor de hogescholen bracht heel wat verschuivingen teweeg binnen de deelrubrieken van de bedrijfsopbrengsten in de resultatenrekening. Bovendien waren er in dit nieuwe BVR ook verschuivingen bepaald van de financiële opbrengsten naar de bedrijfsopbrengsten en dit door de verwerking van de toegerekende kapitaalsubsidies voor zover aangewend ter financiering van verrichte investeringen.

Een horizontale analyse en vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening is mogelijk voor de jaren 2008 en 2009. Een vergelijking met de vorige jaren (2007 en vroeger) is door de invoering van het nieuwe BVR van 21 december 2007 niet meer zinvol gezien de geringe vergelijkbaarheid van de rubrieken en cijfers. De reëel geboekte cijfers van 2009 worden uiteraard ook vergeleken en geanalyseerd met de begrote bedragen voor het jaar 2009.

- De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten bedragen 847.573.444 EUR in 2009 en liggen 4,45 % boven de bedrijfsopbrengsten van vorig jaar. Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2009 echter vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit dicht aanleunen bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten liggen slechts 1,32 % boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. Vorig jaar werden deze opbrengsten nog met 4,08% onderschat in de begroting 2008.

- Tijdens het boekjaar 2009 besteedden de 22 hogescholen 834.860.520 EUR aan bedrijfskosten. In 2009 stegen de bedrijfskosten met 7,04 % (+ 54.925.750 EUR). De toename van de bedrijfskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* kende de grootste absolute groei en was bepalend voor het groeiritme van de totale bedrijfskosten.
De reële bedrijfskosten liggen onder het begrote niveau in 2009. Het werkelijke kostenbedrag is 2,15 % lager dan het geraamde bedrag; in absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 18.361.463 EUR. Het valt niet uit te maken in welke mate dit moet toegeschreven worden aan een voorzichtige begrotingsopstelling (ramen van maximale kosten), dan wel aan een zuinig beleid bij de uitvoering van de begroting.
Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor *handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen, voorzieningen voor risico's en kosten en andere bedrijfskosten*.
Bij de volgende rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend; in absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken *diensten de diverse goederen* (8.196.982 EUR), *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* (8.060.180 EUR) en bij de *afschrijvingen en waardeverminderingen* (5.369.012 EUR).
De onderbesteding op het budget voor *afschrijvingen en waardeverminderingen* is een jaarlijks weerkerend gegeven. Historisch begrote investeringsprojecten lopen wel vaker wat vertraging op in hun uitvoering waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting, beginnen te lopen.
- De geconsolideerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2009 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 12.712.924 EUR ten opzichte van 31.489.792 EUR vorig jaar.
De bedrijfswinst 2009 is minder gunstig dan vorig jaar, toen 18.776.868 EUR meer bedrijfswinst werd geboekt. De negatieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2009 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een sterkere stijging (+ 7,04 %) van de bedrijfskosten ten opzichte van de stijging (+ 4,45%) van de bedrijfsopbrengsten in het jaar 2009. Vooral de toename van de bezoldigingskosten met 7,6% en de toename van de afschrijvingskosten met 12,1% tegenover het vorig jaar 2008 springen in het oog. De bedrijfswinst 2009 is veel gunstiger dan het in de begroting 2009 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2009 van - 16.700.782 EUR. Er is dus een grote afwijking van 29.413.706 EUR tussen de in 2009 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2009 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.
- Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten. In 2009 bedraagt het financieel resultaat + 1.855.533 EUR tegenover + 6.672.700 EUR vorig jaar. Deze significante daling is bijna volledig toe te schrijven aan de daling van de financiële opbrengsten. De daling is het gevolg van enerzijds een lager volume aan geldbeleggingen in 2009 en anderzijds merkbaar lagere marktinterestvoeten tegen welke belegd kon worden in 2009. Ten opzichte van de begroting 2009 valt het effectief financieel resultaat lager uit. De overschatting van het financieel resultaat in 2009 bedraagt 473.916 EUR. Deze overschatting is ook hier een rechtstreeks gevolg van de merkbaar lagere marktinterestvoeten tegen welke belegd kon worden in 2009 en de lagere volumes aan geldbeleggingen.

- De geconsolideerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten.
In het boekjaar 2009 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 17.605.205 EUR.
De winst van het boekjaar 2009 is veel gunstiger dan het in de begroting 2009 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2009 een bedrijfsverlies begroot van - 10.633.872 EUR. Er is dus een significante afwijking van 28.239.122 EUR tussen de in 2009 effectief gerealiseerde winst van het boekjaar en het voor 2009 begrote verlies van het boekjaar. Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks weerkerende vaststelling.

- De 22 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2009 samen 169.317.972 EUR. Dit is een toename met 14,68 % t.o.v. het vorige boekjaar. De toename van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubriek terreinen en gebouwen: + 45.836.653 EUR.
We merken in 2009 ook de boeking van een bedrag van 67.091.127 EUR op de post *activa in aanbouw*. In totaliteit werd er in de rubrieken *terreinen en gebouwen* en *activa in aanbouw* een bedrag van 134.907.121 EUR geïnvesteerd in 2009. De 22 hogescholen hadden voor het jaar 2009 samen een bedrag aan investeringen begroot van 150.010.773 EUR. In realiteit werd er door de hogescholen voor 169.317.972 EUR geïnvesteerd.
Er werd dus voor 19.307.199 EUR meer geïnvesteerd dan begroot voor het jaar 2009. Het investeringsvolume lag in 2009 dus een stuk hoger dan in 2008. Er diende dan ook een hoger bedrag gefinancierd te worden. De hogescholen financierden hun investeringen tijdens het boekjaar 2009 ongeveer in gelijke mate met eigen middelen (44,63 %) als met vreemde middelen (43,57%). De financiering met kapitaalsubsidies was in 2009 beperkt tot 11,79%.

- Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2009 van 1.066.121.819 EUR naar 1.174.556.849 EUR. De geconsolideerde *vaste activa* bedragen 739.120.699 EUR in het jaar 2009 (+ 118.649.444 EUR), de geconsolideerde *vlottende activa* bedragen 435.436.150 EUR (- 10.214.414 EUR). De sterke groei van de vaste activa (+ 19,12%) illustreert de omvang van de investeringsinspanningen in de sector. De groei van de vaste activa situeerde zich in hoofdzaak bij de rubriek *terreinen en gebouwen* onder de materiële vaste activa.
De geconsolideerde *vlottende activa* daalden tijdens het boekjaar 2009 met 2,29 %. Deze beperkte daling is de resultante van twee belangrijke maar elkaar grotendeels compenserende bewegingen. Enerzijds stegen de *vorderingen op ten hoogste één jaar*, de *voorraden* en de *overlopende rekeningen* sterk. Anderzijds kende de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* een daling. De sector sloot het boekjaar 2009 immers af met een negatieve netto cashflow van – 24.556.894 EUR. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot een bedrag van 284.871.249 EUR, wat nog steeds een zeer aanzienlijk bedrag is aan eigen financiële middelen die de hogescholen per einde 2009 in hun bezit hebben. Het geconsolideerde *eigen vermogen* bedraagt 722.761.529 EUR, de geconsolideerde *voorzieningen* bedragen 16.966.102 EUR en de geconsolideerde *schulden* 434.829.216 EUR. Bij het opstellen van de begroting 2009 werd het eigen vermogen onderschat. Er werd een onderschatting van 35.575.608 EUR vastgesteld. Deze onderschatting dient in hoofdzaak toegeschreven te worden aan de onderschatting van de *overgedragen winst* per einde 2009 en aan een onderschatting van de *bestemde fondsen*.

- De cashflow van het boekjaar voor de sector bedraagt 56.892.836 EUR en is meteen ook een belangrijke financieringsbron. De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormt in het boekjaar 2009 een negatieve financieringsbron ter waarde van – 930.534 EUR. De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag, indien positief, kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen,... Via de operationele cashflow werd hiervoor in 2009 55.962.302 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was evenwel niet toereikend om de financieringsbehoeften uit de investeringen (168.252.852 EUR) en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken. De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van kapitaalsubsidies en van een bedrag aan vreemd vermogen. De sector deed in 2009 relatief gezien iets meer beroep op vreemd vermogen om zijn investeringen te financieren; er werden ook nog altijd veel investeringen met eigen financiële middelen en kapitaalsubsidies gefinancierd. De sector realiseerde over het boekjaar 2009 een negatieve netto cashflow ter waarde van ongeveer -24,5 miljoen euro. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 285 miljoen euro. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt zeer goed.
- De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 22 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2009 227.941.703 EUR ten opzichte van 294.412.364 EUR in 2008. Dit betekent een daling met 66.470.661 EUR. Desalniettemin beschikt de globale hogeschoolsector in 2009 nog altijd over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector.
- Er bleken per einde 2009 voldoende middelen voorhanden om 2,19 maal de lopende kortetermijnverplichtingen te dekken. Dit is een sterke ratio. De liquiditeit bleef dus ook in 2009 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden worden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.
- Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2009 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 61,53 % met eigen vermogen. De sector is dus maar voor 38,47 % van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. In het vorig jaar 2008 lag de solvabiliteit nog hoger, namelijk op 65,05%. De lichte daling van de solvabiliteit in 2009 komt er door het feit dat er in 2009 meer vreemd vermogen werd aangewend om de investeringen te financieren. Desalniettemin heeft de sector, zoals blijkt uit de geconsolideerde cijfers van 2009, een sterke financiële onafhankelijkheid.
- Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau van de sector in 2009 op een redelijk hoog niveau. De geconsolideerde netto-marges geven een positief beeld.
- In 2009 waren er in totaliteit 11.381,25 VTE's personeelsleden tewerkgesteld in de hogescholen. Het totale personeelsbestand kan worden opgedeeld in twee groepen. De grootste groep wordt gevormd door het onderwijzend personeel (OP), de tweede groep door het administratief en technisch personeel (ATP). Beide groepen kenden een stijging in 2009. Het aantal OP- leden bedroeg 8.253,82 VTE's. Dit zijn 22,79 VTE's meer dan begroot voor 2009 (8.231,03 VTE's).

- Het aantal ATP-leden bedroeg 3.127,43 VTE's. Dit zijn 18,05 VTE's minder dan begroot voor 2009 (3.145,48 VTE's).
De begrote tewerkstelling werd bij de realisatie met 4,75 VTE's of 0,04% overschreden.
- Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal benoemde leden van het onderwijzend personeel maximaal 72% van het totaal aantal leden van het onderwijzend personeel mag bedragen. Het benoemingspercentage blijft relatief laag en is nog iets verder gedaald wanneer het geconsolideerde percentage wordt beschouwd. Voor de benoemde OP-leden in de sector bedroeg dit 64,04% in 2009 tegenover 64,8% in 2008. In geen enkele hogeschool lag het benoemingspercentage in 2009 hoger dan de toegelaten norm. Het laagste benoemingspercentage bedroeg 45,19%, het hoogste 70,33%. Dit kan erop wijzen dat de hogescholen meer belang blijven hechten aan de mogelijkheid om een flexibel personeelsbeleid te voeren dan aan de eventuele besparing die een vaste benoeming hen oplevert.
- Voor het boekjaar 2009 bedraagt de geconsolideerde 80-20 ratio exclusief de middelen uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers 80,52%. Hiermee bevindt deze norm zich op een hoger niveau dan in het vorige boekjaar (78,39%), maar hij situeert zich nog steeds binnen de marge van 5% afwijking in min of in plus van de ratio van 80%. Indien de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers in de noemer van de berekening worden opgenomen, bedraagt de geconsolideerde 80-20 ratio 79,14%. Hiermee daalt hij onder de 80% grens.

Het is een jaarlijks weerkerende vaststelling dat de geconsolideerde ratio berekend aan de hand van de gegevens vermeld in de jaarrekening lager ligt dan de geconsolideerde ratio berekend op basis van de begrote loonkosten en de begrote werkmiddelen. De negatieve afwijking bedraagt 1,21% voor de traditionele 80-20 ratio. Een verklaring voor deze afwijking dient zowel in de teller (overschatting van de lonen in de begroting) als in de noemer (onderschatting van de te verrekenen werkmiddelen) gezocht te worden.

- De economische loonnorm toetst de mate af waarin de bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed hiervoor ook daadwerkelijk worden ingezet. Ten opzichte van 2008 stijgt de geconsolideerde economische loonnorm van 74,73% naar 77,06%.
- De marge tussen de begrote en gerealiseerde loonkosten mag maximaal 2,5% bedragen. Deze grens werd globaal gerespecteerd in 2009. Wanneer alle begrote en gerealiseerde loonkosten tegenover elkaar worden geplaatst, wordt er vastgesteld dat er 1,27% van de begrote lonen niet werd uitgevoerd.
- De evolutie van het personeelsbestand in de hogescholen vertoont sinds 2002 een gestage groei. Tussen 2004 en 2008 ligt de stijging in de lijn van 2 à 3% per jaar. In 2009 werd zelfs de sterkste stijging ooit genoteerd (+4,75% tegenover 2008).
- De aangroei van het personeelsbestand ligt relatief hoger dan de aangroei van het studentenaantal. Zo groeide in de periode 2002-2009 het studentenaantal met 3,9% terwijl de tewerkstelling in dezelfde periode toenam met 19,6%. Dit wordt verklaard door het toenemend belang van het onderzoek en van de dienstverlening aan de hogescholen waarvoor bijkomend personeel wordt ingezet.